

Justerat tisdagen den 22 mars beträffande §§ 33 och 46, i övrigt måndagen den 4 april 2011

Inger Linge

Conny Andersson

Sven-Erik Köhlin

§ 17

Inledning och justering m. m.

Ordföranden förklarade sammanträdet för öppnat.

Ordföranden konstaterade att 106 ledamöter var närvarande och 43 ledamöter var frånvarande.

Att tillsammans med ordföranden justera sammanträdet protokoll utsågs förste och andre vice ordföranden.

Protokollet skall justeras senast måndagen den 4 april 2011.

Ordföranden meddelade också att punkten 9 på dagordningen skulle behandlas efter punkten 31.

Besvarande av interpellationer

§ 18

Interpellation 2011:1 av Helene Hellmark Knutsson (S) om Waxholmsbolagets framtid

LS 1101-0054

Anf. 1-10

Interpellationen är ställd till landstingsrådet för trafikfrågor. Fullmäktige medgav den 18 januari 2011 att interpellationen fick ställas.

Svar på interpellationen, bilaga 1.

Landstingsrådet Christer G Wennerholm hänvisade till det skriftliga svaret. Vidare yttrade sig landstingsråden Helene Hellmark Knutsson och Christer G Wennerholm, Vivianne Gunnarsson, landstingsrådet Gustav Andersson, Rolf Lindell, Staffan Holmberg samt Yvonne Blombäck.

§ 19

Interpellation 2011:2 av Raymond Wigg (MP) om D-vitamindroppars innehåll

LS 1101-0055

Anf. 11-17

Interpellationen är ställd till landstingsrådet för sjukvårdsfrågor. Fullmäktige medgav den 18 januari 2011 att interpellationen fick ställas.

Svar på interpellationen, bilaga 2.

Landstingsrådet Birgitta Rydberg hänvisade till det skriftliga svaret. Vidare yttrade sig landstingsråden Raymond Wigg och Birgitta Rydberg samt Marie-Helene Dahlberg.

§ 20

Interpellation 2011:3 av Birgitta Sevefjord (V) om missbruk av värktabletter
LS 1101-0056

Anf. 18-24

Interpellationen är ställd till landstingsrådet för sjukvårdsfrågor. Fullmäktige medgav den 18 januari 2011 att interpellationen fick ställas.

Svar på interpellationen, bilaga 3.

Landstingsrådet Birgitta Rydberg hänvisade till det skriftliga svaret. Vidare yttrade sig landstingsråden Birgitta Sevefjord och Birgitta Rydberg samt Ann-Sofi Matthiesen.

§ 21

Interpellation 2011:4 av Helene Öberg (MP) om äldreteam som vårdform
LS 1101-0057

Anf. 25-31

Interpellationen är ställd till landstingsrådet för äldrefrågor. Fullmäktige medgav den 18 januari 2011 att interpellationen fick ställas.

Svar på interpellationen, bilaga 4.

Landstingsrådet Stig Nyman hänvisade till det skriftliga svaret. Vidare yttrade sig Helene Öberg, landstingsrådet Stig Nyman samt Håkan Jörnehed.

§ 22

Interpellation 2011:5 av Håkan Jörnehed (V) om tillgången på specialistsjuksköterskor
LS 1101-0058

Anf. 32-45

Interpellationen är ställd till landstingsrådet för personalfrågor. Fullmäktige medgav den 18 januari 2011 att interpellationen fick ställas.

Svar på interpellationen, bilaga 5.

Landstingsrådet Anna Starbrink hänvisade till det skriftliga svaret. Vidare yttrade sig Håkan Jörnehed, Lars Dahlberg, landstingsrådet Anna Starbrink, Catrin Mattsson, landstingsråden Raymond Wigg, Birgitta Sevefjord och Ilija Batljan.

§ 23

Interpellation 2011:6 av Vivianne Gunnarsson (MP) om provtagning av kemikalier i kroppen
LS 1101-0059

Fullmäktige beslutade att bordlägga besvarandet av interpellationen.

§ 24**Interpellation 2011:7 av Gunilla Bhur (V) om miljöarbetet i Stockholms läns landsting**

LS 1101-0060

Fullmäktige beslutade att bordlägga besvarandet av interpellationen.

Frågestund**§ 25****Besvarande av frågor**

LS 1103-0471

Anf. 46-92

1. Fråga av Rolf Lindell (S) till landstingsrådet Charlotte Broberg (M): Tycker du, som ordförande i Fastighets- och investeringsberedningen med uppgift att utforma landstingets samlade strategi för investeringar, att det var förenligt med ditt ordförandeansvar att utan beredning föra fram den satsning på sjukvården med 47 miljarder under tio år som du och Alliansens övriga landstingsråd gick ut med på DN-Debatt, onsdagen den 16 mars 2011?
2. Fråga av Annika Hjelm (MP) till landstingsrådet Christer G Wennerholm (M): Tycker du att de nya spärarna bidrar till att kollektivtrafiken blir mer tillgänglig och tryggare och att det blir attraktivare att resa med tunnelbanan?
3. Fråga av Gunilla Roxby Cromvall (V) till landstingsrådet Filippa Reinfeldt (M): Tycker du att det är förenat med patientsäkerhet att låta små barn med calicivirus sitta i stora väntrum på sjukhuset i avvaktan på vård tillsammans med barn som kanske både har andra allvarliga smittsamma sjukdomar eller nedsatt immunförsvar p. g. a. allvarliga sjukdomstillstånd?
4. Fråga av Helene Hellmark Knutsson (S) till landstingsrådet Christer Wennerholm (M): Kommer du att ställa krav på vinterdäck på bussar i Stockholms kollektivtrafik, nu är till och med infrastrukturministern öppnat upp för en lagändring?
5. Fråga av Yvonne Blombäck (MP) till landstingsrådet Christer G Wennerholm (M): Anser du att det är en klok strategi att biljettintäkter för ersättningstrafik för tunnelbanan inte ska tillföra intäkter till tunnelbanans entreprenör?
6. Fråga av Håkan Jörnehed (V) till landstingsrådet Anna Starbrink (FP): Anser du att det är patientsäkert att SLL anställer icke-specialistutbildade sjuksköterskor inom psyk, barn och onkologi?
7. Fråga av Staffan Holmberg (S) till landstingsrådet Christer Wennerholm (M): Var det rimligt att Bussentreprenörerna på eget bevåg kunde slå ut en viktig samhällsnytta genom beslutet att ställa in all busstrafik i Stockholm fredagen den 11 februari?
8. Fråga av Yvonne Blombäck (MP) till landstingsrådet Christer G Wennerholm (M): Har du vidtagit några kraftåtgärder gentemot företaget som ska sköta SLs hissar och rulltrappor?

Frågorna antecknades som besvarade.

§ 26**Bekräftande av fullmäktiges beslutsförhet**

Ordföranden konstaterade att 145 ledamöter var närvarande och 4 ledamöter var frånvarande, enligt bilaga A.

§ 27**Kungörelse och annonsering**

Kungörelsen om fullmäktiges sammanträde anslogs den 10 mars 2011 på landstingets anslagstavla och skickades samma dag till fullmäktiges ledamöter och ersättare samt till länsstyrelsen.

Föredragningslistan infördes den 14 och 15 mars 2011 i de tidningar där enligt fullmäktiges beslut annonsering ska ske.

Tillägg till föredragningslista anslogs den 18 mars 2011 på landstingets anslagstavla och skickades samma dag till fullmäktiges ledamöter och ersättare.

Det antecknades att sammanträdet kungjorts i laga ordning.

Anmälningsärenden**§ 28**

Anmälan av länsstyrelsens beslut att för tiden t.o.m. den 31 oktober 2014 till ny ersättare i valkrets 2 efter Madeleine Hilding (M) utse Anton Lindberg (M), till ny ersättare i valkrets 5 efter Elisabet Abelson (FP) utse Anders Ekberg (FP)
LS 1012-1090, 1102-0161

Efter förslag från ordföranden lades anmälan till handlingarna.

§ 29

Anmälan av nämnders och styrelser lokala budgetar för 2011
LS 1101-0100

Efter förslag från ordföranden lades anmälan till handlingarna.

Beslutsärenden**§ 30**

Kompletterande bestämmelser om arvoden för landstingskommunala uppdrag (förslag 7)
LS 1012-1018, 1101-0006

Fullmäktige beslutade enligt landstingsstyrelsens förslag

att den maximala timersättningen avseende ersättning för förlorad arbetsinkomst fr.o.m. den 1 januari 2011 höjs till 216:16 kronor

att beloppet för inköp av facktidkrifter och facklitteratur till de förtroendevalda fr.o.m. den 1 januari 2011 höjs till 1500 kronor/år

att fr.o.m. den 1 januari 2011 ska revisionens budgetberednings ordförande erhålla ett årsarvode om 14 500 kronor/år och ledamöterna ett årsarvode om 4 400 kronor/år.

§ 31**Reglemente för landstingsrevisorerna i Stockholms läns landsting (förslag 22)**
LS 1102-0162

Fullmäktige beslutade enligt landstingsstyrelsens förslag

att fastställa reglemente för landstingsrevisorerna i Stockholms läns landsting.

§ 32**Ändring av förbundsordning för Samordningsförbundet Botkyrka (förslag 8)**
LS 1010-0813

Fullmäktige beslutade enligt landstingsstyrelsens förslag

att godkänna ändrad förbundsordning för Samordningsförbundet Botkyrka med följande ändring i 5 § andra stycket "Ett samordningsförbund får inte besluta i frågor om förmåner eller rättigheter för enskilda eller vidta åtgärder i övrigt som innefattar myndighetsutövning eller som avser tillhandahållande av tjänster avsedda för enskilda."

§ 33**Tillägg till beslut om förtida lösen av US-lease tecknad av AB Transitio för SL-fordon (förslag 9)**
LS 1102-0252

Fullmäktige beslutade enligt landstingsstyrelsens förslag

att godkänna tillägget till avtal om förtida lösen av US-leasor avseende 88 tunnelbanevagnar av typen C14/C15 och 39 pendeltagsvagnar av typen X10 med konsekvens att borgensansvar kvarstår.

Denna paragraf förklarades omedelbart justerad.

§ 34**Ny måltidsutredning (förslag 10)**
LS 1012-1079

Anf. 93-98

Det antecknades att Lena Kanström på grund av jäv inte deltog i behandlingen eller beslutet i ärendet.

I ärendet yttrade sig landstingsråden Anna Starbrink och Raymond Wigg, Håkan Jörnehed, Lars Dahlberg, Hans Lindqvist samt Marie Åkesdotter.

BESLUT

Fullmäktige beslutade enligt landstingsstyrelsens förslag

att uppdra åt landstingsstyrelsen att genomföra en måltidsutredning i enlighet med t.f. landstingsdirektörens förslag

att förslaget till måltidspolicy ska gälla som riktlinje tills måltidsutredningen presenterar ett slutligt förslag

att kostpolicyn från 2006 och riktlinjerna i kostutredningen 2007 därmed inte längre gäller

att i övrigt instämma i vad produktionsutskottet anfört.

UTTALANDE

MP- och V-ledamöterna lät till protokollet anteckna särskilt uttalande likalydande med uttalandet i landstingsstyrelsen.

§ 35

Bemyndigande av styrelserna för Södersjukhuset och Stockholms läns sjukvårdsområde att hantera kommande upphandling av patientkost (förslag 11)
LS 1012- 1040

Anf. 99-114

Det antecknades att Lena Kanström på grund av jäv inte deltog i behandlingen eller beslutet i ärendet.

I ärendet yttrade sig landstingsråden Anna Starbrink och Raymond Wigg, Lars Dahlberg, Håkan Jörnehed, Hans Lindqvist samt Marie Åkesdotter.

YRKANDEN

- 1) bifall till landstingsstyrelsens förslag
- 2) bifall till MP- och V-ledamöternas reservation i landstingsstyrelsen

Ordföranden ställde propositioner om bifall till yrkandena ovan och fann att fullmäktige bifallit landstingsstyrelsens förslag.

BESLUT

Fullmäktige beslutade enligt landstingsstyrelsens förslag

att bemyndiga styrelserna för Södersjukhuset AB och Stockholms läns sjukvårdsområde (SLSO) att självständigt hantera kommande beslut om kostförsörjning

att uppdra åt Södersjukhuset och Stockholms läns sjukvårdsområde att noga följa utredningens arbete i sitt eget arbete med mat- och måltidsfrågorna

att i övrigt instämma i vad produktionsutskottet anfört.

RESERVATION

MP- och V-ledamöterna reserverade sig mot fullmäktiges beslut.

UTTALANDE

S-ledamöterna lät till protokollet anteckna särskilt uttalande likalydande med uttalandet i landstingsstyrelsen.

§ 36

Fördelning av landstingsbidrag 2011 till organisationer som företräder personer med funktionsnedsättning i Stockholms län (förslag 12)
LS 1004-0336

Anf. 115-123

I ärendet yttrade sig landstingsrådet Stig Nyman, Helene Öberg samt Håkan Jörnehed.

YRKANDEN

- 1) bifall till landstingsstyrelsens förslag
- 2) bifall till MP- och V-ledamöternas reservation i landstingsstyrelsen

Ordföranden ställde propositioner om bifall till yrkandena ovan och fann att fullmäktige bifallit landstingsstyrelsens förslag.

BESLUT

Fullmäktige beslutade enligt landstingsstyrelsens förslag

att ge nya bidragsberättigade föreningar möjlighet att få sina ansökningar beviljade i kommande års fördelning av bidrag.

RESERVATION

MP- och V-ledamöterna reserverade sig mot fullmäktiges beslut.

§ 37**Stockholms läns landstings FoUU-strategi (förslag 13)**

LS 1005-0483

Anf. 124-154

I ärendet yttrade sig landstingsråden Stig Nyman, Birgitta Sevefjord och Raymond Wigg, Carl-Anders Ifvarsson, landstingsrådet Ilija Batljan, Hans Lindqvist, Tomas Eriksson, landstingsrådet Torbjörn Rosdahl, Anders Lönnberg, Ann-Sofi Matthiesen, Shashika Padmaperuma samt Johan Sjölander.

YRKANDEN

- 1) bifall till landstingsstyrelsens förslag med instämmande av S- och V-ledamöterna
- 2) bifall till MP-ledamöternas tilläggsförslag

Ordföranden ställde propositioner om bifall till yrkandena ovan och fann att fullmäktige bifallit landstingsstyrelsens förslag.

BESLUT

Fullmäktige beslutade enligt landstingsstyrelsens förslag

att godkänna förslag till FoUU-strategi för Stockholms läns landsting.

RESERVATION

MP-ledamöterna reserverade sig mot fullmäktiges beslut.

UTTALANDE

S-, MP- och V-ledamöterna lät till protokollet anteckna följande särskilda uttalande:
” Socialdemokraterna, Miljöpartiet och Vänsterpartiet anser att Karolinska Universitetssjukhuset i Huddinge, även då NKS är färdigställt, ska ha en likvärdig roll i regionens akademiska sjukvårdssystem. Landstinget ska ha ett tydligt ansvar för att säkerställa att sjukhuset ges goda förutsättningar att bedriva kvalificerad forskning, utveckling och utbildning.

I Flemingsbergsområdet finns stor potential att stärka området Life Sciences och att omsätta forskningsresultat och innovativa idéer till produkter, tjänster och företag. Universitetssjukhuset i Huddinge utgör en viktig aktör som samverkanspartner till KI, KTH och näringslivet i det arbete som pågår för att utveckla den södra delen av Stockholmsregionen.

Med hänsyn till finanslandstingsrådets inbjudan under landstingsfullmäktiges möte, där han instämmer i ovan anförda inriktning och därför kommer att kalla till gruppledarna för samtliga partier till en särskild gruppledaröverläggning, så avser vi att återkomma med ovanstående synpunkter i samband med denna överläggning.”

§ 38

Motion 2009:1 av Lars Dahlberg m.fl. (S) om respekten för internationell rätt (förslag 14)

LS 0902-0151

Anf. 155-164

I ärendet yttrade sig Lars Dahlberg, landstingsrådet Torbjörn Rosdahl, Gunilla Roxby Cromvall, Yvonne Blombäck, Ylva Nork, Robert Johansson samt Anna Kettner.

YRKANDEN

- 1) bifall till landstingsstyrelsens förslag med instämmande av MP-ledamöterna
- 2) bifall till S- och V-ledamöternas reservation i landstingsstyrelsen

Ordföranden ställde propositioner om bifall till yrkandena ovan och fann att fullmäktige bifallit landstingsstyrelsens förslag.

BESLUT

Fullmäktige beslutade enligt landstingsstyrelsens förslag

att anse motionen besvarad.

RESERVATION

S- och V-ledamöterna reserverade sig mot fullmäktiges beslut.

UTTALANDE

MP-ledamöterna lät till protokollet anteckna särskilda uttalande likalydande med MP-reservationen i landstingsstyrelsen.

§ 39

Motion 2009:16 av Lars Dahlberg (S), Yvonne Blombäck (MP) och Gunilla Roxby Cromvall (V) om att alla ska älska AB Storstockholms Lokaltrafik (SL) (förslag 15)

LS 0906-0520

Anf. 165-195

I ärendet yttrade sig Yvonne Blombäck, Gunilla Roxby Cromvall, Lars Dahlberg, Ann-Sofi Matthiesen, Lars Carlsson, landstingsrådet Christer G Wennerholm, Annika Hjelm, Michael Stjernström, Stella Fare samt Anna Sehlin.

YRKANDEN

- 1) bifall till landstingsstyrelsens förslag
- 2) bifall till S-, MP- och V-ledamöternas reservation i landstingsstyrelsen

Ordföranden ställde propositioner om bifall till yrkandena ovan och fann att fullmäktige bifallit landstingsstyrelsens förslag.

BESLUT

Fullmäktige beslutade enligt landstingsstyrelsens förslag

att anse motionen besvarad.

RESERVATION

S-, MP- och V-ledamöterna reserverade sig mot fullmäktiges beslut.

§ 40

Motion 2009:25 av Lars Dahlberg (S) om att inrätta expressbussar i väntan på Spårväg Syd (förslag 16)

LS 0910-0861

Anf. 196-209

I ärendet yttrade sig Lars Dahlberg, Gunilla Roxby Cromvall, Yvonne Blombäck, Karl Henriksson, Stella Fare, landstingsrådet Christer G Wennerholm samt Johan Wahlstedt.

YRKANDEN

- 1) bifall till landstingsstyrelsens förslag
- 2) bifall till S-, MP- och V-ledamöternas reservation i landstingsstyrelsen

Ordföranden ställde propositioner om bifall till yrkandena ovan och fann att fullmäktige bifallit landstingsstyrelsens förslag.

BESLUT

Fullmäktige beslutade enligt landstingsstyrelsens förslag

att anse motionen besvarad.

RESERVATION

S-, MP- och V-ledamöterna reserverade sig mot fullmäktiges beslut.

§ 41

Motion 2009:33 av Yvonne Blombäck (MP) om att införskaffa fler biljettautomater och bättre kortläsare i kollektivtrafiken (förslag 17)

LS 0910-0869

Anf. 210-215

I ärendet yttrade sig Yvonne Blombäck, Gunilla Roxby Cromvall, Vivianne Gunnarsson, landstingsrådet Christer G Wennerholm samt Annika Hjelm.

YRKANDEN

- 1) bifall till landstingsstyrelsens förslag
- 2) bifall till MP- och V-ledamöternas reservation i landstingsstyrelsen

Ordföranden ställde propositioner om bifall till yrkandena ovan och fann att fullmäktige bifallit landstingsstyrelsens förslag.

BESLUT

Fullmäktige beslutade enligt landstingsstyrelsens förslag

att anse motionen besvarad.

RESERVATION

MP- och V-ledamöterna reserverade sig mot fullmäktiges beslut.

§ 42**Motion 2009:35 av Lars Dahlberg m.fl. (S) om ett rent och snyggt Slussen (förslag 18)**

LS 0911-0996

Anf. 216-229

I ärendet yttrade sig Lars Dahlberg, Yvonne Blombäck, Lennart Nilsson, Gunilla Roxby Cromvall, Anna Sehlin, Curre Hansson, Veera Jokirinne, Hans Lindqvist, Stella Fare samt landstingsrådet Christer G Wennerholm.

YRKANDEN

- 1) bifall till landstingsstyrelsens förslag
- 2) bifall till S-, MP- och V-ledamöternas reservation i landstingsstyrelsen

Ordföranden ställde propositioner om bifall till yrkandena ovan och fann att fullmäktige bifallit landstingsstyrelsens förslag.

BESLUT

Fullmäktige beslutade enligt landstingsstyrelsens förslag

att anse motionen besvarad.

RESERVATION

S-, MP- och V-ledamöterna reserverade sig mot fullmäktiges beslut.

§ 43**Motion 2009:21 av Lena-Maj Anding m.fl. (MP) om projekt med djurstödd terapi inom psykiatrisk verksamhet och beroendevård (förslag 19)**

LS 0906-0525

Anf. 230-234

I ärendet yttrade sig Ann-Sofi Matthiesen, landstingsrådet Birgitta Rydberg, Catrin Mattsson samt Marie Åkesdotter.

YRKANDEN

- 1) bifall till landstingsstyrelsens förslag
- 2) bifall till MP-ledamöternas reservation i landstingsstyrelsen

Ordföranden ställde propositioner om bifall till yrkandena ovan och fann att fullmäktige bifallit landstingsstyrelsens förslag.

BESLUT

Fullmäktige beslutade enligt landstingsstyrelsens förslag

att anse motionen besvarad.

RESERVATION

MP-ledamöterna reserverade sig mot fullmäktiges beslut.

§ 44

Motion 2009:34 av Ingela Nylund Watz m.fl. (S), Raymond Wigg m.fl. (MP) och Birgitta Sevefjord m.fl. (V) om förbättrad patientmat genom införande av Hälsökök (förslag 20)

LS 0911-0995

Anf. 235-243

I ärendet yttrade sig Lars Dahlberg, landstingsråden Anna Starbrink och Raymond Wigg, Håkan Jörnehed samt Hans Lindqvist.

YRKANDEN

- 1) bifall till landstingsstyrelsens förslag med instämmande av S-ledamöterna
- 2) bifall till motionens fjärde att-sats innebärande "att NKS utformas så att konceptet Hälsökök ryms på sjukhuset"
- 3) bifall till motionens övriga delar
- 4) avslag till yrkandet under 2) ovan

Ordföranden ställde propositioner om avslag respektive bifall till yrkandena under 2) och 4) ovan och fann att fullmäktige bifallit avslagsyrkandet.

Begärd omröstning genomfördes enligt följande voteringsproposition.

Den som bifaller avslagsyrkandet röstar ja. Den det ej vill röstar nej. Vinner nej har fullmäktige beslutat bifalla motionens fjärde att-sats.

Efter omröstningen konstaterade ordföranden att sammanräkningstablan visade 103 ja-röster, 22 nej-röster, att 3 ledamöter avstätt och att 21 ledamöter varit frånvarande.

Hur ledamöterna röstade framgår av bilaga 6.

BESLUT

Fullmäktige beslutade att avslå yrkandet under 2) ovan.

RESERVATION

MP- och V-ledamöterna reserverade sig mot fullmäktiges beslut.

Ordföranden ställde sedan propositioner om bifall till de återstående yrkandena 1) och 3) ovan och fann att fullmäktige bifallit landstingsstyrelsens förslag.

BESLUT

Fullmäktige beslutade enligt landstingsstyrelsens förslag

att anse motionen besvarad

att överlämna motionens synpunkter och förslag till måltidsutredningen.

RESERVATION

MP- och V-ledamöterna reserverade sig mot fullmäktiges beslut.

Nya motioner

§ 45

Anmälan av nya motioner

LS 1103-0483--0491

Nr 2011:3 av Helene Hellmark Knutsson m. fl. (S) om att återuppta AB SL:s branschråd

Nr 2011:4 av Helene Hellmark Knutsson och Nanna Wikholm (S) om att bygga tunnelbana till Nacka

Nr 2011:5 av Johan Sjölander m. fl. (S) om inventering av boendesituationen för samsjuka narkotikamissbrukare

Nr 2011:6 av Conny Fogelström m. fl. (S) om "Låt inte staten sätta dagordningen för regionbildning i Stockholm"

Nr 2011:7 av Raymond Wigg m. fl. (MP) om att öka grön design i Stockholmsregionen, exempelvis genom gröna tak och fasader

Nr 2011:8 av Gunilla Roxby Cromvall m. fl. (V) om anropsstyrd trafik

Nr 2011:9 av Gunilla Roxby Cromvall m. fl. (V) om förbättrad information till SL:s resenärer

Nr 2011:10 av Håkan Jörnehed och Gunilla Bhur (V) om att starta en vårdcentral i Husby med forskningsuppdrag i folkhälsa och de stora folksjukdomarna

Nr 2011:11 av Anna Sehlin m. fl. (V) om vegetariska måltider under landstingsfullmäktiges möten

Motionerna remitterades till landstingsstyrelsen för beredning.

§ 46

Valärenden (förslag 21)

LS 1009-0712, 0721, 0739, 1010-0781, 0794, 0806, 0825, 0833, 1011-0869, 0889, 0952, 1012-1000, 1101-0080, 1102-0237, 0238, 0264, 0279, 1103-0304, 0352, 1103-0335, 0519

Fullmäktige beslutade att medge befrielse för Ingela Gardner Sundström (M) från uppdragen som ledamot och tillika ordförande i Revisorskollegiet för tiden 2011 - 2014, ledamot och tillika vice ordförande i revisorsgrupp I, avseende dels granskning av 2010 års verksamhet och dels för tiden 2011-2014, revisor i Konserthusstiftelsen, revisor i Stockholmsregionens Europakontor AB samt revisor i Stockholmsregionens Europaförening, för Bernt Östh (M) från uppdragen som revisor i Tiohundra AB, revisor i Tiohundra nämnden och revisor i kommunalförbundet ägarsamverkan i Norrtäljes sjukvård och omsorg, för Peter Kockum (M) från uppdragen som ledamot i fullmäktige, valkrets NV, ersättare i Trafiknämnden och ledamot i Mälardalsrådet, för Tomas Rudin (S) från uppdraget som ersättare i fullmäktige, valkrets 2 samt för Ellinor Johansson (M) från uppdraget som ersättare i fullmäktige, valkrets 5.

Fullmäktige beslutade även att entlediga Mona Boström från uppdragen som ledamot i stiftelsen Flemingsberg Science och ledamot i stiftelsen Vetenskapsstaden.

Fullmäktige valde enligt valberedningens förslag

Val

Revisor och tillika vice ordförande i revisorsgrupp I för granskning av räkenskaper och förvaltning för år 2010

M Elwe Nilsson

Revisorsgrupp I för tiden 2011 - 2014

Revisor och tillika vice ordförande

M Peter Kockum

Revisorskollegiet för tiden 2011 - 2014

Ledamot och tillika ordförande

M Peter Kockum

Revisionens budgetberedning för tiden 22 mars 2011 - 31 december 2014

Ledamot

KD Michael Stjernström

Mälardalstrafik AB för granskning av räkenskaper och förvaltning för år 2011

Revisorssuppleant

S Göran Dahlstrand

Stockholmsregionens Europaförening för tiden intill dess ordinarie föreningsstämma hålls under det fjärde räkenskapsåret efter revisorsvalet

Revisor

M Peter Kockum

Stockholmsregionens Europakontor AB för tiden intill dess ordinarie bolagsstämma hålls under det fjärde räkenskapsåret efter revisorsvalet.

Revisor

M Peter Kockum

Stockholms Konserthusstiftelse för granskning av räkenskaper och förvaltning för år 2011

Revisor

M Peter Kockum

Tiohundra AB för tiden intill dess ordinarie bolagsstämma hålls under det fjärde räkenskapsåret efter revisorsvalet

Revisor

M Eva Jansa (efter Bernt Östh)

Tiohundra nämnden från tid då revisionsberättelse avgivits för år 2010 intill motsvarande tidpunkt efter närmast följande allmänna val

Revisor

M Eva Jansa (efter Bernt Östh)

Kommunalförbundet ägarsamverkan i Norrtäljes sjukvård och omsorg för tiden 2011 - 2014

Revisor

M Eva Jansa (efter Bernt Östh)

Trafiknämnden för tiden 22 mars 2011 - 31 december 2011

Ersättare

M Jan Holmberg (efter Peter Kockum)

Ordning för ersättares inträde mellan de för Moderaterna, Folkpartiet, Kristdemokraterna och Centerpartiet valda ersättarna:

För ledamöterna Wennerholm, Grufman, Kalderén, Löfgreen, Lundberg och Bouveng inträder ersättarna Holmberg, Gripestam, Jacobsson, Granfalk, Hellström, Maraha, Fagerberg, Henriksson, Forslund och Brofalk; För ledamöterna Rohdin och Fare inträder ersättarna Maraha, Fagerberg, Henriksson, Forslund, Brofalk, Holmberg, Gripestam, Jacobsson, Granfalk och Hellström; För ledamöterna Stjernström inträder ersättarna Henriksson, Forslund, Brofalk, Holmberg, Gripestam, Jacobsson, Granfalk, Hellström, Maraha och Fagerberg; För ledamöterna Carlsson inträder ersättarna Forslund, Brofalk, Holmberg, Gripestam, Jacobsson, Granfalk, Hellström, Maraha, Fagerberg och Henriksson.

SLL Internfinans AB

Suppleant

(-) Bordläggs (efter Gunilla Högbom)

Stiftelsen Flemingsberg Science för tiden 22 mars 2011 – 31 december 2013

- Thorbjörn Ekström (efter Mona Boström)

Stiftelsen Vetenskapsstaden för tiden 22 mars 2011 – 31 december 2014

- Thorbjörn Ekström (efter Mona Boström)

Mälardalsrådet för tiden från ordinarie rådsmöte 2011 intill slutet av ordinarie rådsmöte 2015

Ledamöter

MP Raymond Wigg

M Cecilia Löfgreen (efter Peter Kockum)

Ersättare

M Bordläggs (efter Cecilia Löfgreen)
MP Vivianne Gunnarsson

Ledamöter - tilläggsmandat

M	Torbjörn Rosdahl	MP	Bordläggs
M	Gunilla Helmersson	MP	Bordläggs
M	Erik N Andersson	MP	Bordläggs
M	Frida Jacobsson	MP	Bordläggs
FP	Bordläggs	V	Bordläggs
FP	Bordläggs	V	Bordläggs
FP	Bordläggs	V	Bordläggs
KD	Malin Appelgren		
KD	Jessica Nyberg		
KD	Bordläggs		

Stiftelsen Clara för tiden 22 mars 2011 - 31 december 2014

Ledamöter

- (-) Helena Thunander Holmstedt
- (-) Ingemar Ziegler
- (-) Enrique Arias
- (-) Peter Carpelan
- (-) Nils Ekedahl

Stockholms Konserthusstiftelse för tiden 22 mars 2011 - 31 december 2014

Ledamöter

- (-) Hans Dalborg
- (-) Ingemar Ziegler

Ordförande

- (-) Jens Spendrup

Sparbanksstiftelsen Första för tiden 22 mars 2011 t o m den 31 mars 2015

Huvudman

M Mats Fält
M Caroline Wallensten
M Ariane Bucquet
M Inger Granlund
FP Ulf Uebel
S Ola Rask
S Christina Tallberg
S Tore Lidbom
MP Bordläggs

Förvaltningsrätten i Stockholm för tiden 22 mars 2011 - 31 december 2014**Nämndemän för (M)**

M Roland Bjurström
 M Siv Bosson
 M Hans Briesmar
 M Lennart Dahlbeck
 M Maria Dahlin
 M Ann-Cathrine Eriksson
 M Niosha Esfahani
 M Margareta Ling Vannerus
 M Nils Oskar Nilsson
 M Thomas Otterskog
 M Kerstin Palm
 M Marie Sjölund
 M Marita Sörefjord
 M Gunnar Örneus

Nämndemän för (FP)

FP Hildegard Keijer	FP Ulf Hermelin
FP Sukri Demir	FP Inge Jönsson
FP Birgitta Weldert Cederwall	FP Karl-Henrik Liminga
FP Olof Englund	FP Inga Osbjerg
FP Annika Angenfeldt	FP Bo Persson
FP Margot Thorin	FP Inga-Lill Persson
FP Ann-Charlotte Helmersson	FP Lennart Philip
FP Maria Strand	FP Inger Schmiedhofer
FP Jonas Widengren	FP Håkan Sjöström
FP Roland Gustafsson	FP Ylva Skilberg
FP Hanna Bengtsson	FP Martin Säaf
FP Jesper Berggren	FP Christian Toumie
FP Peter Bondesson	FP Lars Gunnar Wallin
FP Lars Hansson	FP Gun-Britt Wattenström
FP Elisabet Westring	FP Monica Karlsson
FP Lars B Strand	FP Gunnel Grundberg (efter Marianne Krüger)

Nämndemän för (KD)

KD Michael Dakwar (efter Nina Dakwar)

Nämndemän för (C)

C Bordlägg (efter Lennart Hallgren)

Nämndemän för (MP)

MP Johanna Palmström
 MP Charlotte Wester (efter Charlotte Wester, ej valbar dec 2010)

Nämndemän för (V)

V Rodi Ciziri
 V Per Ekelund
 V Bordlägg
 V Bordlägg
 V Bordlägg

Förvaltningsrätten i Uppsala för tiden 22 mars 2011 - 31 december 2014

Nämndemän

FP Ragnhild Asp
 FP Sven-Olof Norlin
 V Bordläggs

Svea hovrätt för tiden 22 mars 2011 - 31 december 2014

Nämndemän

M Gunilla Ehlin
 M Christina Gardos
 M Helene A Jonsson
 M Kim Lützen
 M Bert Löfqvist
 M Ingmar Wallén
 M Bordläggs (efter Ingalill Jendeberg)
 C Bordläggs (efter Karin Liljengård)
 V Bordläggs

Kammarrätten för tiden 22 mars 2011 - 31 december 2014

Nämndemän

M Harry Bouveng
 FP Ingrid Kloman
 FP Marika af Winklefeldt
 V Bordläggs

Fastighetsdomstolen för tiden 22 mars 2011 - 31 december 2014

Nämndemän

M	Bordläggs	FP	Bordläggs
M	Bordläggs	MP	Bordläggs
M	Bordläggs	MP	Bordläggs
M	Bordläggs	MP	Bordläggs
FP	Karl-Erik Eriksson	MP	Bordläggs
FP	Wulf Schröder	MP	Bordläggs
FP	Heidi Henftling		

Skattenämnden för skattekontor 1-4 för tiden 22 mars 2011 - 31 december 2014

Ledamöter

M Bordläggs
 S Bordläggs
 MP Margita Hermansson
 MP Bordläggs
 MP Bordläggs
 V Bordläggs
 V Bordläggs

Skattenämnden för skattekontor 1-4 för tiden 1 april 2011 - 31 december 2014

Ledamot

S Bo Djärf

Tidigare val den 14-15 december 2010 av Bo Djärf (S) förklaras ogiltigt.

Skattenämnden för skattekontor 5-8 för tiden 22 mars 2011 - 31 december 2014

Ledamöter

M	Magnus Bock	FP	Lena Lionskoog
M	Louise Angleryd	MP	Jan Olov Härnwall
M	Bo Bängtsson	MP	Bordläggs
M	Bordläggs	MP	Bordläggs
FP	Gertrud Westin Sjödal	V	Bordläggs

Skattenämnden för skattekontor 9-10 och Utlandsskattekontoret
för tiden 22 mars 2011 - 31 december 2014

Ledamöter

M	Ted Ricksäter	FP	Hans Redtzer
M	Bordläggs	FP	Siri Wahlquist
M	Bordläggs	MP	Marouan Ben Hashous
FP	Caroline Åkerhielm	MP	Annika Kjell
FP	Torsten Cedervi	MP	Bordläggs
FP	Claes Carpentier	MP	Bordläggs
FP	Peter Haas	MP	Bordläggs
FP	Per Olof Hellberg		

Skattenämnden för skattekontor Södertälje för tiden 22 mars 2011 - 31 december 2014

Ledamöter

M	Bordläggs
M	Bordläggs
M	Bordläggs
M	Bordläggs
M	Bordläggs
FP	Bertil Nilsson
MP	Lena Haapala
MP	Bordläggs

Skattenämnden för storföretagsregionen för tiden 22 mars 2011 - 31 december 2014

Ledamöter

M	Bordläggs
FP	Kjell Westring
MP	Lars Jakobsson

Denna paragraf förklarades omedelbart justerad.

Anmälan av nya interpellationer**§ 47****Nya interpellationer**

LS 2011-0422--0433

Nr 2011:8 av Ilija Batljan (s) om möjligheter till besparing på läkemedelsområdet

Nr 2011:9 av Helene Öberg (MP) om vård av papperslösa

Nr 2011:10 av Birgitta Sevefjord (V) om framtiden för Karolinska Folkhälsoakademien (KFA)

Nr 2011:11 av Helene Hellmark Knutsson (S) om kapaciteten i tunnelbanan

Nr 2011:12 av Håkan Jörnehed (V) om screening för prostatacancer med PSA-prov

Nr 2011:13 av Lars Dahlberg (S) om skydd mot svart arbetskraft

Nr 2011:14 av Ylva Nork (V) om stöd till Gazas folk

Nr 2011:15 av Helene Hellmark Knutsson (S) om samordning kring kollektivtrafiken

Nr 2011:16 av Erika Ullberg (S) om barnmisshandel som inte anmäls

Nr 2011:17 av Johan Sjölander (S) om landstingets strategier för att möta ett ökat narkotikamissbruk

Nr 2011:18 av Curre Hansson (S) om resenärernas väntan i kollektivtrafiken

Nr 2011:19 av Conny Fogelström (S) om Strindbergsåret 2012

Interpellationerna ska besvaras vid nästa sammanträde

Avslutning

Ordföranden avslutade sammanträdet kl. 18.30.

Vid protokollet

Peter Freme

Karin Mikaelsson

Anföranden vid Stockholms läns landstingsfullmäktiges möte den 22 mars 2011

§ 17 Inledning och justering m. m.

Ordföranden: Välkomna till dagens sammanträde! Jag förklarar sammanträdet öppnat.

Vi ska ju jobba enligt en ny arbetsordning, som fullmäktige tog beslut om i januari. Inledningsvis ska vi under en och en halv timme behandla interpellationer, och mellan 12 och 13 är det frågestund. Klockan 13 inleds den avdelning av sammanträdet som behandlar beslutsärenden.

Vi ska också notera närvaro till protokollet. Som ni ser har vi byggt om displaysystemet, och om er plats inte är rödmarkerad så anses ni närvarande. Vi noterar att 106 är närvarande och 43 frånvarande när vi påbörjar den här delen av sammanträdet.

§ 18 Interpellation 2011:1 av Helene Hellmark Knutsson (S) om Waxholmsbolagets framtid

Anförande nr 1

Landstingsrådet Hellmark Knutsson (S): Jag ska väl börja med att tacka för svaret, även om jag inte kan säga att det gjorde att det blev glasklart för mig vad man avser att göra med Waxholmsbolaget. Anledningen till att jag framställde interpellationen var att jag läste i tidningen Skärgården om att Strömmabolaget välkomnar de förändringar som Waxholmsbolaget står inför och de beslut som man har fattat i bolaget. Jag sitter där sedan årsskiftet, men jag kan inte känna att vi har fattat något beslut. Däremot har man initierat en utredning om Waxholmsbolagets framtid, med det kryptiska uppdraget att upphandla ett helhetsansvar för Waxholmsbolaget. Vad det betyder har jag väldigt svårt att förstå, men det är uppenbart att Strömmabolaget uppfattar att man har fått stora löften från landstingspolitikerna att de ska kunna ta över den lönsamma delen av skärgårdstrafiken och att Waxholmsbolaget då är kvar med det totala ansvaret för att se till att vi har en öppen och tillgänglig skärgård året runt. Hur det här ska gynna skattebetalarna eller skärgårdsborna får vi inte riktigt svar på, inte ens i det här interpellationssvaret.

Jag måste säga att jag känner mig väldigt fundersam över vad det här hemlighetsmakeriet handlar om. Man vet vad man vill, och man har till och med sagt till Strömmabolagets vd att det är så här man tänker göra. Varför kan man inte säga det till fullmäktigeledamöterna? Vad är det man är rädd för? Att vi har olika ståndpunkter borde ju vara en del av den vitala demokratin, om det nu är så – kanske har vi inte ens olika ståndpunkter.

Det är otroligt svårt att få ut av svaret vad man egentligen avser att göra och vad det är man har lovat Strömmabolaget. Kanske var det jag som har ställt luddiga frågor, men då ber jag så mycket om ursäkt och ber allra ödmjukast om jag kan få ett förtydligande. Vad är det man har lovat Strömmabolaget att man ska göra med Waxholmsbolaget efter att utredningen är klar?

Anförande nr 2

Landstingsrådet Wenerholm (M): Fru ordförande, fullmäktigeledamöter! Det var tur att interpellanten i slutet av sitt inlägg förtydligade att hon har varit otydlig. Interpellationen innehåller tre frågeställningar:

1. Vilka åtgärder tänker du vidta för att förhindra att den nya kollektivtrafiklagen får en negativ effekt på Waxholmsbolagets verksamhet?
2. Tänker du verka för att Waxholmsbolaget ska bibehålla och utveckla dagens trafikutbud?

3. Hur ser du på Waxholmsbolagets framtid vad gäller kombinerade gods- och persontransporter?

De tre frågeställningarna innehåller väl ingenting av vad interpellanten just nu tog upp. I så fall hade det varit mer adekvat att fråga: Har landstinget lovat en eller flera entreprenörer något med anledning av de uppdrag som har lagts? Men så stod det inte i frågan, så det jag har svarat på är frågeställningarna i interpellationen.

Det är på det sättet att den nya kollektivtrafiklagen inte kommer att ha någon effekt på Waxholmsbolagets verksamhet, eftersom sjötrafiken inte med omedelbar verkan omfattas av den, utan det kommer nu ett uppdrag från regeringen att ta fram en lagstiftning som också omfattar sjötrafiken.

Det jag däremot kan konstatera är att fråga 2 är en bra frågeställning, hur vi kan bibehålla och utveckla dagens trafikutbud. Där är jag övertygad om att vi – med anledning av den nya kollektivtrafiklagen, som träder i kraft nästa år på land – behöver ha en mycket bättre samordning vad det gäller den totala kollektivtrafiken, det vill säga både på land och på vatten.

Jag ser framför mig, genom att olika entreprenörer när det gäller kollektivtrafiken på land får större möjligheter att erbjuda sina tjänster vid sidan om de beslut som vi fattar i den här församlingen. Vad den nya lagstiftningen handlar om är ju att någon kan komma och erbjuda kollektivtrafik till allmänheten i Stockholms län, men det fräntar ju inte oss vårt ansvar för det totala utbudet av kollektivtrafik. Så jag ser framför mig att vi kommer att utveckla kollektivtrafiken på vatten i samklang med kollektivtrafiken på land, och det finns redan några exempel på hur Alliansen ser på detta.

Förutom den trafik som redan bedrivs vill vi också gärna utveckla hamntrafik och trafik nära med snabba övergångar där trafik på vatten kan bli nya tvärförbindelser och ett komplement till kollektivtrafik på land, som vi har redovisat. Det finns redan en försöksverksamhet på gång, och jag hoppas att vi kan få i gång ytterligare sådan verksamhet.

Så snarare handlar det om att bibehålla den trafik som är men utveckla ytterligare trafik.

Anförande nr 3

Landstingsrådet **Helmer Knutsson** (S): Tack för de svaren! Jag tycker faktiskt att de var väldigt kompletterande.

Det var bra att få höra att regeringen avser att komplettera den nya kollektivtrafiklagen så att den också omfattar sjötrafiken. Vi är nämligen oroliga för hur den nya kollektivtrafiklagen kommer att påverka framför allt busstrafiken på land.

Det finns en viss oro för att det är de mest lönsamma linjerna som man kommer att erbjuda sig att komplettera ifrån de privata företagen. Jag tror nu inte att det blir så mycket komplettering, utan snarare handlar det väl om att man helt enkelt övertar dem, och kvar står vi med ansvaret att se till att det finns kollektivtrafik ut till dem som kanske inte har lika många resenärer hela tiden – men i skärgården är det lika viktigt. Vi vill ha tillgång till hela vår skärgård, och vi vill ha det till en rimlig kostnad för såväl skattebetalarna som skärgårdsborna.

Det är också viktigt för besökarna att det är en rimlig kostnad. Det ska inte vara, som jag fick höra häromdagen när man frågade ett gäng ungdomar i en skola i Rinkeby vilken deras bild av skärgården var. Deras bild av skärgården var lyxbåtar och lyxhus, någonting som bara var till för de allra rikaste. Därför hade de ingenting med skärgården att göra och hade heller aldrig satt sin fot där. Vi måste känna som ett otroligt viktigt uppdrag att skärgården – med sin allemansrätt och allt – ska vara tillgänglig för alla stockholmare och alla besökare till Stockholm. Det ansvaret hoppas jag verkligen att man känner, inte bara ett ansvar inför Strömmabolagets vd att de ska kunna driva lönsam affärsverksamhet.

Anförande nr 4

Vivianne Gunnarsson (MP): Ordförande, ledamöter och interpellant! Även om det var med en ganska förvånande hastighet som organisationsförändringen ägde rum med införandet av en trafiknämnd, så har det haft det positiva med sig att vi har fått en sjötrafikberedning under trafiknämnden, som jag råkar sitta i. Jag tycker att det är väldigt positivt att vi tar ett tag om sjötrafiken och att vi gör den här utredningen. Som jag ser på den är det ett ganska öppet anslag, tills vidare i alla fall.

Det jag tycker är viktigt är att landstinget inte fränhänder sig ansvaret för den trafik som vi kommer att ha till sjöss, och inte till lands heller. Det är också viktigt att det kommer att vara en bra samordning mellan landtrafik och sjötrafik, men det är bra om vi kan utnyttja de vattenvägar vi har. En utökad trafik på vatten är någonting som vi i Miljöpartiet har drivit ganska länge och vill fortsätta att driva.

Jag håller med om att det ska vara en rimlig kostnad för att komma ut till skärgården. När vi har denna skatt inom så behändigt avstånd är det rimligt att så många som möjligt får tillgång till den. Det kan vi få genom rimliga och samordnade taxor, men också genom att arbeta mera kraftfullt på Skärgårdsstiftelsens ansvarsområde och i övrigt föra en god skärgårdspolitik.

Så jag känner mig ganska positiv till utvecklingen, så här långt i alla fall.

Anförande nr 5

Landstingsrådet Andersson (C): Fru ordförande! Jag måste säga att jag välkomnar den hovsamma tonen i den här diskussionen. Trafiklandstingsrådet och landstingsledningen har kunnat visa att intentionerna för skärgårdstrafiken är de bästa. Där är ju utgångspunkten att stärka det arbete som sker i bland annat Skärgårdsstiftelsen för en skärgård som är tillgänglig för alla. Jag vill bara understryka, eftersom Helene tog upp den frågan, att vi i Skärgårdsstiftelsen har en bred samstämmighet om att få en ökad tillgänglighet och i linje med Vision 2020 nå nya grupper som ska kunna få tillgänglighet till skärgården. Men inte bara Waxholmsbolaget är viktigt för tillgängligheten, utan faktiskt också de kommersiella aktörerna.

Det är väldigt bra att tonen har varit så hovsam, därför att det förtjänar att sägas igen gång på gång att de uppgifter som figurerade i medierna i slutet av förra året om omfattande nedläggningar av linjer i skärgården var fullständigt grundlösa. Det skärgårdspolitiska programmet och Rufsen ligger fast, och de beskriver en tydligt ambitiös ambition för skärgården. Därför känns det bra att den här interpellationsdebatten klagör att landstingets höga ambitionsnivå ligger fast, och jag tror att oppositionen även känner att det är en oppriktigt menad strävan från Alliansen.

Så tack, trafiklandstingsrådet! Och tack för debatten så här långt.

Anförande nr 6

Landstingsrådet Wenerholm (M): Fru ordförande, fullmäktigeledamöter! Jag tänkte bara att jag skulle kommentera helhetsansvaret. Det kommer vi, som flera har efterlyst, ju alltid att ha även med den nya lagstiftningen. Vi kommer att ha helhetsansvaret för att det finns ett trafikutbud som motsvarar den plan för trafikering med kollektivtrafik på land och till sjöss som vi har bestämt oss för.

Om sedan någon vill komplettera med rent privata insatser så är det möjligt med den nya lagstiftningen. Förändringen är att vi inte längre har medel att stoppa den som vill köra "konkurrerande" trafik, om vi ska kalla det så, men i grunden är det så att vi lägger fast hur trafiknätet ska se ut och vilken omfattning det ska ha. Därvidlag blir det ingen skillnad i förhållande till hur det är i dag.

Sedan kan det säkert uppstå en del nya idéer. Jag är övertygad om att något som kommer att synas tidigt är att det till exempel för dem som har långa pendlingsavstånd med buss i länet säkert kommer att vara någon som vill pröva om det går att erbjuda en högre kvalitet på busspendling – tänk på Norrtälje och Nynäshamn – än vad vi har möjlighet att erbjuda med den rent skattefinansierade trafiken. Det välkomnar jag i så fall, det ser jag inte på något sätt som en konkurrens som skulle kunna vara skadlig.

Vi ser ju också att vi på sikt behöver utöka kapaciteten i vår kollektivtrafik i länet, eftersom vi glädjande nog, som vi har pratat om flera gånger tidigare, blir allt fler invånare i Stockholms län. Det är ju en positiv utveckling.

Vad det gäller löften har landstinget inte gett löften till någon. Så går det inte till. På sedvanligt sätt – och så kommer det att vara i stor omfattning även i framtiden – kommer det att handla om upphandling av trafik såväl till sjöss som på land, fru ordförande.

Anförande nr 7

Landstingsrådet **H e l l m a r k K n u t s s o n** (S): Tack, ordförande! Men problemet som vi ser det är inte att det inte har funnits konkurrerande sjötrafik. Det har hela tiden varit möjligt att öppna båttrafiklinjer och ta betalt för det. Det som Strömmabolaget har sagt i ett pressmeddelande är att man välkomnar beslutet att bedriva en större del av trafiken från ett antal replipunkter till så kallade kärnöar, och det uppfattar jag som att de uppfattar att de har blivit lovade de mest persontäta resorna genom förändringen, även om man inte med den nya persontrafiklagen på en gång kan införa det här för sjötrafiken, men väl med den komplettering som regeringen avser att göra. Då är det ju så att man lägger över mycket av det som drar in stora intäkter på Strömmabolaget eller något annat bolag, men vi står kvar med de linjer som har färre persontransporter. Det är det vi är oroliga för.

Anförande nr 8

R o l f L i n d e l l (S): Fru ordförande, fullmäktige! Jag har bland andra saker i mitt tidigare förvärsarbete varit skärgårdsutredare, och jag vet vilken vikt kommunikationerna har i skärgården. Naturligtvis är de viktiga för de bofasta och för näringslivets utveckling, men också för alla fritidsboende och för alla som söker rekreation i skärgårdsområdet. Waxholmsbolaget och dess verksamhet är av otrolig betydelse för att kunna upprätthålla en levande skärgård och för att en bofast befolkning ska ha möjligheter att bo där året om. Utan bofast befolkning är det inte så himla kul att vara fritidsboende heller, eller för den delen att åka ut och rekreera sig vare sig man åker båt eller vill hålla på med något annat.

När jag nu lyssnar på debatten var jag lite nyfiken på vad Gustav Andersson skulle säga. På min tid var det en engagerad entusiast som Knut Nilsson som verkligen värnade om skärgården, och om Centern ska vara det gröna alternativet inom Alliansen vill det ju till att ni verkligen ser till att det inte blir något ideologiskt äventyrsspel med att öppna upp nya möjligheter bara för att man vill det, som Moderaterna ofta håller på med.

Vår oro är att vi ska komma in i en situation där man hugger upp det nuvarande sammanhållna systemet, till förfång för skärgårdsbefolkning och fritidsboende. Det får inte ske, och det tror jag att vi alla måste medverka till att hindra.

Lite till mans har vi väl gjort oss skyldiga till en del när det gäller transporterna på land och upphuggningen av SJ en gång i tiden, som inte alla älskar längre. Där ser man hur det kan bli med samordningsmöjligheter när man öppnar upp för flera aktörer. Gör man det måste man se till att någon har huvudansvaret, och det måste naturligtvis vara Waxholmsbolaget som har bedrivit trafiken på ett bra sätt hittills och som är av en väldig betydelse för en levande skärgård.

Anförande nr 9

Staffan Holmberg (S): Fru ordförande, ledamöter! Det här är en fråga som väldigt många har ögonen på och är oroliga för.

Jag vill bekräfta det Gustav Andersson sade. Under den tid jag har haft möjlighet att följa Skärgårdsstiftelsens verksamhet i styrelsen under 20–25 år har det varit en bred politisk enighet om den verksamhet som bedrivs där, och det får vi verkligen hoppas består med tanke på vilken skatt Skärgårdsstiftelsen och de verksamheter som där bedrivs utgör för inte bara dem som bor i skärgården utan kanske framför allt för dem som bor på fastlandet och för besökare.

Men vi lär få återkomma till ärenden om sjötrafik åtskilliga gånger framöver. Det finns en stor oro för vad som kommer att hända. Den oron tar sig form av misstankar om att vissa privata bolag kommer att ta gräddan av sjötrafiken och tjäna pengar på de stora turist- och besöksmål som finns, på bekostnad av andra replipunkter och öar.

Det ena är att vi måste ha en turlista som gör att vi kan ha en fast befolkning ute i skärgården, som också kan ta sig till och från fastlandet. Den andra stora frågan är att man också måste kunna göra det till en rimlig kostnad. Det får inte vara så att vi riskerar att få en högre taxa för sjötrafiken med anledning av det som nu står för dörren, utan i stället borde man ha en totalt enhetlig taxa mellan sjö och land. Det måste vara den långsiktiga målsättningen.

Anförande nr 10

Yvonne Blombäck (MP): Fru ordförande, ledamöter och åhörare! Jag vill börja med det som Vivianne var inne på om vikten av samordning. Jag vill också påminna Christer Wennerholm om det dialogmöte som hölls på Berns, där en stor del av åtminstone de landburna entreprenörerna var samlade. I de grupper där jag deltog, både på förmiddagen och på eftermiddagen, var alla totalt eniga om vikten av samordning – vikten av samordning när det gäller biljettsystem, vikten av samordning när det gäller information och vikten av samordning när det gäller helheten. Det var precis det som Vivianne Gunnarsson sade tidigare, och det är det som vi driver från Miljöpartiets sida.

Sedan kände vi att trafiklandstingsrådet var på väg åt andra hållet, när du pratade om att det kan komma in entreprenörer som kör med lite högre kvalitet och ger sig in på sträckor där man skulle kunna jobba på andra sätt. Jag skulle vilja att du kommer upp och förtydligar lite grann hur du ser på den utvecklingen, Christer Wennerholm.

Det gäller också det som Staffan Holmberg tog upp om den täta turisttrafiken i skärgården. Hur ser vi på behovet av en bättre kollektivtrafik för alla stockholmare, som faktiskt också är både turister och besökare, till lands och till sjöss, om man är på väg till jobb eller till vänner och bekanta eller till utflyktsmål? Hur ser vi på vikten av ett sammanhållet kollektivtrafiksystem både när det gäller biljetter, information och utbud?

Den nya kollektivtrafiklagen skapar, precis som Christer Wennerholm tar upp, förutsättningar för att det kan komma in aktörer och köra på sträckor som är oerhört överbelastade och där det saknas kapacitet i dag – men om det sker på bekostnad av de andra delarna är precis det som oron gäller. Där har vi ett väldigt tydligt ansvar, tycker jag. Därför tycker vi i Miljöpartiet att det har varit bra att man har skapat en trafiknämnd med ansvar för helheten.

Trafiklandstingsrådet får gärna komma upp och förklara lite mer hur han ser på den utvecklingen och på vikten av att hålla ihop det hela.

§ 19 Interpellation 2011:2 av Raymond Wigg (MP) om D-vitamindroppars innehåll

Anförande nr 11

Landstingsrådet W i g g (MP): Jag får tacka för ditt svar, Birgitta. Jag har alltså ställt en interpellation om innehållet i D-vitamindroppar. Det gäller ett ämne med ett svårt namn – butylhydroxianisol – och därför kallar jag det hädanefter BHA, så slipper jag vricka tungan. BHA är ett ämne som finns i D-vitamindropparna som delas ut på barnavårdscentralerna gratis. Landstinget tillhandahåller dem till föräldrarna för att de ska ge dem till barnen.

BHA har en bevisad farlighet och kommer att förbjudas inom Europeiska unionen 2015, men man har fått ett förlängt användandetillstånd så fram till dess använder man det. I höga doser kan det, som du skriver i ditt svar, ge överkänslighet även om risken bedöms vara låg. Läkemedelsverket har ju gått igenom de här ämnena. Det finns enstaka rapporter som talar om allergireaktioner. Den tröskeldos som måste uppnås är mycket högre än den som finns i D-vitamindroppar.

Nu ska man komma ihåg att BHA finns inte bara i D-vitamindroppar utan i en hel del andra produkter också som vi köper, men då går det under namnet E320. Även om halten av det här ämnet är låg finns det på många andra håll så den samlade effekten kan bli stor.

Det finns rapporter om att BHA kan påverka immunförsvaret, ge hyperaktivitet och, som du också skriver i ditt svar, ge negativa effekter på miljön i koncentrerade, höga doser.

En av mina frågor var om landstinget kan ersätta de här D-vitamindropparna. Man ska veta att det i andra länder, till exempel Danmark, där man delar ut D-vitamindroppar finns sådana som inte innehåller det här konserveringsmedlet, som tillsätts för att de inte ska härskna. Ett sätt att hindra att de härsknar är att förvara dem i kylskåp, vilket de flesta föräldrar har hemma. Sätter man in det i kylskåpet så blir det inte härskat. Alltså finns det ersättningsmedel. Min fråga var när landstinget kan ersätta D-vitamindroppar som innehåller BHA, men det tycker inte du att man kan göra.

Som sagt, EU ska 2015 förbjuda det här ämnet. EU har två principer som vi i Miljöpartiet tycker är väldigt bra: försiktighetsprincipen och substitutionsprincipen. Försiktighetsprincipen säger att man inte ska använda sig av sådant som kan framkalla fara. Speciellt när det gäller barn tycker vi att det är viktigt. Substitutionsprincipen innebär att man ersätter farliga saker om det finns ersättningsmedel. Därför undrar jag: Varför tycker inte du att vi ska ersätta de här D-vitamindropparna?

Anförande nr 12

Landstingsrådet R y d b e r g (FP): Raymond, du tar upp en väldigt svår fråga. För oss enskilda politiker är det väldigt svårt att med säkerhet uttala sig om risken med olika kemiska tillsatser och därmed avgöra vad som ska köpas in när det gäller läkemedel. Vi måste lita på att Läkemedelsverket och Livsmedelsverket använder experter som har den kunskap som behövs för att bedöma när man kan använda ett syntetiskt konserveringsmedel, i flytande vacciner och i läkemedel. Läkemedelsverket konstaterar att det du vill att landstinget ska köpa in inte är granskat av läkemedelssakkunniga i Sverige, så de kan inte tillstyrka att man ska gå vidare och införa det i stället för det som vi i dag delar ut till familjerna.

Helt klart finns det gränser där E320 kan innebära risker, men då handlar det om helt andra nivåer än det som finns i D-vitamindroppar – nivåer som är flera tusen gånger högre. Tvärtom bedömer ju Livsmedelsverket att det är en låg förekomst av allergi eller överkänslighet – det finns enstaka fall av nässelutslag. E320 som konserveringsmedel har funnits i D-vitamindroppar i åtminstone 20 år, så det finns ändå en rätt lång erfarenhet.

D-vitaminsdroppar som ges som läkemedel kontrolleras av Läkemedelsverket, till skillnad från preparat som betraktas som kosttillskott, vilket det är när det inte innehåller den här tillsatsen. Det finns i dag ingen myndighet i Sverige som har övervakat de här preparaten, och vi vet faktiskt inte om det är bättre eller sämre, det man gör i Danmark.

Mot den bakgrunden känner jag mig trygg med att de preparat som används i vårt landsting har granskats tillräckligt utifrån den kunskap man har i dag.

D-vitamin är oerhört viktigt, särskilt för barn med mörkare hy, vars pigment inte tar upp tillräckligt med solljus för att omvandla det till D-vitamin. Det är viktigt att vi inte skrämmer föräldrar med att D-vitaminsdroppar skulle vara farligt, för det är faktiskt farligare att vara utan D-vitaminsdropparna. Ingen vill väl att rakitis ska återkomma som ett vanligt förekommande problem, som påverkar barnens skelettuppbyggnad? Därmed blir min slutsats att vi ska fortsätta att tills vidare dela ut det Läkemedelsverket säger att vi ska dela ut.

Anförande nr 13

Marie-Helena Dahlberg (MP): Det är väl självklart att vi som politiker inte kan sätta oss över Läkemedelsverket och göra egna bedömningar av vilka gränsvärden för kemikalier som ska gälla. Däremot tycker jag att föräldrar ska ha rätt att göra informerade val om vilka kemikalier som man ger till sina barn. Utan information kan man inte göra ett informerat val.

På flaskans bipacksedel står det ingenting om E320, och det står inte ens i FASS, utan det är någonting du i så fall förväntas veta själv eller ha tillräckligt mycket kemiska kunskaper för att tänka: "Butylhydroxianisol – det måste alltså vara en sexkolsring, ett par dubbelbindningar, och man behöver nog en hydroxylgrupp på något av de där kolen". Jag tror inte att det är jättemånga föräldrar som gör den kopplingen, och jag tycker inte heller att man ska kräva det av föräldrarna.

Precis som Raymond säger används det här ämnet i många olika saker. Det är väldigt värmebeständigt. Det används i till exempel kakor, godis och choklad. Det är förbjudet att använda i barnmat, och då tycker jag att det vore rimligt att man på barnavårdscentralen åtminstone informerar om att butylhydroxianisol är samma sak som E320, så att man som förälder åtminstone har möjlighet att undvika sådana saker som innehåller samma ämne.

Anförande nr 14

Landstingsrådet Wig (MP): Ordförande! Tack, Birgitta, för ditt svar igen. Jag vill verkligen påpeka att jag inte är ute efter att skrämmas, men som Marie-Helena tar upp måste man kunna göra informerade val som förälder – det är det det handlar om. Dessutom är det så att detta finns inte bara i den här produkten. Alltså måste man ge information till föräldrar att det finns alternativ.

Som politiker skulle jag vilja säga att det är min huvuduppgift – som lekman, inte som kemist, läkare eller någon annan profession som arbetar med sådant här – att påpeka att vi har principer som gäller inom Europeiska unionen. Vi har försiktighetsprincipen. Det innebär att det redan är förbjudet i barnmat, och det kommer att förbjudas helt så att det från och med 2015 inte ens kommer att tillåtas i AD-droppar eller D-vitaminsdroppar. Och det finns alternativ!

Du säger, Birgitta, att de inte är granskade av Läkemedelsverket, men nu har Livsmedelsverket gjort en stor utredning över kosttillskott, så man kan väl från regeringens sida koppla ihop Livsmedelsverkets arbete och hitta AD-droppar eller D-droppar som är ofarliga, som inte har det här medlet – det borde väl vara en enkel sak?

I landstingets Miljösteg 5, som Gustav Andersson är ansvarig för, har vi ett utfasningsprogram där vi fasar ut kemikalier som vi tycker är farliga. Här är det bevisad farlighet, och det finns ett slutdatum. Borde då inte även de här sakerna – även om det är små mängder – fasas ut och ersättas av sådana som är ofarliga, när det finns granskade ersättningsmedel? Det är en fråga. Självklart ska de så kvalitetsgranskas, så att de inte innehåller några andra ämnen som skulle kunna vara farliga. Varför inte erbjuda föräldrarna detta och fram till dess att det är gjort informera föräldrarna om vad det innehåller? Som Marie-Helena sade är en informerad förälder bättre än en som inte vet någonting och som kanske blir skrämmd av olika larm. Därför tycker jag att man under tiden tills man har bytt ut det här ämnet borde informera föräldrarna om att det finns alternativ.

Anförande nr 15

Landstingsrådet R y d b e r g (FP): Ja, att göra ett informerat val är naturligtvis många gånger bra, om man kan luta sig mot något som man har vetenskapligt stöd för. Problemet är att det inte finns vetenskapligt stöd för att de alternativ som du förespråkar skulle vara bättre än det Läkemedelsverket förespråkar. Vore det så att det fanns något som vi visste var bättre, skulle vi naturligtvis själva se till att dela ut detta till familjerna.

När det gäller E320 har man konstaterat att en 3 000 gånger högre dos än vad som finns i D-vitaminsdropparna inte har en cancerframkallande effekt på djur. Då ska vi veta att det barn får är högst ett halvt milligram per kilo kroppsvikt och dag, just för att även spädbarn ska kunna ta emot läkemedel eller vacciner som innehåller E320.

Din uppfattning är att vi ska rekommendera ofarliga medel. Ja, i dagsläget är Läkemedelsverkets bedömning att det här är ett ofarligt medel. Kommer Läkemedelsverket och andra fram till att det är farligt ska vi naturligtvis inte längre dela ut det. I dag finns det inget som pekar på att det du skulle vilja att föräldrarna har möjlighet att få skulle vara helt ofarligt, eller om det möjligen innehåller någonting som inte har den gynnsamma effekten.

Anförande nr 16

M a r i e - H e l e n a D a h l b e r g (MP): Det informerade valet handlar inte bara om att man ska ha möjlighet att välja ett annat preparat för just D-vitamin, utan att man ska ha möjlighet att välja bort andra produkter som också innehåller E320.

Det finns en relativt stor forskningsstudie från Libanon där man har tittat på hur mycket extra benzoater, butylhydroxianisol och ett liknande ämne som förkortas BHT som barn mellan 9 och 15 år får i sig, om det överskrider gränsvärdena. Där kom man fram till att barnen får i sig mer benzoater och mer BHT genom olika matprodukter än vad gränsvärdena föreskriver. Det skulle mycket väl kunna vara ungefär liknande sätt i Sverige, eftersom det finns även i snabbmat, kakor, godis och liknande och det är ganska många barn som äter det.

Vad man borde få föräldrarna att inse är att man kanske måste vara uppmärksam på fler saker än bara läkemedel.

Anförande nr 17

Landstingsrådet W i g g (MP): Avslutningsvis skulle jag bara vilja säga att det är precis vad det handlar om. Vi vet att fler och fler människor får cancer. Vi har en debatt lite senare om ansamling a miljögifter i våra kroppar. Vi vet ju, från forskare och via olika filmer som Stefan Jarls *Underkastelsen*, att vi alla är bemängda med gifter i våra kroppar och att barnen är mest utsatta. Har man då vetskap om att det finns ämnen som är farliga i högre doser, Birgitta – varför kan vi inte utesluta och ta bort sådant som vi vet är farligt?

Det handlar om den samlade mängden. Studierna görs på enskilda ämnen. Alla får vi i oss massor, via både luft, mat och vatten, som ger en samlad effekt, den så kallade cocktaileffekten. Skulle du och jag ta blodprov på oss själva så skulle de visa att vi har

massor med gifter i kroppen – så är det. Det gäller att försöka skydda barnen från början, så att de får i sig så lite som möjligt.

§ 20 Interpellation 2011:3 av Birgitta Sevefjord (V) om missbruk av värktabletter

Anförande nr 18

Landstingsrådet *Sevefjord* (V): Ordförande! Jag har ställt en interpellation till landstingsrådet Birgitta Rydberg som handlar om missbruk av värktabletter, framför allt om tjevers och unga kvinnors missbruk av värktabletter.

Skälet till att jag lade denna interpellation är att det för ett par månader sedan kom en oroande rapport som visar att självmordsförsök med receptfria tabletter har ökat just bland unga kvinnor. Rapporten visade också att konsumtionen av värktabletter har ökat mycket kraftigt, bland annat att var sjätte tonårstjej tar receptfria värktabletter varje dag eller flera gånger i veckan, av olika skäl: huvudvärk, mensvärk, stress, sömnproblem och så vidare. Skälet till de ökande siffrorna är naturligtvis att tillgängligheten till receptfria läkemedel har ökat. Det finns både för- och nackdelar med detta. Nackdelen är just, tror jag, att många kan ha uppfattningen att det man köper i en livsmedelsaffär är ofarligt – det ger ett slags legitimitet till de här värktablettarna – men vi vet ju att de inte är ofarliga. De som innehåller paracetamol kan ge mycket kraftiga leverskador, och det kan de göra vid en enda överdos, så man behöver inte ens ha ett långvarigt intag av sådana tabletter.

Mot denna bakgrund har jag ställt en interpellation till Birgitta Rydberg om vad vi i landstinget gör och kan göra för att motverka denna utveckling och vilka verktyg vi har i det arbetet.

Jag vill tacka Birgitta Rydberg för ett långt och innehållsrikt svar, som visar att Birgitta Rydberg också anser att det finns för- och nackdelar med detta. Nackdelen är naturligtvis överkonsumtionen och skadeverkningarna från vissa värktabletter som framför allt unga kvinnor konsumerar.

Birgitta Rydberg pekar på att vi har en bra uppföljning. Skälet till att den här rapporten kom upp var just att vi i landstinget via Läkemedelsverkets statistik följer upp hur mycket man konsumerar. Vi har ett bra preventivt arbete mot självmord. Vi har ju antagit en nollvision för suicid här i landstinget, som alla partier står bakom. Vi har också ett nationellt centrum här i Stockholm, som jobbar aktivt med just suicidfrågor.

Men problemet kvarstår. Hur kommer vi åt det vardagliga intaget av vissa värktabletter som faktiskt skadar kroppen om man äter dem för ofta? Vad är landstingets ansvar i det arbetet? Jag återkommer i min nästa replik.

Anförande nr 19

Landstingsrådet *Rydberg* (FP): Det är viktigt att man kan följa upp effekterna av de preparat som människor stoppar i sig, både receptfria och receptbelagda läkemedel.

Vi lever i en tid då allt fler vill ha ett piller för allehanda besvär – kanske ibland i stället för att lyssna på kroppen och ändra orsaken till besvären. Trots det ska vi nog vara tacksamma för att vi kan hantera en del med egenvård, och så här i förkylningstider kan vi vara glada för att vi kan köpa vår nässprej utan att behöva gå till doktorn.

Det verkar som vi inte får i gång bildvisningen, men jag hade en tabell från Läkemedelsverket som visar att paracetamolförskrivningen faktiskt ligger rätt så konstant de senaste åren, men marknadsföringen av preparat mot värk och smärta har faktiskt ökat rätt kraftigt på senare år, och det har kommit nya preparat med mer specifik effekt för olika tillstånd – på många sätt är det bra, men de kan missbrukas precis som nässprej.

Samtidigt börjar vi uppmärksamma att missbruk av värktabletter är ett reellt problem. Det kanske har funnits en hel del av detta tidigare fast vi inte har insett vidden, men nu börjar vi få ögonen på det. Vården kan därför notera en hel del som kräver förändringar.

Så var till exempel fallet när det gäller unga flickors konsumtion av värktabletter, där det bland annat var barnpsykiatrin som slog larm och medierna i vintras började uppmärksamma frågan. Läkemedelsverket har granskat detta, och jag har bilder som jag tyvärr inte kan visa nu. Om jag får bilderna kan jag i alla fall referera dem.

Det visar sig att i antalet förgiftningar i Stockholms län, om man tittar på alla åldrar, har det inte skett någon förändring de senaste tre åren. Det har också gjorts en granskning av självmordsförsök bland unga människor, 11–18 år, och samband med paracetamolvärktabletter. Där kan vi se att det faktiskt har minskat under de tre senaste åren. Den typen av fakta som Läkemedelsverket har, kontra de uppgifter som vården ser behöver man granska närmare för att se var sanningen ligger. Vi uppmärksammar att det finns ett problem, men har det ökat, är oförändrat eller har minskat? Ja då måste man nog titta på lite olika uppgifter för att få den sanna bilden.

Landstingets roll är att bevaka och larma myndigheter. Vi har ju larmat Läkemedelsverket, men det är också så att vi har anledning att larma kommunerna om att deras tillsyn av den receptfria läkemedelsförsäljningen inte har utvecklats på det sättet som var kravet när man tog bort Apotekets monopol.

De vägar vi har tänkte jag återkomma till i ett senare inlägg, för min tid i det här är slut.

Anförande nr 20

Landstingsrådet **Sevefjord (V)**: Vad synd att vi inte kan se de bilder du har förberett! Vi kanske kan få dem på mejlen ifall man inte får i gång apparaturen? Det är viktigt.

Om förskrivningen av paracetamol inte har ökat är en sak, men konsumtionen och försäljningen i vanliga livsmedelsbutiker har ju ökat kraftigt, så det är kanske den som är mest intressant i det här sammanhanget.

Du sade att vi kan informera kommunerna om det vi hittar och den oro vi har över viss ökning av läkemedelsförsäljningen. Då vill jag fråga dig, Birgitta: På vilket sätt har vi larmat kommunerna? Hur går vi till väga när vi larmar kommunerna i den här frågan?

Vi har ju ett speciellt ansvar, och vi vet att tjejer och unga kvinnor mår dåligt. Vi vet att de konsumerar oerhört mycket mer antidepressiva medel och så vidare än vad unga män gör. Könsuppdelad statistik hoppas jag att vi får, så att vi kan se hur det ser ut – den är viktig.

Själv har jag också funderat över hur vi mer aktivt kan arbeta. Du kanske kan svara på det, Birgitta? En del kanske vi redan gör, till exempel att ge Folkhälsoakademien på Karolinska ett uppdrag att följa upp ohälsa bland unga kvinnor i just det här perspektivet, missbruk eller överkonsumtion av värktabletter – hur får vi in det i vårt folkhälsoarbete?

Landstinget har ju en strategi som alla partier har antagit gemensamt och står bakom. På vilket sätt kan vi nu gå ut till skola och ungdomsmottagningar, där vi kan nå många av de här unga kvinnorna?

Och vilket ansvar har vi för att föra ut information till de stora affärskedjorna som i dag säljer de här värktablettorna? I de matvaruaffärer jag frekventerar var och varannan dag ligger alla de här tablettorna precis vid kassan, så man plockar åt sig i sista stund och köper. Jag tror att vi har ett särskilt ansvar att nå ut till just de stora affärskedjorna och se till att personalen informeras om att det här faktiskt inte är ofarligt! För stor konsumtion av värktabletter som innehåller till exempel paracetamol kan ge allvarliga biverkningar och leverskador. Har vi, tycker du, ett särskilt ansvar att försöka nå ut med information till just

de stora affärskedjorna och den personal som sitter i kassan? Eller är det någonting för kommunerna – och i så fall, hur påverkar vi kommunerna i det arbetet?

Anförande nr 21

Landstingsrådet R y d b e r g (FP): Nu funkar det med bilderna, så ni fick äntligen se dem. Så här ser alltså den *försälda* delen av paracetamol ut – den har legat konstant. Då kan man undra om det är så att vi har fått en förskjutning mellan olika grupper som använder paracetamol. Enligt Läkemedelsverkets försäljningsstatistik har inget hänt, men om det har ändrats mellan grupper är något som man skulle vilja veta mera om.

Jag kan visa även de andra bilderna. Också när det gäller förgiftningar är läget i stort sett konstant. Det har varit lite fluktuationer mellan åren när det gäller män, men när det gäller kvinnor är det oförändrat.

Och om vi tittar på ungas självmordsförsök kan vi se att bland flickor har självmordsförsök som har samband med paracetamol faktiskt minskat. Som ni ser är det inga stora tal jämfört med antalet självmordsförsök totalt.

Statistik väcker ofta nya frågor, och det finns väl all anledning att borra djupare i det här.

Du frågar: Vad är landstingets roll och vad är myndigheternas roll? Läkemedelsverket är ju tillsynsmyndighet och har ett tydligt ansvar att övervaka att de riktlinjer som finns när det gäller receptfria produkter följs, och man behöver också agera när det gäller kommunerna och deras skyldighet att följa upp det här. I landstingets roll är inte minst Vårdguiden en viktig kanal vi kan använda för att få ut kunskap. Där finns mycket information även om läkemedel.

Men vi har också andra möjligheter att nå kommunerna – dels naturligtvis det lokala, gemensamma folkhälsoarbetet, men jag skulle ändå vilja lyfta fram samarbetet när det gäller skolhälsovården. Vi har till exempel nätverk inom Karolinska Folkhälsoakademien för Hälsöfrämjande skola, där en hel del kommuner är med. Där kan vi föra ut det här. Vi har också drygt 30 gemensamma ungdomsmottagningar där vi har en gemensam arena, kommun och landsting, och dessutom jobbar mot skolor och barnpsykiatri. Så visst har vi många vägar att nå kommunerna.

Vi kan ändå konstatera att första linjens barnpsykiatri är väldigt otydlig. Det gäller inte specifikt för Stockholm – vuxenpsykiatrin är tydligare. Vuxenpsykiatrin prioriterar unga vuxna med psykiska problem, och vi kan se att det är svårare att bli vuxen i dag. Mycket handlar om identitetsproblem: Vad ska jag bli? Hur ska jag få jobb? Hur ska jag kunna flytta hemifrån – sådant som egentligen inte är medicinska problem, men där oro och bekymmer kan leda till att man använder läkemedel i stället för andra metoder.

Anförande nr 22

Landstingsrådet S e v e f j o r d (V): Jag vill tacka Birgitta för de kompletteringarna.

Jag håller med dig om att vi har problem med första linjens psykiatri just när det gäller barnpsykiatri. Vi drar åt lite olika håll – kommunen säger en sak, vi säger en annan sak och skolan står där emellan.

Jag tycker också att det är jättebra att du lyfter just ungdomsmottagningar och skola och det samarbete vi har där. Det vore kanske intressant att så småningom göra en utvärdering av det samarbetet, hur vi kan utveckla det och gå vidare. Det är naturligtvis oerhört viktigt för att nå både unga män och unga kvinnor, tjejer och killar.

En sak som jag funderar över är vad vi har för ansvar att se till att de stora livsmedelskedjorna som i dag säljer värktabletter av olika slag har den information och kunskap om värktablettarna som de behöver och framför allt ser till att de som sitter i

kassorna har den kunskapen. Jag tycker nog att vi har ett visst ansvar att försöka föra ut att det här inte är helt ofarliga produkter.

Tack ska du ha, Birgitta!

Anförande nr 23

Landstingsrådet R y d b e r g (FP): För att avsluta: Jag håller med om att det är viktigt att de stora kedjorna får kunskap, men det är faktiskt Läkemedelsverket och i förlängningen kommunerna som har det ansvaret – Läkemedelsverket att förmedla kunskap, kommunerna att se till att man följer Läkemedelsverkets linje.

Landstinget kan uppmärksamma att vi ser att de här problemen finns, men det betyder inte att vi är den som ska gå ut till kedjorna och tala om hur man ska jobba med försäljning och informationen till kunderna. Det kan inte vara så att landstinget är en Mädchen für alles; däremot kan vi lyfta upp att vi ser problemen.

Anförande nr 24

A n n - S o f i M a t t h i e s e n (MP): Ordförande, ledamöter och åhörare! Det är en sak som inte har nämnts här så mycket. När man säljer cigarettpaket är man tvungen att ha en text på förpackningen om att det kan vara skadligt, och jag tycker att det kanske kan vara läge att framåt i tiden försökta åstadkomma motsvarande på mediciner som folk kan tro är ofarliga därför att de är receptfria. Man kunde ha en tydligt text på paketet, så att folk varnas att det inte är säkert att det är ofarligt.

§ 21 Interpellation 2011:4 av Helene Öberg (MP) om äldreteam som vårdform

Anförande nr 25

H e l e n e Ö b e r g (MP): I dessa tider när vi pratar mycket om framtidens hälso- och sjukvård är just vården av äldre någonting som vi pratar ganska mycket om och där vi ser stora utmaningar framför oss. En förhoppning som jag tror finns både hos mig och hos Alliansen är att det utvecklas samverkansformer med kommunerna för just vården av äldre. Här i Stockholms läns landsting har vi ett gott exempel på en sådan samverkansform, ett projekt i Huddinge som heter Äldreteamet.

När jag läste ett initiativ från Maria Larsson, äldreministern, uppfattade jag det faktiskt lite grann som att hon läxade upp landstingen och kanske också kommunerna för att vi inte riktigt har tagit det ansvar för vården av äldre som vi borde ha gjort. Hon kommer att göra en satsning i pengar för att förstärka vården av äldre framöver. Då finns det möjlighet att helt enkelt få projektpengar från regeringen för lokala initiativ även här i Stockholms läns landsting. Då väcktes en tanke hos mig: Kanske finns det möjligheter för oss här i Stockholms läns landsting att sprida vårt fungerande äldreteam inte bara i Huddinge utan i större delar av landstinget.

Frågan till Stig Nyman är: Vilka planer finns det på att dra nytta av de här pengarna från regeringen och vilka planer finns det för Äldreteamet i Huddinge?

Anförande nr 26

Landstingsrådet N y m a n (KD): Fru ordförande! Det har getts ett ganska fylligt svar som också visar att det inte är bara i Huddinge som detta pågår utan på en del andra håll i länet.

Om jag har förstätt interpellationen och andan i den rätt är permanentning huvudfrågan. Jag vill påstå att ingen verksamhet är så bra att den borde permanentas. De flesta verksamheter behöver utvecklas och förbättras hela tiden. Man uppnår inte ett optimum i och med ett permanentningsbeslut. Det är det jag vill säga. Det är viktigt att jobba vidare på detta.

Det är inte bristen på permanentning som är problemet, som jag ser det i varje fall. Det viktiga är ju att vi samlar ihop en kunskap om de vårdbehov som ska tillgodoses, och det görs på ett bra sätt i de äldreteam som vi har verksamma i länet och som håller på att utvärderas. Jag vill nog veta väldigt mycket mer innan jag går i bräsch för en permanentning av detta.

Det är dessutom så, vilket framgår av mitt skriftliga svar, att vi kan ifrågasätta kostnadseffektiviteten i den här inriktningen. Då känner jag en oro på en gång. Finns det metoder som tillgodoser vårdbehovet bättre med en effektivare ekonomisk insats, om uttrycket förstås. Det har visat sig vara en bra form. Det är ingen tvekan om det. Jag har lite inblick i Äldrecentrums uppföljningsarbete och studier på området. Det visar sig att just äldreteam ser ut att vara en väldigt bra verksamhet. Jag är alltså inte främmande för att permanenta det. Men jag vill känna en ännu större säkerhet innan jag går så långt.

Sedan är det viktigt och riktigt att vi måste finna ännu bättre former för samverkan mellan kommunerna i vårt område och landstinget. Detta gäller generellt i riket, även om det finns några lysande undantag där det fungerar alldeles utomordentligt. Församlingen kan påminna sig att om några månader fyller ädelreformen 20 år. Man kan ju tänka sig vilket perspektiv som vägledde utredarna i slutet av 80-talet med tanke på hur vårdbehovet såg ut då, hur det ser ut nu och som vi kan bedöma det ären framöver. Jag skulle gärna se och har bollat tillbaka till, åtskilliga är väl en överdrift men till flera riksdagsledamöter att man borde ta initiativ till en ny Ädelutredning eller en äldredelegation som gärna får heta något modernt som Ädel 2.0, för att man ska förstå vad det handlar om. Det är hög tid för detta för att finna bättre former.

Nu är det så att det finns en hel del utredningar som har jobbat med hur vi kanske ska utvidga regionerna. Vi ska eventuellt slå ihop kommunerna. Men det finns ingen tillräckligt modig regering som tar tag i de här frågorna för att, utifrån hur behovet av vård ska kunna tillgodoses ären framöver, hitta en bättre samhällsorganisation. Tills vidare får vi arbeta med att utveckla våra samverkansorgan med kommunerna.

Anförande nr 27

H e l e n e Ö b e r g (MP): Jag tror att både vi och regeringen kan bli mer modiga när det gäller att lösa de här frågorna på bästa sätt.

Det var bara en sak jag tänkte på när vi talar om att permanenta. Det som är viktigt både för äldre och för deras anhöriga är väl att få känna en trygghet, om vi tänker just på de befintliga äldreteamen och frågorna nere på en sådan nivå. Kommer de att vara kvar? Hur kommer vården att se ut för oss framöver? Vilken personal kommer att vara här? Vem ska jag vända mig till? Jag tror att kontinuiteten och tryggheten kopplad till det är jätteviktig i den här gruppen. Jag känner inte något behov av att permanenta saker för sakens skull, men ett projekt har ju ett slut och då finns ett behov av att klargöra hur framtiden ser ut. Vad kan vi erbjuda er i fortsättningen?

När du tar upp kostnadseffektiviteten vill jag peka på att jag inte kan läsa in i svaret om ni har räknat både på kostnadssidan och på intäktssidan. Jag tänker mig att det finns kostnader kopplade till äldreteamen, men det finns också vinster i och med att man avlastar till exempel akutsjukvården. Har ni räknat på detta? Det borde finnas en vinst att göra även där.

Sedan tycker jag att sista stycket i ditt svar är spännande. Det gäller om den basala hemsjukvården kommunaliseras. Kan du utveckla ditt resonemang lite på den punkten? Det skulle vara intressant att höra dina tankar.

Anförande nr 28

Håkan Jörnehed (V): Ordförande! Vid förra fullmäktigemötet ställde jag en fråga till dig, Stig, om just äldreteamen skulle bevaras och permanentas. Jag tror att vi lägger olika saker i ordet "permanent". Om man permanentar någonting menar jag inte att det betyder att det ska vara statiskt, men det betyder att de som arbetar i de här äldreteamen i dag vet om de ska fortsätta. Det betyder också att de patienter som nu är inskrivna i äldreteamen i länet vet om det kommer att vara någonting som de kan vara kvar i det här året eller framöver. Därav tycker jag i dag precis som förra gången att du slingrar dig och inte riktigt vill sätta ned foten.

Jag konstaterar att du har en helt annan inställning än din föregångare Pia Lidwall som månade om äldreteamen. Det måste väl vara därför som ni när projektet Äldreteam Huddinge, som vi just nu pratar om, slutade i maj 2010 valde att förlänga det med hjälp av Nackageriatriken. Var det bara för att ni skulle slippa få en nedläggning mitt i en valrörelse och ni egentligen inte tyckte att det här var en bra vårdform?

Jag konstaterar detta och vi i Vänsterpartiet tycker att äldreteam är bra. Det är kommuner, det är landsting och det är en oerhörd vinst. Jag kan säga att i den nya sjukvårdsstrukturen saknar jag just kommuninspelet när det gäller just den här gruppen.

Anförande nr 29

Landstingsrådet Nymän (KD): Om det vore så enkelt som att permanentning innebär trygghet för vårdpersonalen, 98 procent av våra sjukvårdsverksamheter är ju permanenta. Jag har en känsla av, efter dialog med medarbetare och chefer, att det inte är lugn och ro som man skulle vilja ha etablerad. Det ligger inte i detta. Det gäller att hitta den effektiva formen.

Det som ger trygghet är att vården finns där när man behöver den, inte formen. Jag har träffat många enskilda äldre och de är fullständigt ointresserade av hur vi organiserar. Det viktiga är att vården finns där och att den kan ges i förhållande till det behov man har.

Om detta avlastar sjukhusvården eller inte tycker jag faktiskt är en bisak. Det viktiga är att man ger vården där den finns och behövs. Om man kan underlätta för en enskild person att slippa inläggning på sjukhus är det där vinsten ligger. Ska vi resonera enbart krasst ska vi välja andra utgångspunkter för den här debatten, och det vill jag för jag tycker att det här är oerhört angeläget.

Om jag skulle säga något om kommunal hemsjukvård så är det att det snart bara är Stockholm kvar som inte har kommunaliserat hemsjukvården. Det finns en hel del goda exempel. Nu pågår ett litet utredningsarbete som leds av Ewa Samuelsson och som ska vara färdigt om någon eller ett par månader. När den rapporten ligger framme – där man också har tittat på de goda exemplen från landet – ska jag med stort intresse fördjupa mig i den och se om detta är en framtidsväg eller inte. Det är mycket möjligt. Jag har inte tagit ställning till detta.

Håkan säger att jag inte vill sätta ned foten. Det är det värsta jag vet, för då stannar man ju upp. Det handlar hela tiden om att hitta nya handlingsvägar. Att sätta ned foten och bestämma sig nu för hur det här ska vara är jag rädd för. Risken är nämligen att utvecklingen då stannar av. Vi har nu reformerat den här vården och då ska den se ut så här och så här ska den organiseras. Då är vi nöjda med det till dess behoven hör av sig igen och så ska vi ändra på det. Vad var det då för nytta med permanentningen?

Sedan sägs det att vi förlängde projektet ett år för att slippa ha frågan med i valrörelsen. Vad är det för dumheter? Det här är långsiktiga frågor som måste få ta tid att reda ut och hitta formerna för. Att hela tiden anpassa sitt agerande till hur väljarna eventuellt skulle reagera i en valrörelse är direkt utvecklingshämmande. Jag vill ha den här frågan lika aktuell hela tiden oavsett avstånd till valdagen. Det är min inställning till den här frågan och många andra också för den delen.

Anförande nr 30

Helene Öberg (MP): När du pratar nu, Stig, låter det som om äldresjukvården och hälsovården i framtiden ska vara lite svävande och gå på känsla. Vi ska inte sätta ned foten. Vi ska inte utlova någon trygghet och någon kontinuitet, för du tycker inte att det är bra att sätta ned foten och permanenta saker. Jag har en annan bild av hur äldrevården ska bedrivas. Jag tror att människor uppskattar trygghet och kontinuitet, att man vet vem som kommer att ta hand om en, att man faktiskt vet vilka förutsättningar det ska ske under. Det är också så med äldreteamen att där finns kompetenser som kanske inte finns kvar och som man inte fortsätter att erbjuda i samverkan med Huddinge om man bestämmer sig för att avsluta det projektet. Jag tror helt klart att man är intresserad av att få veta, och det är också de signaler vi får, hur äldreteamens framtid ser ut efter att projektet har avslutats. Jag tror att det är jätteviktigt med den här typen av samverkan.

Anförande nr 31

Landstingsrådet Nymån (KD): Att uppfatta mina svar som svävande – om du besvärar dig att läsa mitt skriftliga svar en gång till ser du att det inte finns mycket svävande på målet där. Det är väldigt tydliga besked.

Jag har egentligen ingenting emot äldreteam som de verkar i Stockholms län just nu. Men jag känner mig inte säker på att detta är lösningen – singularis, bestämd form. Jag tror att det kan komma att behöva se olika ut. Jag väntar med stort intresse på den rapport som håller på att bearbetas av Äldrecentrum och dess duktiga medarbetare. Vi ska kunna ta ställning till om permanentning är formen eller om vi ska kunna tänka oss att öppna för olika former. Att ha en öppenhet inför framtida lösningar är alldeles klart.

Vi ska samtidigt ha klart för oss att det i allt väsentligt är de äldre som behöver vård. Under det första levnadsåret och det sista levnadsdecenniet har vi vårdbehoven som allra tydligast. Det gäller då att ha resurser och en planering som passar de behoven. Jag är helt överens med Helene om att tryggheten många gånger ligger i kontinuiteten. Är då lösningen permanentning av äldreteam kommer vi att permanenta dem så småningom.

§ 22 Interpellation 2011:5 av Håkan Jörnehed (V) om tillgången på specialistsjuksköterskor**Anförande nr 32**

Håkan Jörnehed (V): Ordförande! Vilken tur att vi hinner med den här interpellationen. Väldigt många av oss möttes säkert av en uppvaktning från Vårdförbundet just i den här frågan. Det är bra att vi hinner den i dag.

Jag vill tacka dig, Anna Starbrink, för ditt svar. Det är ett utförligt svar på min interpellation om tillgång till specialistsjuksköterskor. Det är faktiskt en adekvat fråga att diskutera tillgången på specialistsjuksköterskor i Stockholms läns landsting. Stockholm är nämligen sämst i klassen. Vi har 442 specialistsjuksköterskor per hundra tusen invånare. Genomsnittet i landet är hela 529 per hundra tusen invånare. Ska det vara så?

Som jag ser det är det både en akut, kortsiktig fråga att man på vissa ställen i vårdverksamheten omedelbart måste lösa bristen på specialistsjuksköterskor och en långsiktig framtidsfråga för vården att ha tillgång till specialistsjuksköterskor. Man kan ju bygga hur många nya NKS som helst, man kan högspecialisera vården hur mycket som helst och man kan, Anna, skriva 47-miljardersartiklar i tidningen, men om man inte också tar ansvar för den framtida personalförsörjningen får man stora problem i framtiden, inte minst då det gäller specialistsjuksköterskor. Jag menar att det redan i dag inte är riktigt patientsäkert då man anställer icke specialistutbildade sjuksköterskor inom psykiatrin, onkologin och inte minst i den så viktiga barnsjukvården.

När erfarna sjuksköterskor utbildar sig till specialistsjuksköterskor och kommer åter till sin arbetsplats i landstinget tycker jag att det är ett problem att de inte får tillgodoräkna sig tidigare erfarenhet när det gäller placering i lönestegen. Enligt en undersökning från Handelshögskolan lönar det sig i snitt att utbilda sig till specialistsjuksköterskor först efter 19 år. Det skiljer väldigt stort inom de olika specialiteterna. Inom psykiatri lönar det sig att utbilda sig först efter 30 år. Jag har faktiskt personligen träffat en del som har fått gå ned i lön inom SLL när de börjar arbeta som nya specialistsjuksköterskor. Jag har inför den här debatten fått några mejl som jag skulle vilja läsa upp här. En skriver så här:

Efter fullgjord utbildning sätts ny lön. Många förväntas gå ned i lön efter en specialistutbildning då de nu anses som noviser. Fortfarande är 25 000 den gängse siffran för en nyutbildad specialist oavsett vilken erfarenhet hon har innan. Jag själv, skriver den här personen, skulle få gå ned 6 000 om jag läste en specialistutbildning, så varför skulle jag göra det? Det kan man verkligen fråga sig.

Något annat man verkligen också kan fundera på är varför det är så olika villkor för vidareutbildning för olika yrkesgrupper inom SLL. Man kan jämföra en läkares vidareutbildning med en vidareutbildning till specialistsjuksköterska. Från en läkarkälla har jag fått beskrivet att en läkarkandidat som efter fullgjord AT blir legitimerad läkare får 10 000 på ett bräde, likaså vid fullgjord utbildning till specialistläkare. Det är lika med 10 000 rakt av. De får alltså lön utifrån arbetsuppgifterna. Högskoleverket gav förra året ut en rapport om sjuksköterskors specialistutbildning där man lyfter fram den orimliga skillnaden när det gäller sjuksköterskors specialisering. I läkarmodellen är specialiseringen kopplad till anställning, vilket innebär att läkaren inte börjar någon ny anställning. De riskerar alltså inte att sänka sin lön. En läkares specialisering innebär en lönehöjning, en sjuksköterskas specialisering kan innebära en sänkning av lönen med så mycket som 6 000 i månaden.

De här olika villkoren kan man verkligen förundras över. Det kan väl inte vara så att det har med genus och kön att göra år 2011? Eller är det så, Anna? Vad tänker du i så fall göra åt det?

Anförande nr 33

Lars Dahlberg (S): Ordförande, fullmäktige! Håkan Jörnehed reser angelägna frågor som egentligen gäller framtidens sjukvård. När man läser svaret kan man konstatera att här pågår en planering och här pågår ett antal aktiviteter. Men det jag tycker är anmärkningsvärt är att det inte finns någonting i svaret som andas en insikt i att det inte räcker, att det som rullar dagligen och årligen i landstinget är otillräckligt. Det måste till en ambitionshöjning. Jag är faktiskt förvånad över att inte den insikten på något vis tar sig uttryck i det här svaret. Vi kommer inte att klara de uppgifter vi står inför inom sjukvården utan en ökad andel specialistutbildade sjuksköterskor.

Håkan pekar på barnsjuksköterskorna. Ett annat område där vi inom kort kommer att få stora bekymmer är distriktssjuksköterskorna. Varje vecka ställs operationer in för att vi inte har tillgång till specialistsjuksköterskor som ska finnas på plats vid operationerna. Då får vi ett svar som är en redovisning av att vi arbetar på och förhoppningsvis ska det blir bättre. Det räcker inte, utan det måste till en ambitionshöjning. Jag vill gärna höra Anna Starbrink redovisa det från talarstolen. Det här svaret är inte acceptabelt om vi ska klara de utmaningar vi står inför.

Anförande nr 34

Landstingsrådet Starbrink (FP): Ordförande, fullmäktige! Tack, Håkan Jörnehed, för din interpellation som tar upp en viktig, central fråga om sjuksköterskornas möjlighet till specialisering och hur vi i Stockholms läns landsting ska arbeta med den här frågan. Egentligen kan man se din fråga som en symbol för en mycket större fråga, nämligen hur vi ska klara kompetensförsörjningen på både kort och lång sikt i vårt eget landsting och kanske i hela vårt land.

Det är en av de verkligt stora utmaningarna att tillförsäkra vår organisation tillgång till kompetent personal. Den utmaningen beror på den demografiska strukturen, den ålderspyramid som blir en ålderstratt ganska snart, inflyttningen till regionen som ställer ökade krav på ökad sjukvård och sedan förstas utvecklingen i sjukvården som ställer krav på kompetensen.

Sammantaget kokar det här förstas ned till att vi måste vara en vass arbetsgivare som förmår att attrahera kompetens och som ger medarbetarna goda förutsättningar att utvecklas i sina yrken och en bra möjlighet till kompetensutveckling. Frågan är också större än så. Det handlar inte bara om här och nu, precis som du var inne på Håkan, det handlar också om ett långsiktigt arbete för att få till en bra dimensionering och tillgång till kompetens inom hälso- och sjukvården i vårt län och i övriga landet.

Håkan Jörnehed pekar helt riktigt på behovet av flera specialistutbildade sjuksköterskor inom vissa områden. Inom en del områden ser det helt okej ut, inom andra ser vi en brist. Vi måste så klart arbeta aktivt med de här frågorna. En hel del görs också i dag, som jag redovisar i mitt svar. Vi finansierar utbildningar inom operation, anestesi och för IVA-sjuksköterskor. Den insatsen ska utvärderas nu och utifrån det ska vi se hur vi ska gå vidare för att fortsätta säkerställa att vi kan få en bra kompetens.

Landstinget måste förstas också jobba på andra sätt för att driva på utvecklingen för att få flera utbildade specialistsjuksköterskor. Det gör vi bland annat i vårt samarbete med Karolinska Institutet. I deras utbildningsstyrelse är vi representerade. Det har gett en del resultat, även om man kan önska att ännu mer ska ske.

Det finns möjlighet för anställd personal att läsa vidare till specialistsjuksköterska med utbildningslön. Det tycker jag är viktigt och bra. Det ska vi fortsätta med. Men som jag sade tidigare räcker det inte med enbart de åtgärder vi vidtar här och nu. Vi måste också jobba långsiktigt. Ni kanske känner till att det har gjorts en statlig utredning alldeles nyligen som handlar om legitimationsyrkena, inte minst sjuksköterskornas roll i framtiden. Jag tycker att den idé som jag tror att du var inne på, Håkan, även om du inte nämnde det, är möjligheten att få till en ST-utbildning för sjuksköterskor. Det tror jag skulle vara en mycket lyckosam väg att gå. Den frågan rör vi inte själva över här i landstinget, men vi har argumenterat för den i våra remissvar och måste fortsätta att göra det.

Nu löper min talartid ut så jag får återkomma i ett senare inlägg

Anförande nr 35

Catrin Mattsson (C): Ordförande! Motionären Håkan Jörnehed lyfter fram en viktig fråga som rör bristen på specialistsjuksköterskor. En av orsakerna till denna brist är att det lönar sig för dåligt för sjuksköterskor att vidareutbilda sig. Det här är ett problem som rör flera yrken, inte minst där många kvinnor arbetar.

I ett internationellt perspektiv är avkastningen på högre utbildning väldigt låg i Sverige. Det gäller för både kvinnor och män. Det har att göra med flera saker. Bland annat har vi en mycket sammanpressad lönestruktur, där facken, socialister och många vänsterpartister många gånger har varit inriktade på att vi ska höja golven men aldrig spränga taken.

Det har också att göra med den statliga inkomstskatten och värnskatten, som gör att en högre utbildning blir mindre lönsam. För kvinnor i Sverige är premierna för en högre utbildning nästan obefintliga. En undersökning av OECD visar att män får ut 67 procent mer av högre studier än kvinnor. Svenska kvinnor har bland den lägsta utbildningspremien och en mer ojämn fördelning av avkastningen på högre utbildning än genomsnittet i OECD-länderna. Om det vore mer lönsamt för sjuksköterskor att vidareutbilda sig till specialistsjuksköterskor skulle sannolikt tillgången också öka.

Vi i Centerpartiet önskar därför i det här sammanhanget även lyfta fram frågor som rör just lönestrukturen men också skattesystemen. Det är vår uppfattning att det ska vara lönsamt för både kvinnor och män att investera i en högre utbildning.

Anförande nr 36

Landstingsrådet **W i g g** (MP): Ordförande! Tack, Håkan, för en viktig interpellation! Alla från Vårdförbundet som sitter här och lyssnar är säkert intresserade av att höra att man kan komma upp i värnskattsnivåer. Det skulle vara intressant om sjuksköterskor kunde hamna på en lönenivå över 40 000. Det vore en lyckad utveckling. Nu är vi inte där. Vi är långt ifrån bilden att de ska komma ifråga för värnskatt, som du var inne på Catrin.

Självklart är skattesystemet en viktig del, men för sjuksköterskornas del handlar det om att man ska ha jämställda villkor, åtminstone med andra grupper som arbetar inom vården. Jag tänker framför allt på läkarna. Varför är det så i dag att läkare har sin specialistutbildning, tillsammans med en löneutveckling, integrerad i sin utbildning, medan till exempel sjuksköterskor inte har det? Vi har än så länge inte vare sig jämställda lönevillkor, utbildningsvillkor eller arbetsvillkor, skulle jag vilja tillägga, för det handlar inte bara om lön och utbildning, det handlar också om hur man kan arbeta. Lasse var inne på distriktssköterskorna som i dag inte får använda sin kompetens. Det är också en väldigt viktig fråga. De är telefonjour åt läkarna och bokar tider i ett vårdvalssystem. Varför ska man utbilda sig till distriktssköterska med en hög specialistkompetens om man inte får använda sig av den?

Nu säger Anna och Alliansen att vi inte rår över den här frågan. Det här är centrala förhandlingar. Det är Högskoleverket och andra. Vi rår inte över detta. Jag kan säga att Miljöpartiet väckte en motion där det talades om ett lokalt eller ett regionalt handslag för jämställda löner. Där tog vi också upp utbildning och arbetsvillkor. Det går att göra saker, både att trycka på gentemot SKL, regeringen och Högskoleverket, och att lokalt och regionalt ta ett ansvar som arbetsgivare, skulle jag vilja säga, och göra det man kan utifrån lokala jämställdhetspotter, alltså avsätta pengar för att få bättre och mer jämställda villkor. Om vi inte gör det kommer det att dröja ett sekel till. När det här seklet har gått kommer vi inte att ha uppnått jämställda villkor om vi inte på alla fronter driver på. Det handlar om att vi också måste ta ett gemensamt ansvar i den här församlingen för att komma till den punkt där vi får jämställda villkor mellan män och kvinnor, mellan olika yrken som arbetar inom vården. Den motionen skulle vi kanske återuppliva.

Anförande nr 37

H å k a n J ö r n e h e d (V): Tack, Anna Starbrink! Jag tror att vi ändå ser samma problem. Sedan håller jag verkligen med Lars Dahlberg. Jag tycker att vi skulle ha en högre ambition.

Till Catrin Mattsson måste jag bara säga efter att ha hört ditt inlägg att nu har Centerpartiet suttit här i fyra år och är inne på sitt femte år så jag tycker inte att ni kan skylla en massa saker på Vänsterpartiet. Se till att agera! Det är väl det som vi måste göra nu. Det måste ju ske någonting.

Jag tycker att det finns ett problem, som du också tar upp i ditt svar, Anna. Du säger att lönesättningen är delegerad till verksamhetsnivå. När vi har den här bilden kan jag konstatera att det delegerade arbetsgivaransvaret inte fungerar när det gäller specialistsjuksköterskor, för nu ser vi ett stort problem. Då menar jag att man måste ta politiskt ansvar och inte skjuta över problemet på verksamheten eller skylla på någon annan. Nu måste vi vidta åtgärder. Om vi inte vidtar de här åtgärderna nu kommer vi att få problem framöver. Då står vi, som jag sade, med ett nytt Karolinska sjukhuset som vi inte har personal till. Det verkar ju lite dumt.

I går, inför den här interpellationsdebatten, blev jag uppringd av en mycket stressad reporter på TV 4 som ville göra ett reportage om bristen på specialistsjuksköterskor i landstinget. Hennes ingång var, tror jag, att nu är det kris i sjukvården, för sådant gillar ju medierna.

Men hon hade också ringt runt till sjukhusen och frågat om det var brist på specialistsjuksköterskor. Då hade sjukhusen svarat: Nja. Problemet är ju att sjukhusen räknar huvuden och inte specialistsjuksköterskor.

Vi kan se på det här problemet, som jag tycker att man måste åtgärda redan i morgon, i ett större sammanhang. Inom psykiatrin är bara ungefär hälften utbildade specialistsjuksköterskor. Vad säger det om psykiatrin som vårdform? Hälften är utbildade specialister inom barnsjukvården, inom den vård som bedrivs på sjukhusen. Där kan man också undra över vår syn på barnsjukvården i landstinget. Man kan bara tänka med magen: Borde inte det vara en prioriterad grupp, att de allra minsta och de svårt sjuka barnen skulle få tas om hand av sjuksköterskor med specialistkompetens?

Jag tycker att vi borde åtgärda detta omedelbart. Det ska löna sig att utbilda sig till specialistsjuksköterska nu och i framtiden. Det vi diskuterar nu är att patienterna, våra medborgare, i morgondagens sjukvård måste vara säkra på att bli omhändertagna av en specialistsjuksköterska om en diagnos och ett tillstånd kräver det. En högre ambitionsnivå nu, Anna och gänget i Alliansen!

Anförande nr 38

Landstingsrådet **Starbrink** (FP): Nu ska jag komma in på lönerna, som jag inte riktigt hann komma fram till i mitt första inlägg. Vi har den ordningen, som Håkan Jörnehed var inne på, att vi har ett delegerat arbetsgivaransvar. Det är verksamheterna som har ansvar för lönesättningen och mycket annat kring personalen, och så tycker jag att det ska vara. Det handlar inte om att skylla ifrån sig eller att inte ta ansvar, utan det handlar om att vi måste ha en organisation där medarbetarnas vardag formas just i vardagen och inte här hos oss i landstingsfullmäktige. Det vill jag nog hålla fast vid.

Det betyder inte att vi inte ska jobba med de här frågorna i alla fall. Vi har ju en väldigt viktig uppgift i att peka på värderingar. Vad står vi för i landstinget och hur ska vi vara som arbetsgivare? Jag menar att all erfarenhet som är relevant för det jobb en person utför, inte minst sjuksköterskorna, ska ha betydelse för lönesättningen. Det är klart att det inte är någon smart affär att låta folk utbilda sig under lång tid och sedan inte betala dem för det. Det är klart att vi måste arbeta vidare med detta, men inte genom att gripa in i den lokala lönesättningen.

Jag menar att det är viktigt att verksamheterna tydliggöra skillnaden mellan arbetsuppgifter och innehållet i tjänsterna när man är utbildad specialistsjuksköterska och när man inte är det och att detta också ska avspeglas i lönen.

När det gäller den stora frågan om hur vi ska klara kompetensförsörjningen på sikt kanske de av er som sitter i produktionsutskottet har noterat i handlingarna där att vi ska ta upp den här frågan. När vi nu diskuterar Nya Karolinska, när vi diskuterar den nya sjukvårdsstrukturen och när vi diskuterar investeringar måste vi naturligtvis koppla på personalfrågorna på detta också och ha en sammanhållen strategi för att vi ska klara detta både på kort sikt här och nu och inte minst på lång sikt, för vi har stora utmaningar när det gäller kompetensförsörjningen.

Anförande nr 39

Landstingsrådet **Sevefjord** (V): Du säger, Anna Starbrink, att det är verksamheten som är ansvarig för lönesättningen, och vi har heller inget ansvar för lönesättningen utan den ska vi överlåta till andra. Samtidigt har vi som politiker det överordnade ansvaret för all hälso- och sjukvård. Vi är faktiskt valda ombud för befolkningen i Stockholms läns landsting. Ser vi att någonting faktiskt inte fungerar på rätt sätt, ska vi bara lägga ned då och inte göra någonting? Jag förstår inte riktigt det här.

I det här landstinget pratar vi till exempel oerhört mycket om vikten av patientsäkerhet. En faktor som ökar patientsäkerheten är naturligtvis att sjuksköterskor också har en specialistkompetens i den utsträckning som vården behöver. Så ser det ju inte ut i vårt landsting. Det är helt klart att det inte ser ut så. Vi har för få specialistutbildade sjuksköterskor. Och de finns inte alltid på de ställen där de borde vara, där behoven är som störst, inom till exempel den högspecialiserade vården. De finns ibland på andra ställen just därför att de får högre lön där. Då tycker jag att det här faktiskt är en fråga också för patientsäkerheten, och där har vi det övergripande ansvaret som politiker.

Anser vi att det behövs mer specialistutbildade sjuksköterskor måste vi göra någonting. Då kan vi inte bara skylla ifrån oss och säga att vi inte lägger oss i detta därför att det är andra som har ansvaret. Det är precis vad Catrin Mattsson gjorde. Hon skyllde på facken, på socialister, på vänsterpartister, på statlig skatt och värnskatt. Men har du inget ansvar som valt ombud för befolkningen i Stockholms läns landsting? Dessutom har vi en borgerlig ledning i landet. Den är inne på det femte året. Samma sak är det här i landstinget. Tycker du inte att ni har något ansvar över huvud taget eller är det bara vi vänsterpartister, socialister, facken, den statliga skatten och värnskatten som har ansvar för det här? Du kan inte bara skylla ifrån dig hela tiden. Du har ett jättestort ansvar. Den borgerliga regeringen har ett jättestort ansvar och den borgerliga ledningen i det här landstinget har också ett jättestort ansvar. Skyll inte bara ifrån dig hela tiden!

Anförande nr 40

Lars Dahlberg (S): Det finns mycket att diskutera på det här området, men lönebildningen är väldigt intressant. Jag hänger gärna på Birgitta Sevefjords inlägg och riktar mig till Catrin Mattsson och konstaterar att du faktiskt äger frågan. Ni är i majoritet. Den beskrivning Catrin gör är att lönesättningen faktiskt inte svarar upp mot hur det borde kunna se ut. Om det är felaktiga lönesättningar måste hon agera på övergripande nivå. Det är budgetfullmäktige före sommaren. Jag ser med spänning fram emot, Catrin, att du då presenterar majoritetens förslag till hur man ska agera på övergripande nivå för att rätta till de felaktiga löner du redovisar. Du äger frågan.

Du får gärna också när du ska göra ditt inlägg alldeles strax berätta var du har hämtat informationen om att vi bara ägnar oss åt golvet. Jag har själv under tio års tid varit delaktig i att driva frågor som handlar om att stärka den individuella lönesättningen i offentlig sektor, och jag är väldigt förvånad över den beskrivning du gör. Jag tycker att du är ganska illa ute här, Catrin. Du får gärna utveckla dina resonemang lite till.

Anförande nr 41

Catrin Mattsson (C): Som jag sade tidigare är det vår uppfattning att en högre utbildning måste löna sig. Att det inte gör det i tillräckligt hög grad i dag beror på flera saker. Det är parterna i Sverige som kommer överens om lönesättningen. Vi välkomnar ett ökat inslag av individuell lönesättning. Om jag får drista mig till att ändå göra ett medskick skulle jag vilja skicka med till parterna att det måste löna sig för kvinnor att utbilda sig. Låt kvinnor få spränga glastaken i de kommande förhandlingarna!

Jag vill också säga att politiskt arbetar vi i Centerpartiet för flera arbetsgivare. Ökad mångfald inom vården gör att flera får chans att förhandla med flera arbetsgivare om sina löner. Det tror vi också spelar roll för vilka chanser man har att få upp sin lön.

Det stämmer inte det Raymond Wigg påstår, att skattesystemet inte har betydelse för hur mycket pengar man får i plånboken. Jobbskatteavdraget exempelvis har gjort att sjuksköterskor har en hel extra månadslön varje år nu. Det gör skillnad. För högre utbildning handlar det om både den statliga inkomstskatten och värnskatten. Den statliga inkomstskatten kommer från ca 32 000 kronor i månaden.

Det finns flera saker. Jag välkomnar debatten, och jag tycker att det ska löna sig att utbilda sig.

Anförande nr 42

Håkan Jörnehed (V): Den här interpellationsdebatten är jättespännande. Nu pratar vi om jobbskatteavdrag. Oavsett vad man har för syn på det tycker jag ändå att det är ett problem, som vi har fått höra här, att man eventuellt betalar sjuksköterskors utbildning med utbildningslön, men när de kommer tillbaka sänker man lönen. Det är det som är problemet, och det diskuterar inte exempelvis Catrin Mattsson. Hon pratar om jobbskatteavdraget. Lönesänkningen är ett problem som jag tycker att vi ska ta ansvar för och åtgärda.

Det jag ska göra är att skriva en motion. Ni får i så fall avslå den. Det som togs upp i ett inlägg, att det skiljer mellan sjuksköterskors och läkares specialisering, borde man titta över. Precis som Högskoleverket har sett innebär en läkares specialisering lönehöjning och en sjuksköterskas specialisering innebär en sänkning av lönen med 6 000 i månaden. Det vill jag motverka.

Anförande nr 43

Landstingsrådet Starbrink (FP): Det känns som om hela debatten växte lite på något sätt. För att ändå hålla mig till det vi kan göra här och nu vill jag säga att jag blev lite förvånad över Birgittas inlägg. Först och främst tror jag att jag var ganska tydlig med att jag tycker att vi ska göra en del saker. Jag nämnde vilka åtgärder som ska gälla och att vi ska arbeta med policyer. Men jag undrar, tillbaka till dig: Vill du ha en central lönesättning? Vill du att vi liksom ska fastställa löner och tala om i någon sorts tabell hur det ska vara och att vi bestämmer det här i landstingsfullmäktige? Då kan jag ge dig beskedet att det vill inte jag. Jag tycker att det är oerhört viktigt att lönesättningen sker i verksamheterna och nära dem som faktiskt berörs.

Sedan måste vi naturligtvis fortsätta att jobba med att utveckla våra policyer och vara tydliga med vilka värderingar vi står för. Men det är en annan fråga.

Anförande nr 44

Landstingsrådet Sevefjord (V): Nej, Anna, jag vill inte att man bestämmer löner centralt. Det vill jag verkligen inte. Däremot anser jag att vi när vi ser att det finns problem har ett politiskt ansvar att åtgärda de problemen. Du pratar om policyer. Vi får se vad som kommer. Men är det så, precis som Håkan har lyft fram flera gånger, att man utbildar sig, kommer tillbaka till jobbet och faktiskt får sänkt lön, då har vi ett problem. Där har vi som politiker i Stockholms läns landsting ett ansvar, och då undrar jag: Vad tänker du göra för att motverka den utvecklingen?

Läkarna har ett sätt att utbilda sig på och sjuksköterskorna har ett annat sätt. Det råder en stor ojämlikhet och den är naturligtvis delvis könsbaserad. Det är jag alldeles övertygad om. Där har du självfallet ett stort ansvar som personallandstingsråd.

Sedan är det inte så, Catrin, att bara för att vi har flera vårdgivare får vi högre lön. Jobbar man på S:t Görans sjukhus har man inte högre lön än om man jobbar på Södersjukhuset till exempel.

Anförande nr 45

Landstingsrådet Batljan (S): Ordförande, ledamöter! Den här debatten visar exakt hur det ser ut. Ingen vill ta ansvaret men alla vill bli alla goda gåvors givare. Jag tycker att det är olyckligt att vi har landat i en diskussion som snurrar runt utifrån Timbropamfletter om värnskatt och annat som nästan inga sjuksköterskor är i närheten av och som de som är ansvariga för sjuksköterskorna inte är i närheten av. Det är faktiskt de 148 kloka personer som sitter här.

Det handlar inte om någon slags central löneförhandling utan det handlar om att till exempel ha ett personalutskott som varslar fullmäktige om att vi har ett stort problem på grund av att de personer som utbildar sig blir straffade genom lägre lön. Då kan fullmäktige i

demokratisk ordning, när man hanterar budgeten, anslå ett antal kronor för att sådana tokigheter inte ska förekomma. Jag beklagar att vi inte har fått en mer fokuserad diskussion om det som är kärnfrågan, att vi har ett antal duktiga medarbetare som vill bidra till utvecklingen av vården som straffas lönemässigt när de har gjort detta, i ett läge där vi har brist på den kompetens som de här personerna besitter.

Avslutningsvis, utan att förlänga debatten, hoppas jag att ni ska ta tag i detta och försöka bidra till att vi också i Stockholms läns landsting får vara ett föredöme när det gäller att kompetens ska löna sig.

§ 25 Frågestund

Fråga 1

Anförande nr 46

Rolf Lindell (S): Jag har alltså ställt frågan till biträdande finanslandstingsrådet om hon tycker att det är förenligt med sitt ordförandeansvar i fastighets- och investeringsberedningen att utan beredning vara med och underteckna ett debattinlägg om en satsning på 47 miljarder under tio år som stod på DN Debatt häromdagen, den 16 mars.

Min bakgrund till den här frågan, för det är ju inget konstigt att man är ute och bedriver politisk opinionsverksamhet, är alltså att biträdande finanslandstingsrådet är ordförande i en beredning som inte på något sätt har fått upp detta till någon slags diskussion eller beredning. Det här sker utanpå allting. Dessutom kan man notera att det i själva debattartikeln inte finns någon diskussion om hur det här ska finansieras. Det skulle jag vilja få ett svar på från biträdande finanslandstingsrådet Charlotte Broberg.

Anförande nr 47

Landstingsrådet Broberg (M): I en öppen och inkluderande demokrati är det av stor vikt att politiska partier på ett tydligt sätt kan redogöra för sin politik och sina visioner såväl i närtid som på sikt. En grundläggande förutsättning för en ansvarsfull landstingspolitik är att politiska målsättningar i längre perspektiv kan redogöras för väljarna samtidigt som visionerna för landstingets framtida satsningar och ändamål tydliggörs.

För väljarna i Stockholms län handlar det om ökad tydlighet, öppenhet och delaktighet i landstingets verksamhet samt politikens mål och ambitioner. Mot bakgrund av detta skrev Alliansen nämnda artikel som beskriver inriktningen för vår politik och landstingets framtid i ett längre perspektiv. Vi väljer att på ett ansvarsfullt sätt blicka framåt med omfattande satsningar på sjukvården i Stockholms län, en satsning på 47 miljarder under tio år som skapar nya vårdplatser, moderna sjukhus och nya patienthotell. Med denna framtidsinvestering ska alla erbjudas en modern, tillgänglig och jämlik sjukvård.

När det gäller beslutsgången i landstinget ska alla ärenden beredas enligt kommunallagen. Ett ärende som berör fastighets- och investeringsberedningen ska beredas där. Det är en självklarhet. På samma sätt är det självklart att beslut tas av landstingsstyrelsen och landstingsfullmäktige. Du kan vara lugn, Rolf Lindell, det kommer att bli många ärenden om satsningar och investeringar.

Samtidigt är jag lite förvånad över din fråga då din partikollega Dag Larsson så sent som en knapp vecka före, den 10 mars, gick ut i ett pressmeddelande och efterlyste att det utöver de 170 vårdplatser som det talades om skulle behövas 300 vårdplatser. Det stod bland annat: De 170 vårdplatserna utgjorde – enligt Socialdemokraterna – ett steg i rätt riktning, men vi måste hela tiden ligga steget före om stockholmarna ska få den bästa vården. Det håller vi helt med om, och en knapp vecka senare levererade vi också ytterligare 330 vårdplatser till och med. Jag tycker därför att ni borde vara nöjda och glada för stockholmarnas skull och tror mig också veta att åtminstone vissa i ditt parti är nöjda med denna satsning. Jag hoppas att även du är det.

Anförande nr 48

Rolf Lindell (S): Ordförande! Jag skulle inte ha ställt frågan om det inte vore så att ni alltså har inrättat den här fastighets- och investeringsberedningen som en samlad strategi. Låt mig återge lite grann hur ni skriver: Landstinget har ett stort behov av en samlad strategi för investeringar. Den här beredningen ska då ges möjlighet att styra, utvärdera, samordna och följa upp landstingskoncernens investeringar. Man ska också kunna prioritera bättre mellan olika investeringsprojekt.

Nu konstaterar jag utifrån debattartikeln att ni plötsligt för upp 47 miljarder utan någon slags diskussion om finansiering. Detta är inte vägt mot några andra investeringsanslag, från till exempel trafikens sida. Om du menar allvar med att inrätta den här typen av beredning menar jag att det är lite försumligt att inte ta upp en sådan här diskussion inom beredningens ram. Vad ska vi annars sitta där för?

Anförande nr 49

Landstingsrådet Broberg (M): Du kan som sagt vara lugn. Det kommer att bli många ärenden om satsningar och investeringar. Som moderat landstingsråd med ansvar för bland annat fastighets- och investeringsfrågor och ordförande i just fastighets- och investeringsberedningen ingår det i min roll att föra ut och presentera den långsiktiga politik som landstingsalliansen avser att föra. I en demokrati är det grundläggande att föra ut och redogöra för sin politik och sina visioner. Det var det vi gjorde. Vi hoppas också göra detta för att skapa en ännu bättre region att bo och verka i för stockholmarna.

Anförande nr 50

Rolf Lindell (S): Jag vill återigen säga att i själva sakfrågan är det naturligtvis självklart att ni ska bedriva politisk opinion för en sak som ni tycker att ni vill föra fram. Men jag vill återigen säga att sätter man i gång och efterfrågar den här typen av verktyg för prioriteringar mellan olika insatser, mellan olika verksamheter för att få större styrförmåga och inrättar en särskild beredning för det förväntar jag mig att man faktiskt har en sådan diskussion om de sakerna. Jag är inte orolig för att det inte blir många satsningar. Min kritik är att den här beredningen inte har skett när ni för ut denna ofinansierade satsning i diskussionen.

Anförande nr 51

Landstingsrådet Broberg (M): Som jag sade tidigare, Rolf, och som du också håller med mig om, kommer det att bli många beslut. Vi kommer att träffas igen den 14 april och kommer då att få en första presentation av hur det här kan se ut. Vi ligger precis i startfasen för det här.

Jag hoppas ändå att Rolf håller med mig om att det här är nödvändigt för de 500 nya vårdplatserna. Jag tycker mig känna att det finns en överensstämmelse över partigränserna vad gäller att det här är nödvändigt. Stockholms län växer och de nya stockholmarna som föds eller flyttar in måste även i framtiden erbjudas en bra sjukvård. För att möta de behov som en växande region står inför är det nödvändigt att tillskapa flera vårdplatser.

*Fråga 2***Anförande nr 52**

Annikä Hjelm (MP): Jag har en fråga till trafiklandstingsrådet. Ni i Alliansen har ju beslutat att köpa in nya spärrar till tunnelbanan för 140 miljoner. De ska ersätta de gamla fungerande spärrarna därför att ni tror att det ska minska plankningen. De nya spärrarna gör det svårare även för majoriteten av resenärerna, alltså vi som betalar, att ta oss in i tunnelbanan. Det finns många vittnesmål om hur personer har blivit klämda och skadade när de nya glasörrarna smäller igen på dem. Känslan av att man lever i en modern storstad där medborgarna välkomnas och uppmuntras att resa kollektivt är obefintlig.

Tycker du att de nya spärrarna bidrar till att kollektivtrafiken blir mer tillgänglig och tryggare och att det blir mer attraktivt att resa med tunnelbanan med de nya spärrarna?

Anförande nr 53

Landstingsrådet **Wennerholm (M)**: Ordförande, fullmäktigeledamöter! Svaret på den frågan är ja, tunnelbanan har blivit tryggare med de nya spärrarna. Det vi ser är att det till exempel är betydligt enklare att ta sig förbi den nya typen av spärr om man har påsar eller väskor i båda händerna än genom de gamla vändkorsen. Ska man göra sådana här beskrivningar av vad som kan hända kan jag säga att lite för ivriga herrar i sina bästa år som hade bråttom till möten kunde, om de var för snabba på de gamla vändkorsen, bli hängande över dem då de tvärstannade. Det är väl ungefär samma sak som ibland kan hända även med glasdörrarna.

Det vi kan konstatera är att tryggheten bland våra resenärer i tunnelbanesystemet har ökat sedan 2006. I dag säger 18 procent att man är mer trygg nu än innan. Jag är övertygad om att jag har majoriteten av medborgarna och resenärerna bakom mig när vi ser till att säkra de intäkter som vi har rätt att få av våra resenärer dessutom. Det visar sig också när allmänheten svarar på frågor. Det är man väldigt nöjd med.

Investeringen i de nya spärrarna kommer att vara betald rätt raskt eftersom det visar sig att uppemot 50 procent av fusket har försvunnit med dem. Eftersom det rör sig om hundratals miljoner varje år och en lejonpart av våra resor görs i tunnelbanesystemet är det en bra investering för att säkra intäkter, för att få möjlighet att bygga ut kollektivtrafik och för att öka kvaliteten. Våra resenärer upplever det också som tryggare när fusk försvinner och när vi tar bort klotter i tunnelbanan. Då tycker man att det är trevligare att resa. I och med det har vi också fått nöjdare resenärer. Vi kan se att det är på det viset.

Anförande nr 54

Annikajelm (MP): Jag är inte lika övertygad om vad majoriteten tycker. Snarare tror jag att majoriteten tycker att det är väldigt besvärligt att tränga sig in i tunnelbanan varje morgon och försöka ta sig igenom spärrarna. De gamla spärrarna, vändkorsen, var krångliga och nu har man hittat en ny form av krångligt sätt för att ta sig in i tunnelbanan. Det handlar om att man ska kontrollera, man ska göra det svårt för folk och man skapar sämre tillgänglighet. Det bygger på ett tänk om hur man ska bemöta medborgarna i tunnelbanan. Om man i stället hade haft öppna spärrsystem och låtit folk själva ta ansvar för sina biljettköp och därefter haft ordentliga kontroller på tågen skulle man ha kunnat få en helt annan tillgänglighet för alla medborgare.

Dessutom är det en kvalificerad gissning att fusket minskar med 50 procent. Det är definitivt inget seriöst beslutsunderlag som vi har fått när ni har fattat beslutet om 140 miljoner. Det är en jätteinvestering vars konsekvenser man bara gissar om.

Anförande nr 55

Landstingsrådet **Wennerholm (M)**: Det vi kan se är att biljettintäkterna ökar. De ökade biljettintäkterna kommer ju någonstans ifrån. De kommer dels genom att fler reser, dels genom att fusket minskar. Jag är övertygad om att orsaken till att jag just nu står här och svarar på din fråga är att vi hade stöd för att människor vill ha en punktlig kollektivtrafik och de vill ha en trygg kollektivtrafik. Huvuddelen av våra resenärer vill ha ordning och reda i trafiken. De vill att alla ska göra rätt för sig. De vill inte att skötsamma ungdomar och deras familjer och äldre ska betala för att några andra inte vill betala. Det är inte okej. Den värderingen vet jag att jag delar med många. Det är därför vi har stöd för att genomföra den här förändringen.

Det nämns ett antal incidenter med spärrarna. Då kan man konstatera att det varje dag görs över en miljon resor i tunnelbanesystemet. Att få ett system som är helt felfritt är nog ganska svårt. Det kan antagligen ske en och annan incident varje dag, men det ska ställas i relation till en miljon resor.

Anförande nr 56

A n n i k a H j e l m (MP): Redan i slutet av november hade 157 personer rapporterat om skador efter att de hade klämts i spärrarna. Det är faktiskt inget bra system. Vi måste ha en modern tunnelbana. Jag vet inte om du, Christer Wennerholm, åker tunnelbana till jobbet varje dag. Det gör jag. Jag passerar Gullmarsplan. Det är ett helvete med all trängsel. Man ska ta sig igenom spärrar som hakar upp sig. Det är trångt och det är bökit. Om man skulle ha några barn med sig riskerar de, om man håller dem i ena handen, att hamna på andra sidan den här glasspärren. Jag har sett sådant förekomma och hört folk berätta. Det är faktiskt ingen utveckling. Det här är en inveckling av hur man ordnar en modern kollektivtrafik i en storstad där man ska uppmuntra folk som hittills inte gör det att resa kollektivt. Ni har liksom fel grundsyn på hur man skapar en bra och välkomnande trafik, vilket är helt avgörande för en storstads utveckling.

Anförande nr 57

L a n d s t i n g s r å d e t W e n n e r h o l m (M): Herr ordförande, fullmäktigeledamöter! Jag kan bara konstatera att det som har hänt sedan vi i Alliansen fick ansvaret för bland annat kollektivtrafiken för drygt fyra år sedan är en fantastisk utveckling av kollektivtrafikresandet och människors bedömning av nöjdhet, hur man upplever resandet och tryggheten. Jag är väldigt stolt över att det är betydligt fler kvinnor i dag som är trygga när de åker med tunnelbanan och med pendeltågen än det var innan. Vi är fortfarande långt ifrån de slutliga siffror vi ska komma upp till, men det är bättre än det var innan. Att vidta åtgärder för att minska fusk och skadegörelse i tunnelbanesystemet vet jag är rätt åtgärder. Då upplever människor sig trygga.

Fråga 3

Anförande nr 58

G u n i l l a R o x b y C r o m v a l l (V): Ordförande, fullmäktige! Nu kommer en trafikpolitiker och pratar sjukvård. Det är med anledning av några upplevelser som jag har haft i min nära omgivning. Frågan jag ställer till dig, Filippa är: Är det förenat med patientsäkerhet att låta små barn med till exempel calicivirus sitta i stora väntrum på sjukhuset i avvaktan på vård tillsammans med barn som kanske både har andra allvarliga smittsamma sjukdomar eller nedsatt immunförsvar på grund av andra allvarliga sjukdomstillstånd?

Jag ställer frågan därför att det är precis så det är och har varit i flera veckor, kanske i flera månader, på våra akutmottagningar. Det här är faktiskt livsfarligt. Små barn har inte samma immunförsvar och samma sätt att stå emot som vi som är lite äldre, men de tvingas alltså nu att timvis i väntan på läkarvård sitta tillsammans med andra små, allvarligt sjuka barn.

Anförande nr 59

L a n d s t i n g s r å d e t R e i n f e l d t (M): Herr ordförande! Tack för frågan, Gunilla Roxby Cromvall!

Om jag översätter calicivirus till vinterkräksjuka och benämner det så framöver skulle mitt enkla svar på din mycket konkreta fråga vara just: Nej, det tycker jag inte. Men jag vill utveckla det lite.

Förbättrad patientsäkerhet är naturligtvis centralt för utvecklingen av hälso- och sjukvården totalt sett. Infektioner som drabbar patienter under sjukhusvistelse vet vi tyvärr är alldeles för vanligt i dag. Det orsakar enormt mycket lidande, inte minst för patienterna själva. Därutöver belastar det hälso- och sjukvården med onödiga kostnader, eftersom det ofta leder till mer vård därefter.

Risken för infektioner ökar på större sjukhus. Därför måste hanteringen av patienter med infektioner tas på största allvar.

De flesta av de patienter som du tar upp i din fråga, Gunilla, ska inte i första hand söka sig till ett akutsjukhus utan till en vårdcentral. Men hur ska man då som patient eller medborgare veta det? Ja, dels genom Vårdguiden, som har väldigt tydlig information till patienten om att man först ska ringa vårdcentralen innan man besöker den. Det handlar om att undvika onödig risk att smitta andra patienter men också att man själv riskerar att smittas ytterligare.

Den information som måste gå ut till patienterna och deras föräldrar är att de i första hand ska stanna hemma. Om de vill uppsöka vården ska de ringa först.

När en vårdcentral vet att ett barn med vinterkräksjuka ska besöka dem ska de ta med sig barnet direkt till undersökningsrummet eller ett behandlingsrum. Det gäller förstås även på sjukhusen.

I tider med vinterkräksjuka är det många som besöker sjukhusen på samma gång, och då kan det vara svårt att hantera situationen. Men till exempel på Astrid Lindgrens barnsjukhus har man ett särskilt infektionsrum dit man direkt hänvisar patienterna, ut från akutmottagningen in i undersöknings- eller behandlingsrummet. Så ska det fungera.

Anförande nr 60

Gunilla Roxby Cromvall (V): Så fungerar det tyvärr inte nu, och det är det som är problemet. Det är bra att du säger "vinterkräksjuka", för det är lättare att uttala.

Man ringer naturligtvis först. Men när ett litet barn är uttorkat och behöver akut sjukvård är det bråttom. Det kan faktiskt innebära att barnet dör av detta.

De barn som kommer in och är uttorkade får sitta i det stora väntrummet och vänta eftersom det inte finns rum för barnen att ta vägen någon annanstans. Där får de sitta i flera timmar.

För ett och ett halvt år var jag med min mamma på Södersjukhuset. När vi kom in var personalen väldigt noga med att jag som anhörig inte fick ta i något. Man gjorde korridorerna fria, och man avdelade direkt ett rum och satte upp en stor orange lapp om att det fanns smitta i rummet. Man försäkrade sig om att jag som anhörig inte rörde vid något.

Problemet upplevs just nu på Huddinge sjukhus. Där har de knökfullt, och de barn som sitter med RS-virus sitter och väntar tillsammans med barn som är uttorkade på grund av vinterkräksjukan.

Anförande nr 61

Landstingsrådet Reinfeldt (M): Alla vårdgivare har hygienrutiner. Men det kommer naturligtvis alltid att finnas patienter som kommer in till vårdcentralerna eller våra stora sjukhus med olika typer av infektioner. Därför är det viktigt att hygienrutinerna följs noga.

Hygienrutiner i vården är inte något som bör följas, utan vi ska ha en hundra procentig följsamhet kring de rutinerna. Det är också en viktig del att följa upp hela tiden, inte minst från hälso- och sjukvårdsnämndens förvaltning gentemot alla de olika vårdgivare som vi har.

Det man gör är framför allt att man lyfter upp detta i samtal kring avvikelser. Det är bra, Gunilla, att du tar upp frågan i dag, för om det är ett så stort bekymmer att man inte följer hygienrutinerna och faktiskt inte gör det man säger att man gör – det vill säga hjälper och hänvisar patienter in i behandlings- eller besöksrum i stället för att patienterna får sitta i akutmottagningens väntrum – då är det viktigt att lyfta upp detta i samtal.

Anförande nr 62

Gunilla Roxby Cromvall (V): Problemet, Filippa, är nog inte att man inte följer hygienrutinerna. Vi vet allihop att vinterkräksjuka är en luftburen smitta som hoppar över från människa till människa och är bland det mest smittsamma som finns.

Problemet är att det inte finns rum för barnen. Det går inte att ta in dem på ett enskilt rum eftersom det är fullt överallt. Sjukvårdspersonalen har beklagat att den situationen har uppstått. Jag menar att den är livsfarlig för de små, svårt sjuka barnen.

Det är ditt ansvar, Filippa. Läget är akut. Det måste till fler rum på barnakuten nu, för det är just nu som problemet finns. RS-virus går, och vinterkräksjukan går, och de här barnen riskerar att smitta varandra och alla andra. Det är du som kan se till att man löser lokalproblemet, så att man kan separera dessa barn från varandra på våra akutmottagningar.

Jag kan inte tänka mig att problemet är att personalen inte har kunskap om smittan, utan problemet är att barnen tvingas sitta och vänta tillsammans på sjukhusen. Det är livsfarligt.

Anförande nr 63

Landstingsrådet Reinfeldt (M): Först måste vårdpersonalen, alltså medarbetarna – oavsett om det är på en vårdcentral eller en akutmottagning – bli varse, bli informerade eller veta om varför barnet och föräldrarna kommer in, veta vad det handlar om.

När man kommer in måste man få chansen att träffa någon direkt och beskriva, för att kunna få hjälp vidare till ett behandlings- eller undersökningsrum, som naturligtvis inte är lika roligt att sitta och vänta i som ett väntrum, där det finns leksaker och annat att hålla på med under tiden.

Det handlar mycket om information. Vi har Vårdguiden, som besöks av hundratusentals människor varje månad. Vi har hushållstäckning på tidningen. Vi kanske kan bli ännu bättre och nå ut ännu mer. Detta är väldigt viktig information till föräldrar och naturligtvis även till andra. Föräldrar till barn med vinterkräksjuka ska inte åka in till sjukhuset. Ska man åka in ska man nästan ha en bokad tid att komma in, så att man direkt kan komma in i ett rum.

Det du, Gunilla, lyfter upp får vi som beställare lyfta upp med vårdgivarna, om det är ett sådant problem.

Fråga 4

Anförande nr 64

Landstingsrådet Hellmark Knutsson (S): Ordförande, ledamöter, åhörare! Jag har ställt en fråga angående busstrafiken och just det som Filippa var inne på, vilka krav vi ställer som beställare.

När all busstrafik stod stilla den 11 februari blev många ganska chockade över att man från bussoperatörernas sida helt kunde ställa in stora delar av trafiken och hänvisa till att det var för halt för att köra buss.

När jag ställde frågan huruvida man kunde ställa krav på bussoperatörer att ha vinterdäck för att klara vinterväglag fick jag bara ett skakande på huvudet från den styrande moderatledda Alliansen. Man sade: Det är väl inte vår sak att ställa krav på sådant, utan det är väl bussoperatörernas sak. Men strax därefter gick faktiskt ansvarigt statsråd, infrastrukturminister Catharina Elmsäter-Svärd, ut och sade: Vi kanske måste ställa krav på tung trafik, inklusive busstrafik, att ha vinterdäck för att klara vintertrafik.

Nu är min enkla fråga om även Christer G Wennerholm är beredd att ställa krav på vinterdäck, så att vi kan ha busstrafik även på vintern.

Anförande nr 65

Landstingsrådet **W e n n e r h o l m (M)**: Herr ordförande, fullmäktigeledamöter! Jag tror att frågeställaren blandar ihop två begrepp. Vinterdäck har huvuddelen av den tunga trafiken. Vad de däremot inte har är dubbdäck, och det har infrastrukturministern uttalat sig om.

Våra entreprenörer har ansvar för att i varje väderförhållande och årstid ha de bästa däcken för att bedriva trafiken. Olika entreprenörer har provat olika däck som förekommer för vinterväglag.

Däremot är det inte allmänt förekommande med dubbdäck på tunga fordon. Jag är övertygad om att det aldrig kommer att bli någon lagstiftning på den punkten heller, eftersom det aldrig kommer att vara genomförbart. Dels kommer däcken att förslitas väldigt snabbt, dels kommer det att bli annan miljöpåverkan som är fullständigt oacceptabel för andra inblandade parter, såvida inte entreprenörerna så fort det blir slask eller barmark tvingas byta från dubbdäck till andra däck.

Anförande nr 66

Landstingsrådet **H e l l m a r k K n u t s s o n (S)**: Jag ställde faktiskt frågan om vinterdäck. Precis som du säger kan det också handla om dubbdäck. Jag tycker att man ska kunna diskutera även det.

Vi har hört rapporter om hur man får vintertrafiken att fungera i andra delar av landet, där man är mer van vid att snön faller under vintern. Där väljer man olika saker med både vinterdäck och dubbdäck. Vi har fått information om att det i huvudsak är allrounddäck som används i busstrafiken i vår region.

Jag tänkte att min fråga var en ja- eller nej-fråga: Är du beredd att ställa krav på att det finns vinterdäck, så att vi kan upprätthålla busstrafiken även vid snöfall eller i varje fall upprätthålla viss busstrafik vid snöfall?

Vi har ingen annan uppfattning än att den aktuella dagen var en extrem väderdag. Men att all busstrafik måste ställas in är ett extremt beslut, som politiken säger att man inte har något ansvar för.

Anförande nr 67

Landstingsrådet **W e n n e r h o l m (M)**: Herr ordförande, fullmäktigeledamöter! Man kan göra en jämförelse med till exempel Norrbotten. I Norrbotten har all busstrafik ställts in vid två tillfällen på grund av väderförhållande och väglag. I Stockholm har det skett vid ett tillfälle.

Det är oerhört intressant, herr ordförande, att vi kan få en ideologisk debatt. Den lär väl komma också i en senare fråga. Jag är helt fascinerad över att politiker år 2011 tror att de är bättre på att fatta beslut än experter. Jag bara väntar på när man från socialdemokratiskt håll ska hänvisa till samma infrastrukturminister och säga till henne: Ring till Arlanda och be dem flyga! Jag tror inte att någon skulle komma på den idén utan överlåta till flygledningen att fatta sådana beslut.

Vad gäller extrema förhållanden och säkerhet i trafiken är jag övertygad om att det är bra att det inte är politiker som fattar de besluten utan experter.

Anförande nr 68

Landstingsrådet H e l l m a r k K n u t s s o n (S): Jag hade inte sett detta i första hand som en ideologisk fråga utan som en mycket praktisk fråga och en fråga om ansvar, om vem som faktiskt kan ställa krav på det man beställer. Jag tycker att politiken ska ställa krav på det som beställs.

Det verkar konstigt om det är så att med detsamma något har lagts ut på entreprenad har man inget inflytande över det, även om man betalar. Det innebär att det skulle vara rätt otäckt att lägga ut på entreprenad till exempel renovering av sitt eget hus, badrum eller kök, för då har man inte längre någon möjlighet att ställa krav på hur köket eller badrummet ska utformas.

Det är givet att vi ska kunna ställa frågor om vad som krävs för att busstrafiken ska kunna gå men också att vi i våra beställningar av busstrafik ska kunna ställa krav på vad vi tycker att de borde kunna upprätthålla.

Det är klart att det är expertisen som ska svara på vad som krävs för att busstrafiken ska kunna gå. Det är det vi vill ha svar på. Men där skiljer vi oss åt. Ni tycker inte att ni är ansvariga för att busstrafiken ska gå.

Anförande nr 69

Landstingsrådet W e n n e r h o l m (M): Jo, vi har ansvar för att den ska fungera i så stor utsträckning som det någonsin är möjligt. Men man kan inte driva det resonemanget så långt som frågeställaren gör, att vi ska överpröva trafiksäkerhetsbeslut i fullständigt extrema situationer.

Du vet – likaväl som vi andra som sitter i trafiknämnden och har fått en redogörelse för överläggningarna mellan Trafikverket och trafikkontoret i Stockholm och SL – att det kom mellan 30 och 40 centimeter snö i vissa delar av länet. Man plogade fyra gånger, men det räckte inte.

Då kanske det inte kan fungera fullt ut, och då är det någon som måste ta ansvar för att göra en trafiksäkerhetsbedömning. Den görs till exempel i södra Sverige återkommande vid en mängd tillfällen varje år. Då går man ut med klassade varningar och säger till exempel: Det är inte lämpligt att försöka ta sig med bil över Österlen. Men i Stockholm är vi inte riktigt vana vid den situationen. Nu var det en sådan sits vid *ett* tillfälle.

Fråga 5

Anförande nr 70

Y v o n n e B l o m b ä c k (MP): Ordförande! För inte så länge sedan var det ganska stora rubriker i tidningarna kring att MTR, som kör vår tunnelbana, riskerade att behöva säga upp anställda under den tid då renoveringen av Hagsätragrenen pågår. Nu har den renoveringen börjat.

Jag frågade om detta i trafiknämnden men fick inga riktigt tydliga besked om vilken roll som ni hade eller vilket ansvar som vi som politiker eller SL hade. När jag själv har besökt MTR har jag fått veta att beskedet är att orsaken är att MTR går miste om samtliga biljettintäkter från resenärerna medan renoveringen av banan pågår.

Därför vill jag nu fråga trafiklandstingsrådet Wennerholm: Anser du att det är en klok strategi att biljettintäkterna från ersättningstrafiken för tunnelbanan inte ska tillföra några intäkter till tunnelbanans entreprenör?

Anförande nr 71

Landstingsrådet **Wennerholm (M)**: Herr ordförande! Jag blir något förvirrad av frågeställningen. Du och jag får nog gemensamt gå till botten med detta, för du frågade om ersättningstrafik i tunnelbanan, och av frågan kunde man inte utläsa att du tänkte på reoveringen av en hel gren.

I så fall handlar det om det trafikavtal som finns och den ersättning som vi betalar för den trafik som bedrivs i tunnelbanesystemet. Det är givetvis speciella förhållanden om vi stänger av en hel gren, som vi har gjort vid några tillfällen.

Jag får återkomma till dig, så att vi gemensamt kan titta på hur det avtalet ser ut och vad det innebär. Jag tolkade din fråga så att den gällde ersättningsbussar som sätts in tillfälligt, men nu förstår jag att du menar hela Hagsätragrenen.

Anförande nr 72

Yvonne Blombäck (MP): Ordförande! Jag förstår, Christer Wennerholm, att det är svårt när man inte får helheten. När man ställer en fråga har man en tanke bakom frågan. Det är svårt att utforma frågan så att allt blir tydligt.

Det handlade om reoveringen. Vi har haft den diskussionen uppe tidigare, i alla fall i trafiknämnden. Det är intressant att jämföra med reoveringen av Farstagrenen, för jag blev förbryllad av det svar som jag fick från MTR. Var det ett annat avtal som Veolia hade jämfört med det som MTR har? De får inte några som helst intäkter och inte någon ersättning från SL under hela avstängningen, och det skapar deras problem. Det blir ganska många miljoner kronor på ett halvår som de går miste om.

Det ligger i vårt intresse att vi kan bibehålla och upprätthålla kompetensen hos våra entreprenörer och faktiskt bidra till – det har jag sagt många gånger – att det finns en sjyst personalpolitik även där ute.

Detta är en viktig fråga, och jag önskar verkligen att vi jobbar med den. Jag tycker inte att det är okej som det är.

Anförande nr 73

Landstingsrådet **Wennerholm (M)**: Herr ordförande, fullmäktigeledamöter! Jag tänker återkomma med ett svar till Yvonne Blombäck, när hon nu har utvecklat sin frågeställning vad gäller just avtalet när en hel gren är avstängd.

Anförande nr 74

Yvonne Blombäck (MP): Jag får tacka för det och ser fram emot fortsättningen.

Fråga 6**Anförande nr 75**

Håkan Jörnehed (V): Ordförande! För en liten stund sedan diskuterade vi villkor, studielön, löner och framtid för specialistsjuksköterskor. Men det är en lite akut fråga i dag.

Före den interpellationsdebatt som jag hade med dig förstod jag att det är icke specialistutbildade sjuksköterskor inom framför allt psykiatri, barn och onkologi. Då tyckte jag att det skulle vara bra att fråga landstingsrådet Anna Starbrink: Anser du att det är patientsäkert att Stockholms läns landsting anställer icke specialistutbildade sjuksköterskor inom psykiatri, barn och onkologi?

Anförande nr 76

Landstingsrådet **S t a r b r i n k** (FP): Tack, Håkan, för frågan! Den knyter an till det vi talade om tidigare.

Det är lite svårt att svara generellt. Varje verksamhet i landstinget eller hos någon av de privata aktörerna ska självfallet bemannas med rätt kompetens. Kunskap och erfarenhet måste de ha för att kunna klara sina uppdrag. Det handlar ytterst om att säkerställa en god och patientsäker vård, vilket också är reglerat i vårdavtalen.

Men exakt hur bemanningen ska se ut och hur man ska organisera arbetet kan avgöras bara av respektive verksamhet. Personligen har jag stort förtroende för att våra verksamheter tar det uppdraget på stort allvar och sätter patientsäkerheten i sina verksamheter i främsta rummet och bemannar efter det.

Det är relativt sett färre specialistutbildade sjuksköterskor inom barn och psykiatri och möjligen också onkologi. Som vi var inne på tidigare ser vi ett behov av fler specialistutbildade sjuksköterskor inom de områdena.

I interpellationsdebatten tidigare i dag talade vi om de åtgärder som vidtas. Men att den vård som bedrivs inom dessa olika områden inte är patientsäker är en slutsats som jag inte är beredd att dra.

Det är dock oerhört viktigt att vi centralt är tydliga med att man i vården inte ska utföra arbetsuppgifter som man inte har kompetens för. Det är naturligtvis viktigt att man bemannar så att den kompetensen finns och att vi är aktiva och uppmuntrar sjuksköterskor som inte har specialistutbildning att skaffa sig sådan.

Anförande nr 77

H å k a n J ö r n e h e d (V): Det kan väl vara bra, Anna, att vi på olika sätt försöker stimulera och lägga smörjmedel, så att fler vill utbilda sig. En verksamhet måste självfallet ha förtroendet att kunna bemanna.

Om det enligt en uppgift jag fick är så att bara hälften av sjuksköterskorna inom vården av barn på sjukhus är specialistutbildad, då kan man fråga: Har vi en ambition att 100 procent eller 75 procent ska vara specialistutbildad? Man kan också fråga: Ska vi ha specialistutbildade sjuksköterskor inom barn om det inte behövs? Förstår du min frågeställning?

När vi pratar så mycket om patientsäkerhet kan man fråga sig: Om man har specialistutbildade sjuksköterskor och vill ha det men inte lyckas med det, då blir det ett problem och ett rätt akut sådant. Det finns antagligen specialistutbildade sjuksköterskor som av någon anledning inte jobbar där. Det kanske handlar om det vi var inne på tidigare, att man får så låg lön. Då borde man vidta en akut åtgärd.

Anförande nr 78

Landstingsrådet **S t a r b r i n k** (FP): Det blir kanske väl retoriskt när du frågar: Ska vi ha några specialistutbildade sjuksköterskor? Behövs det? Det är väl självklart att det behövs. Vi har ägnat ganska lång tid i dag åt att diskutera det.

Men ska alla vara det? Ska vi fastställa precis hur bemanningen ska se ut? Nej, jag kan inte svara på om alla ska vara det, för det beror naturligtvis på hur man organiserar arbetet. Vi ska uppmuntra fler att skaffa sig specialistutbildning, och jag tror att vi behöver göra ytterligare insatser för att få fler specialistutbildade sjuksköterskor, kanske framför allt när det gäller barnsjuksköterskor, där vi ser en brist.

Organiserar arbetet i vården gör man inte så bra från talarstolarna här, utan det görs bäst av professionen. Man ska naturligtvis se till att bemanna med den personal man behov av för att klara en patientsäker vård.

Anförande nr 79

Håkan Jörnehed (V): Anna! Man kan alltid säga att det inte är vi som ska göra det. Nej, självklart! Hur skulle det se ut om du och jag skulle schemalägga specialistsjuksköterskor inom barnsjukvården?

Men det verkar ändå vara ett problem om hälften inte är specialistutbildad. Tidigare läste jag upp siffror som visar att vi ligger väldigt lågt när det gäller antalet specialistutbildade sjuksköterskor per hundra tusen invånare. Det är ungefär 442, medan snittet i landet är 529. Det måste man göra någonting åt. Man borde kanske också göra något akut inom de här tre verksamheterna, för det verkar vara uppenbara problem där enligt min research inför vår tidigare interpellationsdebatt.

Jag förstår att du inte vill sätta ned foten riktigt, men du kanske har någon akutåtgärd? Nu blir det ju snart sommar. Jag tycker i alla fall att det är ett problem att så stor andel av sjuksköterskorna inte är specialistutbildad.

Anförande nr 80

Landstingsrådet Starbrink (FP): Håkan! Nu har vi ägnat ganska många replikskiften under dagen åt att prata om behovet av specialistsjuksköterskor. För de uppmärksamma lyssnarna råder det förmodligen ingen tvekan om att vi är ganska överens om den bilden, att det behövs fler. Därför vidtar vi också en hel rad åtgärder.

Vi lär återkomma ytterligare, för den här frågan är viktig, och vi sitter båda två i det utskott som ska jobba med de här frågorna.

Fråga 7

Anförande nr 81

Staffan Holmberg (S): Herr ordförande, ledamöter! Då återkommer vi till snöfallet den 11 februari i år. Landstinget har tagit på sig ett stort ansvar för att se till att folk kommer till sina olika verksamheter. Det är 2 miljoner invånare i vår region.

Det som hände den 11 februari var en stor överraskning för de 2 miljonerna människor, nämligen att busstrafiken ställdes in i hela länet i princip. I trafiknämnden frågade vi vem som tar beslut om det. Det är de enskilda entreprenörerna som tar beslutet, fick vi höra. Det är klart att vi blev överraskade.

Därför har jag frågat Christer G Wennerholm: Var det rimligt att bussentreprenörerna på eget bevåg kunde slå ut viktig samhällsnytta genom beslutet att ställa in all busstrafik i Stockholm fredagen den 11 februari?

Anförande nr 82

Landstingsrådet Wennerholm (M): Herr ordförande, fullmäktigeledamöter! Den som ansvarar för säkerheten och säkerhetsbedömningarna – oavsett vem som bedriver trafiken, om det görs av entreprenörer eller är i egen regi – är trafikledarna. Den person som är satt att leda trafiken får göra den säkerhetsmässiga bedömningen. Så hade det varit oavsett om det var en entreprenör som skötte verksamheten eller om det var landstingsdriven verksamhet.

Jag har vid ett flertal tillfällen träffat flera av dem. Senast träffade jag en av dem när jag var på ICA och handlade i går. Han sade till mig att han tycker att den hållning som vi har haft är ganska klok. Att göra den trafiksäkerhetsmässiga bedömningen någon annanstans än just i trafikledningen är ganska svårt.

Trafikledarna är ute och åker i fordon. De har normalt bilar. När det blir en extrem situation provar man att köra bussar och gör bedömningen utifrån om det möjligt eller inte. Som jag beskrev i svaret tidigare till Helene gjorde dessa säkerhetsansvariga trafikledare bedömningen att det inte var möjligt att få i gång trafiken – efter det att man hade provat att sätta i gång den.

Man ska komma ihåg att det var ett antal bussar som hade ställt sig på tvären eller åkt i diket. Då ska man göra en säkerhetsbedömning av det. Jag är övertygad om att det är rätt ordning att den säkerhetsmässiga trafiksäkerhetsbedömningen görs av professionella personer och inte i första hand av politiker.

Skulle däremot samhällsstörningen bli så stor och så långvarig att det ger påverkan under lång tid, då har vi andra system för att i samverkan med till exempel länsstyrelsen besluta om vilka åtgärder som ska vidtas.

Anförande nr 83

Staffan Holmberg (S): Herr ordförande, ledamöter! Det uppseendeväckande var att man inte gjorde en prövning linje för linje. Man ställde in trafiken inte bara i hela kommuner utan i hela busstrafikområden. Entreprenörsbesluten kanske ändå inte var så lyckade, om man granskar dem.

Jag kan ta ett exempel från min kommun, Haninge kommun. Där har vi en stor upphandling av skolskjutsar. Skolbarnen kom som vanligt till skolan med sina bussar, men lärarna kom inte, eftersom SL ställde in trafiken. Då kan man fråga sig: Hur kan det bli så olika bedömningar beroende på vem som är entreprenör?

När vi har så många olika entreprenörer och så mycket privatiserad verksamhet är vi dåligt rustade för att samordna. Därför borde man öva krishantering. Man kan fråga sig om det görs övningar i krishantering på SL för den här typen av oväder.

Anförande nr 84

Landstingsrådet Wennerholm (M): Herr ordförande, fullmäktigeledamöter! Nu kommer vi in på en ny fråga, men jag är beredd att svara också på den.

Detta tillämpades i praktiken den morgonen. Vice vd, som var i selen och var huvudansvarig, tillsammans med en tjänsteman som var i jour på SL hade kontinuerlig kontakt med entreprenörernas främsta företrädare. Redan under samma dag var de inne på SL för att gå igenom läget.

Beträffande trafikledarna återkommer jag, Staffan Holmberg, till att det för en person som är satt att avgöra trafiksäkerheten inte har någon betydelse i vilken regi trafiken bedrivs. Om vi hade haft trafiken i egen regi hade det varit olika bussgarage med olika lokalisering geografiskt i hela länet, där ett antal trafikledare, i så fall anställda av SL, hade fått göra en säkerhetsmässig bedömning.

Så ser verkligheten ut, oavsett om de företräder en privat entreprenör eller är anställda av landstinget genom SL.

Anförande nr 85

Staffan Holmberg (S): Herr ordförande! Om man hade haft krishanteringsövningar kring detta är det klart att den inställda trafiken inte hade fått så stor omfattning.

När vi diskuterade detta i trafiknämnden var det en ledamot som också sitter i presidiet i trafiknämnden som sade att man som privatperson kan planera för oväder och jobba hemifrån. Hur man tänker då?

Man kan ta exemplet att en läkare bosatt på Dalarö har sin tjänstgöring på akuten på Södersjukhuset. Då är det klart att det handlar om viktiga samhällsfunktioner som kan innebära stora kriser om personalen inte kommer till jobbet. Man måste fundera över, öva för och förutse att sådant kan hända.

Det var också andra personer som drabbades hårt. Ta det enkla butiksbiträdet som inte får någon lön den här dagen beroende på att hon inte kunde komma till sitt jobb. Man kan räkna upp exempel efter exempel.

Man måste kunna förutse att detta kan hända. Vad gör man då? Jo, det är vi i landstinget som är ansvariga för att man kan förutse sådant – inte några entreprenörer.

Anförande nr 86

Landstingsrådet *Wennerholm* (M): Herr ordförande, fullmäktigeledamöter! Staffan Holmbergs recept låter som: Låt det inte bli oväder – eller kör ändå! Är det lösningen på problemet? Jag tror inte att någon politiker är beredd att ta det ansvaret, att ha den attityden.

Det som i realiteten visar sig – och som vi har fått svart på vitt på, när trafikledare har varit inblandade, när Trafikverket och trafikkontoret i Stockholm och SL har satt sig ned och bland annat pratat med SMHI – är att det var extrema snömängder som kom och inte gick att hantera. Det fanns till exempel bara ett sätt att ta sig fram på östra Söder. Hade man parkerat sin bil fel, på ett ställe där bussarna inte gick, kom man inte ut från trottoarkanten eftersom bilen bara stod och slirade. Det var att gå tills det var åtgärdat.

Att då säga att det bara är att fatta ett beslut om att trafiken ska i gång är att göra det väldigt enkelt för sig, när man ställer det i relation till trafiksäkerheten.

Andre vice ordföranden: Med hänvisning till att vi inledde frågestunden ganska sent tar vi en fråga till. Vi har överlagt i presidiet om det.

Fråga 8

Anförande nr 87

Yvonne Blombäck (MP): Herr ordförande! Det handlar om en fråga som Christer Wennerholm har svarat på förut, så jag tror att han förstår vad jag är ute efter.

Den 30 november 2010 frågade jag om du var beredd att vidta kraftåtgärder gentemot dem som ska sköta SL:s hissar och rulltrappor. Du svarade mig då att du inte var nöjd med hur det fungerade och var beredd att vidta åtgärder.

Det har gått snart fem månader, och det är fortfarande väldigt stora brister. Jag skulle verkligen vilja veta: Har du vidtagit några kraftåtgärder gentemot det företag som ska sköta SL:s hissar och rulltrappor?

Anförande nr 88

Landstingsrådet *Wennerholm* (M): Herr ordförande, fullmäktigeledamöter! Ja, den verkställande ledningen på SL har vidtagit ytterligare åtgärder. Man har haft överläggningar med Europachefen för det aktuella företaget, Kone, som har ansvar för hissar och rulltrappor, och talat om att vi inte alls är nöjda med den situation som har varit.

Utifrån den utgångspunkten finns det anledning för oss – och det lär Yvonne hjälpa mig med – att fortsätta följa utvecklingen för att i nästa steg, om det inte blir någon förbättring, kunna vidta ytterligare och kraftigare åtgärder.

Vi har till den högsta ledningen för det aktuella företaget skickat signalen att vi är väldigt missnöjda med hur det fungerar.

Anförande nr 89

Yvonne Blombäck (MP): I så fall, Christer Wennerholm, skulle jag vilja veta några saker. Det är fortfarande mycket stora brister, och redan i höstas svarade du mig att det pågår samtal med Kone.

Då är frågan: Vilka tidsgränser har de? Vilka vitesbelopp är det som gäller? Hur ska vi få dem att förstå att vi menar allvar? När är gränsen nådd? Hur lång tid kan det dröja innan resenärerna märker skillnad och åtgärder vidtas för de fel som finns när hissar och rulltrappor står stilla? Det orsakar otroligt stora olägenheter.

Anförande nr 90

Landstingsrådet Wennerholm (M): Man får helt enkelt göra så att man kontrollerar hur många stopp det har varit och hur lång tid det har tagit innan de är åtgärdade och jämför med hur det såg ut innan. Om det då är lika dåligt eller rent av sämre är väl signalen tydlig. Om det däremot har blivit en förbättring får man väl kräva ytterligare förbättringar, eftersom vi fortfarande inte är nöjda med situationen.

Jag förutsätter att den verkställande ledningen gör sådana avstämningar efter samtalet med den högsta ledningen för det aktuella företaget.

Jag har också, herr ordförande, i något annat sammanhang sagt att det finns ett bekymmer med de äldre hissarna och de äldre rulltrapporna: Reservdelar finns inte längre att tillgå som lagervara utan måste tillverkas vid varje enskilt tillfälle. Det är klart att det kan påverka situationen och innebära att hissarna och rulltrapporna inte blir åtgärdade fullt så snabbt som både Yvonne Blombäck och jag gärna skulle vilja.

Jag tycker att det finns anledning för oss att få en redogörelse för detta i trafiknämnden.

Anförande nr 91

Yvonne Blombäck (MP): Det var precis dit jag ville komma, Christer Wennerholm. Nu har vi ändå diskuterat frågan här och är rörande överens om att det inte är okej. Du säger att det pågår samtal och åtgärder som ska vara kraftfulla.

Jag tycker att det har gått så pass långt att jag verkligen skulle önska att vi fick en redovisning på kommande sammanträde med trafiknämnden. Vilka tidsgränser är det som gäller? Finns det några vitesförelägganden? Hur ser de i så fall ut?

Om det är en förbättring som sker vill vi få fram lite fakta och statistik. Det är otroligt viktigt att jag som ledamot i trafiknämnden kan tala om för människor om det har blivit bättre. Jag ser själv att det står stilla otroligt länge och otroligt mycket.

Om tingen har blivit så gamla att det inte längre går att uppbringa reservdelar måste vi skaffa oss en strategi för hur vi löser det problemet.

Anförande nr 92

Landstingsrådet Wennerholm (M): Herr ordförande, fullmäktigeledamöter! Jag ska tillse att vi i trafiknämnden får den redogörelse som Yvonne Blombäck är ute efter.

§ 26 Bekräftande av fullmäktiges beslutsförhet

Ordföranden: Vi ska nu inleda den andra delen av sammanträdet, nämligen den del där vi ska behandla beslutsärenden och anmälningsärenden.

Vi ska nu återigen, som vi gjorde halv elva, konstatera vilken närvaro det är. Ni kan själva på skärmen bakom mig se att det är 145 närvarande och 4 frånvarande av våra 149 ledamöter.

§ 34 Ny måltidsutredning

Anförande nr 93

Landstingsrådet Starbrink (FP): Ordförande, ledamöter! Mat och måltider spelar en avgörande roll i människors liv. Det har naturligtvis sin grund i att det är en överlevnadsfråga. Men det finns också andra aspekter som gör måltiden så betydelsefull i vårt samhälle.

Symbolvärdet av en måltid har tusenåriga traditioner. I konsten är maten och gemenskapen runt en måltid ett återkommande tema. Kanske det mest kända exemplet är målningen av Jesus och hans lärjungar som delade den sista måltiden.

I sagans värld har maten ett stort utrymme. Astrid Lindgren skriver i boken om Bröderna Lejonhjärta om brödet som mättar hunger, Hans och Greta söker sig till häxans pepparkakshus, och Kalle längtar till en hel chokladfabrik.

Vi firar gärna livets viktiga skeenden genom att samlas kring måltider, ofta omgärdade av ritualer och traditioner. Det går inte att föreställa sig våra stora högtider utan att förnimma dofter och smaker förknippade med dem.

Många av våra avgörande samtal i livet och avgörande beslut som vi fattar, de sker över en måltid. Det är förstås ingen slump att så mycket i vår kulturhistoria och så mycket i vårt dagliga liv kretsar kring måltiden. Maten och måltiderna är nödvändiga för att vi ska överleva men i hög grad också för att – i dubbel bemärkelse – ge en krydda åt tillvaron.

Måltidens betydelse minskar naturligtvis inte alls när man är sjuk. I vården kan måltiden vara den bästa stunden på dagen, där flera sinnen får vara med.

Finns det då några politiska aspekter på mat och måltider? Ja, den frågan behöver man inte ställa i den här församlingen, för här har vi diskuterat det ofta. Det uppenbara är förstås det miljömässiga, som ofta lyfts fram, och krav på goda förhållanden för djur och en välbehövlig debatt om EU:s jordbrukssubventioner och så vidare. Men det finns stor aktualitet även hos oss.

Dess värre glöms ofta maten och måltiderna bort i välfärdsbyggandet. Frågan reduceras ofta till en fråga om näringstillförsel, en fråga som måste lösas vid sidan av det vi egentligen håller på med. I stället borde vi förstås se måltiden som en integrerad del av välfärdstjänsterna, som skola, vård och omsorg.

Mat och måltider kan vara mycket privat, ibland en intim fråga. Det är något som vi stoppar i oss eller blir istoppade. För mig som liberal är det självklart att låta var och en forma sin vardag efter egna önskemål, men alltför ofta tappas den möjligheten bort. Det leder till ofta skarp kritik mot lösningar där färdiglagad mat transporteras långa sträckor och serveras på ett oaptitligt sätt i en tråkig miljö.

Därför känns det riktigt bra att vi nu kan sätta i gång ett arbete här i landstinget, att vi nu startar en måltidsutredning som ska ha ett riktigt brett angreppssätt och lämna det snäva kostperspektivet, även om det är självklart att maten ska vara både säker och nyttig och att den som behöver någon form av specialkost naturligtvis ska få det. Sjukhusmaten får heller aldrig bidra till smittspridning.

Måltiden är mer än näringsvärdet och livsmedelshygienen. Det ska vara en upplevelse där miljö, möte mellan människor, servering, dofter, samtal, traditioner och mycket annat berörs.

En viktig utgångspunkt ska vara att besluten ska fattas lokalt. Man ska fatta beslut om sjukhusmaten så nära dem som berörs som möjligt, det vill säga patienterna. På sjukhusen känner man sina patienter. Man känner deras behov och vet vilka lokala förutsättningar som finns. Då är det också där som besluten om måltidens utformning ska fattas i framtiden.

Vår utredning ska ta fram några gemensamma nämnare, en måltidspolicy. Men den ska också lyfta fram möjligheter och exempel där man har lyckats väl med måltiden och ge inspiration till det fortsatta arbetet, som sedan får ske lokalt. Jag menar att tiden är förbi när vi ska ha en stark centralstyrning av detta. Det finns oerhörda möjligheter att utveckla maten och måltiden på våra sjukhus.

Ordförande! Med detta vill jag yrka bifall till landstingsstyrelsens förslag.

Anförande nr 94

Landstingsrådet Wigg (MP): Fru ordförande! Tack, Anna, för inledningen! Jag kan instämma till fullo med dig om att mat inte bara är näringsintag. Tvärtom har vi i Miljöpartiet alltid hävdats helheten även i detta sammanhang, förvånande nog.

Du talade om nattvarden och den sista måltiden. Ja, om man ska vara allvarlig är det så att många människor på våra sjukhus faktiskt får en sista måltid. Därför är det viktigt – inte bara vid den sista måltiden – att ha i medvetande att människor dör och ska äta mat på våra sjukhus. Då är det viktigt att man får den på en porslinstallrik, som vi i Miljöpartiet säger.

Det finns ett vidare perspektiv med mat och hälsa. Maten produceras någonstans, den transporteras och så vidare. Matproduktionen hänger ihop med både hälsa och miljö. På alla nivåer, i kommuner, landsting och på nationell nivå, vill vi att det ska återinföras lokala tillagningskök, där man har möjlighet att, som du säger, egentligen återta makten över maten och hela upplevelsen och betydelsen, till exempel på skolor.

Mat är jätteviktigt för inläringen – vad man äter men också hur man rör sig och så vidare. Maten är en jätteviktig del av skoltillvaron men är viktig också på omsorgsboenden, äldreboenden och sjukhus.

Vi har hela tiden sagt att vi vill ha det vi kallar hälsokök för de sjuka. Där vill vi byta ut det som nu tyvärr finns på många ställen: den plastförpackade, mikrovågsuppvärmda maten. Men inte heller kantinmaten vill vi ha. Det var där någonstans vi började. Vi vill inte ha kantinmat heller, för den uppfyller inte kraven på social omsorg och att det ska vara värdig mat. Det ska vara individanpassat.

Tillsammans med Vänsterpartiet och Socialdemokraterna har vi i motionen om hälsokök visat på vikten av att få maten serverad ända fram till patientsängen. Patienterna är så olika. En del är mycket svårt sjuka. Det finns många svårt sjuka som kanske inte vill ha en jättestor biff och inte ens en stor vegetarisk måltid. Någon patient kanske är levertransplanterad och vill ha väldigt lite men flera gånger under dagen och så vidare. Därför tycker vi att vi ska fråga patienterna, de äldre och även skolbarn vilken mat man vill ha.

Vi tycker också att man ska slopa kosmetiska tillsatser och genmodifierade organismer. Det står vi för, även om det sägs att forskningsläget är oklart även beträffande genmodifierade organismer.

Vi tycker också att man ska minska svinnet med maten, det vill säga servera bra mat som i Köpenhamn på Hvidovre hospital, där man har patientanpassade måltider och har minskat svinnet. Det som ändå blir restprodukter ska gå till biogas.

Vår ingång i måltidsutredningen är att vi ska öka andelen ekologiskt producerade råvaror och lokalt producerad mat. Det har också sin klimatpåverkan. Självklart ska vi inte ha växthusodlade tomater mitt i vintern, utan vi ska ha årstidsbaserade menyer. Man kan till exempel ha rödkål, vitkål och annat i stället för tomater och gurka på vintern.

Vi lyfter också upp frågan om den ökade köttkonsumtionen. Vi vet att det ökade proteinintaget innebär att man belastar kroppen. Det gäller till exempel njursjuka, som ska äta mindre protein.

De ingångarna är vad vi kommer att ta med oss in i måltidsutredningen. Jag hoppas att vi ska kunna göra ett bra jobb tillsammans och att vi ska komma fram till något som är mycket bättre än både det som har varit och det som är i dag. Det är min ingång både i det här ärendet och i nästkommande.

Därmed hänvisar jag till vårt särskilda uttalande i landstingsstyrelsen, där vi sade att vi kommer att gå in med våra synpunkter i utredningen. Vi tyckte att det var lite tråkigt med kostperspektivet, för mat är ju så mycket mer än bara det som serveras till patienter och personal. Det är faktiskt något hälsofrämjande, livsstilspåverkande, vad vi äter och hur vi äter det. Vi kommer att jobba tillsammans med detta, hoppas jag.

Anförande nr 95

Håkan Jörnehed (V): Ordförande! Jag börjar med att yrka bifall till landstingsstyrelsens förslag. Sedan har vi tillsammans med Miljöpartiet ett särskilt uttalande som jag hänvisar till.

Vi har diskuterat matfrågan jättemycket, och det finns knappast mer att säga. Jag tror att vi egentligen är väldigt överens. Mat är oftast gott, men det kanske inte alltid är gott om man är sjuk, och det är ju vad det handlar om.

Precis som du, Anna, sade: Jag tror att man måste titta på olikheter för måltiden. En del är bara lite sjuka och kanske vill ha en stor portion, medan en del är väldigt sjuka och vill ha något annat. Det är viktigt att ta med olika synpunkter om önskekost, baserad kost. Inom vissa verksamheter fyller måltiden antagligen en pedagogisk uppgift. Så kanske det kan vara inom psykiatri.

Jag vill säga en sak, eftersom det var lite tråkigt hur detta med maten hanterades under förra mandatperioden. I produktionsutskottet yrkade vi att landstinget skulle ha en referensgrupp. Nu kommer jag inte att göra det, för jag har fått garantier av dig, Anna, och av Annika Sandström att produktionsutskottet kommer att vara aktivt.

Om man ska vara lite tråkig: Sedan du tillträdde, Anna, har vi jobbat med den här frågan 200 procent mer än vad vi över huvud taget gjorde någon gång under fyra år under den förra mandatperioden. Det tycker jag att du ska ha en eloge för. Jag tror att det blir väldigt bra.

Vi får återkomma när vi jobbar med frågan. Det finns mycket att säga i en sådan måltidsutredning. Vi tar ett stort grepp. Det handlar om både personalmat, anhörigas mat och patientmaten. Jag tror att man tillsammans kan göra underverk.

Anförande nr 96

Lars Dahlberg (S): Ordförande, fullmäktige! Jag behöver inte inleda med att upprepa det andra har sagt. Kosthanteringen är en oerhört viktig fråga, inte minst för att vården ska fungera så effektivt som möjligt.

Från oss socialdemokrater är det självklart att det övergripande målet i arbetet måste vara att patienterna ska ha bra mat. Det har tidigare varit starkt fokus på avtalet med Sodexo som trädde i kraft den 1 april 2009 och som ledde till en ny, centraliserad hantering och alla problem som det förde med sig.

Nu är det viktigt att flytta fokus från diskussionen om Sodexo och det avtalet och i stället sätta fokus på målet för verksamheten, nämligen att patienterna ska få bra mat. Det är det viktigaste.

Det har varit omfattande kritik sedan det nya avtalet trädde i kraft. Patienter och anhöriga har klagat, och Socialstyrelsen har engagerat sig. Löften om förbättringar kom men uppfylldes inte. Nu är frågan hur fortsättningen ska se ut.

Vi ser ärendet som en stor framgång utifrån den kritik som har funnits. Nu försöker majoriteten på allvar – det är vår upplevelse, precis som Håkan redovisade – ta tag i frågan och se till att vi får ordning på kosthanteringen.

Jag vill peka på mycket av det Anna sade i inledningen kring vikten av att man lokalt kan arbeta mer effektivt med detta, att centralisering inte är rätta vägen framåt för att få bättre mat. Det ligger väldigt mycket gott i det, och det är sådant som vi också bejakar.

Även om måltidsutredningen sätts i gång och vi har stora förhoppningar på den måste det ske en kontinuerlig uppföljning. Den kan till att börja med ske inom ramen för Sodexos avtal, så att man gör de kvalitetsförbättringar som man faktiskt måste göra för att det som redan finns ska bli bättre. Men det handlar också om det som kommer i nästa ärende kring Södersjukhuset och SLSO, att vi jobbar aktivt med dialogen med deras upphandling och kosthantering.

Det finns ett oerhört stort engagemang ute i verksamheterna. Det får man säga är ett viktigt resultat av den kostdebatt som har varit i landstinget under mer än ett års tid. Engagemanget har ökat, och insikten om matens och kostens betydelse i vården har stärkts. Det finns i dag en organisation med så kallade kostcontroller som inte fanns tidigare. Det finns ett oerhört stort engagemang för att kunna åstadkomma något bra av det.

Det är den viktigaste utgångspunkten för oss, när vi nu väljer att stödja landstingsrådsberedningens och Anna förslag, eftersom vi tror att det är rätt väg att gå, att helt enkelt sträva efter så brett politiskt stöd som möjligt, så att vi backar upp det fina och stora engagemang som finns ute i verksamheterna och så att alla partier gemensamt hjälper till att åstadkomma det som är viktigast, nämligen att patienterna får bra mat.

Anförande nr 97

Hans Lindqvist (C): Fru ordförande, ledamöter, åhörare! Det är särskilt glädjande för Centerpartiet att nu få till stånd denna måltidsutredning. Vi har jobbat med de här frågorna. Måltidslandet Sverige kanske någon kommer ihåg från valrörelsen. Det var flera artiklar och inslag i Radio Stockholm och annat där vi drev på för att få till stånd en förändring.

Centralköken hade en vällovlig ambition att till exempel minska smittriskerna och försöka få dieten anpassad till patienterna. Det var vällovt, men vi har alla sett resultatet – det blev inte alla gånger så som vi hoppades.

När det gäller måltider så är det bara att gå till oss själva. Jag älskar att laga mat – jag älskar att äta mat också och dricka till maten – och jag ser ju själv hur viktigt det är att förbereda måltiden. Det är lika viktigt att stå i köket och förbereda måltiden, att laga maten och se hur gott det kommer att bli som det är att äta maten. Det förändras ju inte om man blir 65 eller 70 år om man har en något så när hygglig mage i övrigt, men det kan vara helt annorlunda om man har en sjukdom som gör att man inte kan tillgodogöra sig maten. Det finns många variationer som vi måste ha i åtanke.

Näringsriktigheten är självklar. Man blir ju snabbare frisk om man känner att man äter bra mat. Välsmakande har många sagt att maten ska vara, och det är naturligtvis viktigt. Miljöaspekterna måste man se till att tillgodose. Närodlat och ekologiska produkter i så hög grad som möjligt, minskade tillsatser och så vidare. Det är mycket som står i landstingets miljöpolicy som vi behöver följa upp.

Jag tycker också att vi ska ta till oss olika alternativ som finns i de förslag och särskilda yttranden om lokala tillagningsgrupper och annat som presenteras här i dag. Det finns ingen motsättning mot att vi alla får en bra måltid på sjukhusen och att vi arbetar för att få det. Dit hör också frågan om tillagningsgrupp som flera har berört här. Vi ska naturligtvis studera den saken ordentligt.

Jag vill också säga att det är viktigt att utredningsarbetet blir öppet, och därför är vi överens, så vitt jag förstår, om att produktionsutskottet blir styrgrupp, det vill säga att vi som är ansvariga för sjukhusen får ansvaret också för att se till att det blir bra måltider. Vi ska naturligtvis se till att patientorganisationerna, det vill säga de som företräder dem som ligger på sjukhusen, i högsta grad medverkar i den här utredningen. På den punkten hoppas jag att vi också är överens, nämligen att det kanske allra viktigaste är att de känner att vi både vill och gör något som de tycker är bra. Med detta yrkar jag bifall till landstingsstyrelsens förslag!

Anförande nr 98

Marie Åkesdotter (MP): Ordförande, ledamöter, åhörare! Miljöpartiet tycker att det är positivt att Alliansen nu tar en annan väg och till stor del går Miljöpartiet till mötes. Vi hade dock velat ha ett bredare perspektiv och inkludera fler av landstingets verksamheter, till exempel SL. Vad är det som erbjuds i våra automater och kiosker? Det är väldigt få ekologiska varor och inte särskilt nyttigt. Vad är det vi kommunicerar till våra invånare? Det står ju här att man har ansvar för att sprida kunskapen om bra mat och måltider till befolkningen i länet. Det uppfattas inte så väldigt bra om det enbart är godis i automaterna, tycker vi.

När det gäller svinnet så har ni pratat en hel del om det, och det står här också och det är väldigt viktigt att arbeta med det. Det handlar ju om vad som blir kvar på tallrikarna och vilken miljö som man erbjuder patienterna.

Ni nämner också andra grupper än patienterna. Ni nämner personal, ni nämner anhöriga och att de ska kunna köpa mat. Vilken man är det de ska kunna köpa?

En annan sak som man också kan ta upp till diskussion i detta sammanhang gäller ekologiska varor. Krav är ju en certifiering, och så finns EU-blomman. Det ställs hårdare krav för att få Kravmärket. För att få det ska djuren kunna gå ute och böka, men det gäller inte för att få EU-märket så vitt jag vet, men det står så i den här redovisningen.

§ 35 Bemyndigande av styrelserna för Södersjukhuset och Stockholms läns sjukvårdsområde att hantera kommande upphandling av patientkost

Anförande nr 99

Landstingsrådet Anna Starbrink (FP): Ordförande, landstingsfullmäktige! Det känns bra att vi nu har fattat beslut om måltidsutredningen. Nästa fråga konkret här och nu gäller hur vi ska hantera detta i praktiken på Södersjukhuset och SLSO.

Helt i linje med den måltidsutredning som vi nu tillsätter överläter vi ansvaret för sjukhusmåltiderna till verksamheterna själva.

Som jag ser saken får vi välja väg. Antingen pekar vi med hela handen och säger till sjukhuset och SLSO vilken modell de ska använda sig av eller så låter vi dem självständigt forma sin verksamhet. Valet står mellan politisk detaljstyrning eller tillit till den som känner våra verksamheter och patienter allra bäst.

Varje kund kan få sin bil i vilken färg de vill, bara de väljer svart. Citatet känner ni alla till. Det är Henry Ford som skriver så i *My life and work* från 1922. Miljöpartiet gillar kanske inte Henry Fords bilar alla gånger men hans attityd ställer ni er helt och fullt bakom.

Sjukhusen ska självständigt välja hur de löser måltidsfrågorna så länge de väljer Miljöpartiets modell, så lyder väl en sammanfattning av Miljöpartiets yrkande.

Från Alliansens sida säger vi: nej, den fällan vill vi inte gå i. I stället säger vi ja till att ge sjukhusen förtroende på riktigt att utifrån sina patienters behov och de lokala förutsättningarna självständigt forma sjukhusmaten och måltiderna i framtiden. Med detta yrkar jag bifall till landstingsstyrelsens förslag!

Anförande nr 100

Landstingsrådet R a y m o n d W i g g (MP): Här blir man hopkopplad med Henry Ford! Jag skulle vilja säga att det som vi nämner som ett exempel är Hvidovre. Jag vet inte om alla på Hvidovre sjukhus i Köpenhamn är miljöpartister, men om de skulle vara det så har jag ingenting emot den saken.

Det är det sjukhuset som vi nämner som exempel, som ett alternativ. Vi säger inte att Miljöpartiet ska införa någon sorts eget produktionskök på Södersjukhuset utan snarare att det finns bra exempel runt om i världen på god sjukhusmat, dock vet jag inte om Henry Ford är inblandad i det.

Anförande nr 101

L a r s D a h l b e r g (S): Jag har en Ford, men den är inte svart. Det kanske är därför som jag tycker att vi ska rösta bifall till landstingsstyrelsens förslag.

Skämt åsido är det ju så att en del av den kritik som vi riktade mot förra omgången av kostupphandling handlade om att det då sattes i gång en utredning som inte avslutades innan upphandlingen genomfördes. Nu är det dessvärre så att vi får ett liknande förfarande i detta fall.

Vi har ändå valt, trots att vi helst hade sett att måltidutredningen var avslutad innan den här kostupphandlingen som SÖS och SLSO ska göra hade satts i gång, att ställa oss bakom det här förslaget. Det hänger i första hand samma med att om man ska åstadkomma förbättringar inom Södersjukhusets och SLSO:s verksamheter så måste man ju kunna jobba med det nu och inte vänta på utredningen.

Det övergripande målet i det här ärendet, precis som i det förra, är för oss att patienterna ska ha bra mat. Därför stöder vi landstingsstyrelsens förslag. Vi kommer att återkomma i frågan om hälsokök. Vi tycker att de här tre ärendena samlat är ett tillfälle för oss här i fullmäktige att göra en nystart helt enkelt för hela kosthanteringen. Det är därför som vi har valt att ha det här förhållningssättet. Men vi står fast vid det särskilda uttalandet vi lade i landstingsstyrelsen och vill lägga det här också. Det hade sett bättre ut om man hade gjort utredningen först. Bifall till landstingsstyrelsens förslag!

Anförande nr 102

Landstingsrådet R a y m o n d W i g g (MP): Fru ordförande, åhörare och fullmäktige! Det är nödvändigt att Södersjukhuset och SLSO noga följer utredningen och tar till sig av den samlade kunskap som framkommer under utredningens gång och har stor öppenhet för att utveckla sitt arbete med måltiderna framöver. Så står det i tjänsteutlåtandet. Vi säger egentligen inget annat heller, Anna. Det är bara det att ni har skrivit det i texten.

Det som Miljöpartiet och Vänsterpartiet har gjort är att vi har lyft ut detta och lagt det som en att-sats och exemplifierat det med Hvidovre, för vi tycker att det är ett gott exempel på ett alternativt sätt att tillaga maten.

Vi har egentligen inte någon åsiktsskillnad i sak i den här frågan heller, förutom att vi nog vill följa det här i produktionsutskottet, precis som Lars Dahlberg berörde i sitt särskilda uttalande. Det gäller även upphandlingen så att det inte går på samma sätt som förra gången.

Du får förlåta oss om vi är lite misstänksamma, för det är vi. På många håll och kanter är vi lite skeptiska innan vi ser förslag och vad utfallet blir i verkligheten. När vi väl ser det och vi tycker att det är bra, då står vi också fullt ut bakom det och kräver inga egna miljöpartistiska innovationer, så att säga. Men vi tycker att produktionsutskottet måste följa den här upphandlingen nog och inte bara lite vid sidan av se vad som händer och konstatera att de på SLSO och Södersjukhuset kanske följer den här utredningen.

Vi vill ha en lite tydligare koppling så att vi i produktionsutskottet eller i Miljöpartiet eller Vänsterpartiet inte blir överraskade. Vi lämnar ju faktiskt ett bemyndigande till Södersjukhuset och SLSO att upphandla. De skulle mycket väl kunna upphandla den mat som vi i dag inte tycker är bra, alltså den här Sofresh, Sodexomaten. Nu tror jag inte att de kommer att göra det, men vi vill i alla fall följa den utvecklingen.

Det skulle också vara bra att få veta vilka enheter inom SLSO det handlar om, det handlar vårt andra yrkande om. Som Håkan sade handlar det om psykiatri och om geriatrik där maten har en särskild betydelse och inte enbart handlar om näringsintag utan har en viktig pedagogisk funktion när det gäller att arbeta med den sociala samvaron och så vidare. Därför kanske det hade varit bra att veta vilka enheter som blir upphandlade – nu och även i framtiden. Det tycker vi att vi som politiker har ansvar för att följa och delta i och ge våra signaler. Det är självklart det som vi hoppas att måltidsutredningen ska göra nu.

Vi tycker dessutom att det här får ekonomiska konsekvenser. Om vi nu ska ha en ny måltidsutredning som kanske kommer fram till att det behövs investeringar i framtida sjukhusombyggnader så måste vi nämligen också ge denna input till fastighets- och investeringsberedningen som faktiskt precis har börjat sitt arbete. De borde också ha med i beräkningen att det kan tänka sig att det behövs lokala produktionskök på Södersjukhuset, på Danderyds sjukhus, Södertälje sjukhus och inte minst på det allra största sjukhuset som vi ska bygga, det vill säga Nya Karolinska sjukhuset i Solna. Där finns det ännu inte i dag ett produktionskök planerat.

Även om det finns diverse restauranger planerade så finns det inte något lokalt produktionskök i planerna. Det tycker vi är en brist. Det tycker vi, och det kommer vår representant i fastighets- och investeringsberedningen att påtala. Detta måste med i planeringen, självfallet. Därmed yrkar jag bifall till Miljöpartiets och Vänsterpartiets reservation i landstingsstyrelsen!

Anförande nr 103

Håkan Jörnehed (V): Ordförande! För två månader sedan, tror jag, var det i debattprogrammet Agenda en debatt mellan socialminister Göran Hägglund och Socialdemokraternas sjukvårdspolitiska ansvarige Lena Hallengren. I den debatten visade man ett reportage just från Hvidovre hospital i Danmark. Då fick Göran Hägglund frågan: När blir det här verklighet i Sverige? Då sade han: Varför har vi det inte redan?

Mot bakgrund av all den debatt som försiggått alla de här åren tycker vi därför att vi, när vi nu bemyndigar Södersjukhuset och SLSO, också ska göra en utredning om hur ett kök ska vara i enlighet med det exempel som finns på Hvidovre sjukhus i Danmark så att det kan integreras i en framtida ombyggnad vid SÖS. Det vill vi betona.

Anna säger också, och det vill Anna gärna säga, att vi vill detaljstyra. Om det är en detaljstyrning att tycka att mat ska serveras på porslinsallrik så tycker jag att man ska detaljstyra den saken på det sättet för det tror jag är det mest normala. På den punkten har vi haft väldigt problem, eftersom folk fick en hundmatskål och inte det mest normala som är

en porslinstallrik. Därför betonar vi detta. Därmed yrkar jag bifall Miljöpartiets och Vänsterpartiets förslag i landstingsstyrelsen!

Anförande nr 104

Landstingsrådet **Anna Starbrink** (FP): Ordförande och fullmäktige! I debatten låter det som om vi nu är väldigt överens om att Södersjukhuset och SLSO ska få hantera det här självständigt, men det är ju inte riktigt det som ni föreslår och det är inte heller så ni argumenterar i olika utspel. Där har ni en väldigt mycket mer Henry Ford-inspirerad attityd. Man kan ju inte samtidigt säga att folk får sköta det här självständigt och sedan skicka med ett facit på hur det ska gå till.

Jag tycker att ni är lite fel ute i detta och har lite för lite tillit och förtroende till verksamhetsledningarna som har som ansvar att sköta sina sjukhus och de olika verksamheterna inom SLSO.

Anförande nr 105

Håkan **Jörnehed** (V): Anna, vet du varför vi gör på det här sättet? Vi har en erfarenhet av vad som hände förra mandatperioden. Vi är nämligen lite oroliga för att det ska bli på precis samma sätt. Det är därför som vi vill ha hängslen och livrem när landstinget nu går vidare.

Anförande nr 106

Landstingsrådet **Raymond Wigg** (MP): Vi kanske talar med en röst i det här fallet, men vi är faktiskt två skilda partier. Jag förebehåller mig därför rätten till en egen replik för Miljöpartiets räkning.

Jag läste ju upp det som ni har skrivit i ert tjänsteutlåtande. Ni säger att ni föreslår att SLSO och Södersjukhuset ska följa måltidsutredningen. Det är klart att det innebär ett väldigt förtroende och det ligger i det som Håkan sade och som jag också tidigare sade. Vi är lite brända. Vi är skeptiska. Vi har blivit lite stötta i kanten för det blev ju någonting helt annat av maten än vad vi trodde att vi skulle få.

Det finns flera partier här inne som säger att vi hade väldigt dålig mat förut. Ja, vi var eniga om det. Vi tycker inte att kantinmaten, storköksmaten, som läggs upp på rullande band är någon bra lösning. Därför är vi lite mer noggranna och vill följa utvecklingen och vill ha lite mer hängslen och livremmar och kanske lite säkerhetsnålar också så att vi verkligen kommer fram till målet som är en bra mat för våra patienter.

Anförande nr 107

Landstingsrådet **Anna Starbrink** (FP): Jag tycker fortfarande att detta är lite förvirrande.

Man får väl välja. Om man säger att ni får ansvaret, att ni för sköta det här själva, ja, då lämnar man över ansvaret. Men ni skickar ju med en lista över hur det ska gå till. Det menar jag leder helt fel.

Anförande nr 108

Landstingsrådet **Raymond Wigg** (MP): Då är jag tvungen att läsa lite innantill. Så här säger vi: "Miljöpartiet och Vänsterpartiet föreslår landstingsstyrelsen föreslå landstingsfullmäktige att besluta att bemyndiga styrelserna för Södersjukhuset och SLSO att självständigt hantera kommande beslut om kostförsörjning utifrån måltidsutredningens riktlinjer, att ärendet inför beslut i landstingsstyrelsen kompletteras med vilka enheter som berörs inom SLSO," – det tycker vi faktiskt är av vikt – "att en utredning initieras för hur ett

kök i enlighet med det som till exempel” – hur detaljstyrande är det? – ”finns vid Hvidovre sjukhus i Danmark ska kunna integreras i framtida ombyggnationer vid SÖS.”

Det handlar ju om att ha en förutseende blick och tänka att vi ska bygga om, att vi ska investera och att man då tänker efter lite och inser att det kanske kräver en investering i form av ett lokalt produktionskök.

Jag finner inte att dessa beslutssatser är detaljstyrande. Du får i så fall rätta mig om jag har fel.

Anförande nr 109

Hans Lindqvist (C): Fru ordförande och ledamöter! Vi från Centerpartiet har samma ingång i det här som vi hade i det förra ärendet. Det här är ju ett konkret exempel på hur man går till väga när man från sjukhus, i det här fallet SÖS och SLSO, självständigt som det står, ska upphandla patientkost. Att det står ordet självständigt betyder ju att sjukhusen verkligen har ansvaret själva.

Det är ju bara att läsa handlingarna här, vilket man säkert kommer att göra, för att se att det finns både Hvidovre och mycket annat nämnt i de papperen när man diskuterar sig fram till hur det ska gå till. Det tror jag inte är något problem, Raymond och andra. Det handlar om att vi ger förtroende till de lokala instanserna att fatta beslut om hur maten ska serveras, hur den ska presenteras och vad den ska innehålla.

Vidare tycker jag att man ska säga att vi inte vill försena det här beslutet på SÖS och SLSO genom att invänta måltidsutredningens resultat. Jag tycker faktiskt att det till och med är bättre att man går i gång nu på de ställena så får vi se vilka förslag de presenterar och om de passar in, vilket vi får hoppas, i det förslag som så småningom blir måltidsutredningens förslag. Det är väl bara bra om vi får en verklighet samtidigt som vi sitter och teoretiserar i måltidsutredningen, lite överdrivet uttryckt. Det tycker vi faktiskt bara är bra. I det här fallet är det bara att yrka bifall till landstingsstyrelsens förslag!

Anförande nr 110

Marie Åkesdotter (MP): Miljöpartiet vill säkerställa att man väljer mellan goda exempel. Om ni kan garantera att det inte blir någon kantinmat eller hundskålsmat så kanske vi nöjer oss med det. Men så länge som vi inte känner oss säkra yrkar vi på det här förfarandet.

Ni i Alliansen gör det ofta lätt för er när ni hela tiden överläter besluten på andra – det är fackföreningar och företag – i stället för att själva fatta besluten.

Hur som helst – garantera att det blir ett val mellan goda förslag så är vi nöjda!

Anförande nr 111

Landstingsrådet Anna Starbrink (FP): Ja, och därmed var vi tillbaka till detaljstyrningen en gång till. Jag har förtroendet för SLSO:s ledning och för ledningen för Södersjukhuset och tror att de vill någonting bra för sina patienter och att de utgår från vad som är bäst för deras patienter och vad som är rimligt med de lokala förutsättningar som finns.

Ditt resonemang öppnar ju oerhörda möjligheter att inte låta några andra fatta beslut utan att vi ska ta ansvar själva och fatta beslut här. I sådant fall kan jag komma på jättemånga detaljbeslut som jag tycker att det skulle vara jättefestligt att fatta beslut om men som jag inte tror skulle vara till gagn för verksamheterna på något sätt.

Anförande nr 112

Håkan Jörnehed (V): Ordförande! Det här handlar ju om självständighet och detaljstyrning. Vi hör Anna argumentera.

Anna, du tycker ju inte att vi ska detaljstyra. I ditt förslag står det att verksamheterna nog ska följa måltidsutredningen och ta till sig av de kunskaper som framkommer. Är inte det ett slags detaljstyrning? Nyss skulle de ju vara så självständiga.

De får ju göra lite som de vill, tycker du, för de har ju kunskap och vet bäst, så de behöver inte följa den sista meningen i tjänsteutlåtandet. Det tycker jag låter lite märkligt.

Anförande nr 113

Landstingsrådet Anna Starbrink (FP): Vi som hade det så trevligt! Nu blev det så tramsigt!

Vi gör en måltidsutredning för att få fram några gemensamma nämnare som vi vill ska hänga med i hela sjukvården, patientsäkerhet naturligtvis, måltidens innehåll och en del andra frågor, att man ska ha ett gott bemötande gentemot anhöriga och så vidare.

Måltidsutredningen ska vidare ta fram exempel och förslag på hur man kan välja att arbeta på sjukhusen som inspiration och en möjlighet för dem att ta till sig av. Det arbetet ska naturligtvis följas av Södersjukhuset och SLSO. Vilka beslut som de kommer fram till att de ska fatta får de själva avgöra.

Anförande nr 114

Håkan Jörnehed (V):

Ja, vi kan nog få det trevligt för vi är överens om måltidsutredningen plus att vi tycker att man ska beakta Hvidovres kosthållning för vi tycker att det andas väldigt mycket framtid. Jag kan göra reklam redan nu för att vi kommer att föra den debatten lite senare i dag, Anna.

§ 36 Fördelning av landstingsbidrag 2011 till organisationer som företräder personer med funktionsnedsättning i Stockholms län

Anförande nr 115

Landstingsrådet Stig Nymann (KD): Fru ordförande! Det är enkelt att yrka bifall till landstingsstyrelsens förslag i det här ärendet. Det är alltså en att-sats som vi fattar beslut om. Den andra har ju landstingsstyrelsen fattat beslut, om när det gäller fördelningen.

Det som är intressant att iakttä här är att vi i den här församlingen i juni förra året enhälligt fattade beslut, efter en utredning, om den här typen av bidragsgivning från landstinget som inte tog upp den punkt som finns i den här att-satsen, vilket är nödvändigt att få in.

Under det år som gått har jag lyssnat mycket till just de organisationer som är berättigade till bidrag. Kanske har det då blivit så att jag lyssnat i synnerhet till de organisationer som tycker att deras bidrag ska öka mycket snabbare än vad de hittills har gjort, den möjlighet som torde vara bekant för i varje fall dem som var med om beslutet för ett år sedan och som följde arbetet under perioden innan.

Det som det nu öppnas en möjlighet för är att vi ska fatta beslut om att ge bidragsberättigade organisationer möjlighet att få sina ansökningar beviljade i kommande års fördelning av bidrag. Det kräver i så fall naturligtvis att vi är uppmärksamma på detta i samband med budgetering inför den typen av bidragsgivning, och det här faller under landstingsstyrelsens budget för kommande år.

Det här är inte alldeles enkelt. Vi vet att det finns anspråk från en del av de här föreningarna om att vi egentligen inte borde nöja oss med att fördela 48–49 miljoner om året utan gärna fördubbla den summan med en gång, då skulle man fixa rättvisan mycket enklare. Så är det ju. Människor som tycker att de har bara hälften så hög lön som de borde ha och plötsligt får dubbelt så mycket skulle då plötsligt bli nöjda. Så enkelt kan det inte vara.

I landstingsstyrelsen yrkade Vänsterpartiet och Miljöpartiet, tror jag, på en ny utredning i det här hänseendet. Den gjordes alltså för drygt ett år sedan så att vi kunde fatta beslut här i juni. Jag tyckte redan då och tycker fortfarande att det är ett onödigt yrkande eftersom vi vet vad det här handlar om.

Det som är svårt för landstingsstyrelsen och den beredande bidragsgruppen är att kunna dra exakta gränser för vad som är intressepolitisk eller handikappolitisk verksamhet och vad som inte är det. Det här är ett stöd till en demokratisk uppbyggnad av föreningslivet för att de ska kunna på olika sätt kunna sprida kunskap både inåt mot landstinget som är bidragsgivare men också utåt mot allmänheten. Det är inga enkla storheter vi hanterar.

Landstinget har varit en föregångare på det här området, tycker praktiskt taget alla organisationer. Landstinget i Stockholm just för att vi är relativt generösa och har visat öppenhet gentemot handikappörelsen som faktiskt långt ifrån alla andra landsting gör och som har låtit de här bidragen skäras ned väl så mycket som andra nödvändiga nedskärningar på grund av brister i intäkter och så vidare.

Vi har hållit en hög nivå på bidragen, tillväxten under förra mandatperioden låg i nivå med det tillskott som hälso- och sjukvårdsnämnden fick under den perioden. Nu har vi varit något mer försiktiga inför 2011 års bidrag, ska jag erkänna, just för att också kunna med stöd av de övriga organisationerna ge vissa relativt nya organisationer ett ökat bidrag.

Som sagt, att-satsen är det enda vi fattar beslut om i dag. Detta yrkar jag för säkerhets skull bifall till ännu en gång!

Anförande nr 116

Helene Öberg (MP): Det är väl jättebra, Stig Nyman, att ni har lyssnat på den kritik ni har fått både från oss och från organisationerna mot idén om att man, bara för att man är ny med sin ansökan, per automatik inte skulle vara kvalificerad att få något bidrag.

Jag kan fundera lite över formuleringarna i att-satsen, det som står om att ge nya bidragsberättigade föreningar. Det kan ju vara så att man inte är en ny förening men att man däremot söker bidrag för första gången, men så petiga behöver vi kanske inte vara.

Vi i Miljöpartiet är väl medvetna om att det här systemet har utretts tidigare, men det var ju också en avgränsad utredning som inte omfattar alla de punkter som vi tar upp.

Vi är inte nöjda med systemet sådant som det ser ut i dag, varken när vi själva tittar på det eller när vi får signaler från berörda organisationer om hur de tycker att det fungerar. Då får man aldrig vara sämre än att man kan se över det igen och framför allt studera de nya aspekter som vi tycker att det är viktigt att de finns med.

Vi tycker att det är viktigt att det finns tydliga kriterier för vad som gäller. I dag finns det olika uppfattningar om vilka kriterier som gäller.

Nummer ett när det gäller att ha en god relation och ge bidrag till intresseorganisationer är ju att det är transparanta regler, att man kan förstå dem och förhålla sig till dem.

Vi tycker också att det är viktigt med kvalitetsparametrar, att ingen organisation per automatik ska få pengar i år bara för att de fick pengar föregående år utan varje ansökan ska behandlas utifrån föregående års ansökan och de resultat som man har uppnått eller inte uppnått.

Vi tycker så klart också att det är jätteviktigt att man motiverar beslut, både bifall och avslag. På det sättet kan man också hjälpa föreningarna att utveckla sitt ansökningsförfarande.

Sammantaget tycker vi att det kvarstår behov av att studera just de fyra punkter som vi betonade i landstingsstyrelsen. Jag yrkar fortfarande bifall till de yrkandena!

Anförande nr 117

Håkan Jörnehed (V): Ordförande! Jag håller med föregående talare och yrkar också bifall till vårt gemensamma förslag i landstingsstyrelsen!

Anförande nr 118

Landstingsrådet Stig Nyman (KD): På detta förslag från Vänsterpartiet och Miljöpartiet yrkar jag avslag!

Ni har reagerat efter det att ett par organisationer har skrivit till er, och för övrigt till många i landstinget. Det var då det här dök upp som en ny fråga.

Och transparenta regler ska det vara. Var finns bristen i dag när det gäller transparensen? Svara på den frågan först innan ni anför det som ett skäl för en ny utredning!

Kvaliteten ska granskas. Jag kan lova er att det görs årligen av det femtiotal föreningar som söker och får bidrag, för vi har ställt ökande krav på hurdan redovisningen ska vara, hur revisionen ska gå till, vilka planer man har och så vidare.

Och det ska inte vara någon automatik. Jag måste tolka detta på det sättet att ni knappast har någon kunskap om hur de här organisationerna fungerar, hur stora de är, vad de faktiskt uträttar. De har mängder med anställda medarbetare, de har hyreskontrakt – men enligt ert sätt att se ska ordningen vara den att man år för år ska kunna pröva en verksamhet som är många miljoner större än den som de får bidrag till från landstinget. De ska kunna ställas på bar backe ena året om det är något kriterium som man inte uppfyller. Det är fullständigt huvudlöst!

I allt väsentligt är det här en ordning för bidragsgivningen som med vissa förstärkningar och förbättringar har gällt i landstinget i snart fyrtio år. Jag förstår inte varför ni inte upptäckte det under de år då ni själva satt i majoritet.

Det fanns en period då Miljöpartiet hade det yttersta ansvaret för att leda just den här verksamheten. Då kom det aldrig någon idé om att man skulle ompröva någonting, höja kvalitetskraven och så vidare. Det initiativet togs under förra mandatperioden, för när jag tillträdde som ordförande i bidragsgruppen i början av förra mandatperioden så blev det en hel del kontakter och vi kände oss tvingade att se över detta. Därför tillsatte vi en ny utredning vars förslag vi sedan genomförde och som landstingsfullmäktige i enighet beslutade ställa sig bakom. Vad har hänt under tio månader som gör att allt nu ska omprövas och ställas i en helt annan dager enligt ert yrkande?

Anförande nr 119

Helene Öberg (MP): Som jag sade, Stig Nyman, omfattade den tidigare utredningen inte alla de saker som vi framhåller. Det kan väl vara skäl nog att ta upp saken igen.

Anledningen till att vi tar upp frågan om kriterier är ju att vi får olika signaler om vilka kriterier som gäller beroende på vem vi talar med. Då finns det en anledning att se över det här igen, för om det inte är klart för de organisationer som söker pengar vilka kriterier som gäller eller varför de får bifall eller avslag på sina ansökningar så är det ju svårt för dem att göra ett bra jobb.

Vidare tycker jag precis som du att det är väldigt viktigt att ha kontinuitet gentemot organisationerna och att de ska veta vad som komma skall, men det betyder ju inte att man automatiskt ska få pengar nästa år om man inte uppfyller de mål man angivit i ansökningarna. Så krass tycker jag ändå att man ska vara.

Jag har suttit i en referensgrupp till Socialstyrelsen som delar ut pengar till organisationer inom det sociala området och arbetat om bidragssystemet där. Vi är otroligt generösa i landstinget om man jämför med de regler som gäller för Socialstyrelsens bidragsgivning till de nationella organisationerna. Och de nationella organisationerna har ännu mer komplicerade budgetar, hyreskontrakt och personal.

Jag tycker att vi har en sjyst och generös hållning här i landstinget, men jag tror ändå att den som inte uppfyller det man söker för ena året inte per automatik ska få pengar nästa år. Det ska ju på något sätt finnas en trygghet för alla organisationer att veta att de får pengar för det som de söker för och inte av gammal vana.

Anförande nr 120

Landstingsrådet **Stig Nyman** (KD): Det inlägget tyder på antingen att talar jag väldigt oklart eller att **Helene Öberg** inte har förstått vad det här handlar om.

Det är inte oklart vad som gäller för de organisationer som söker bidrag. De var med i processen med den utredning som vi gjorde för drygt ett år sedan. De är väl medvetna om det, de är väl medvetna om de ökade krav som vi har ställt och så vidare.

Vi har studerat närmare det som du refererar till, Socialstyrelsens förändrade regler för bidragsgivning. De genomfördes under ett antal år. Det är det som den här att-satsen nu kan öppna möjlighet för och som vi faktiskt inför fördelningen av bidragen för 2011 redan har inlett. Det har tagits steg på rätt väg.

Det fanns ingen invändning vare sig från er eller från Vänsterpartiet när vi lade fast riktlinjerna för den utredningen eller när den behandlades här i fullmäktige. Då fanns det inga brister. Men nu har det kommit ett par brev under vårvintern som gör att ni aktualiserar frågan. Insikten kom inte för att ni har fördjupat er i detta utan för att det kom signaler utifrån.

Anförande nr 121

Helene Öberg (MP): Jag kan ju be om ursäkt för att jag inte tidigare har lagt ned hela min själ och mitt hjärta i landstingspolitikens alla frågor. Det är skillnad nu när jag kan göra det på heltid. Så är det.

Det är klart att jag kunde ha tagit upp de här frågorna till debatt tidigare också, men jag tror inte att vi kan ha en gräns här i fullmäktige som säger att om man inte sade något för ett år sedan eller för åtta år sedan så får man inte tycka någonting nu.

När det gäller frågan om huruvida det finns synpunkter på kriterierna eller inte så är det så att det finns synpunkter på kriterierna, om de är tydliga eller inte, och de synpunkterna har jag tagit del av från olika människor. Då kan jag inte göra annat än att ta intryck.

Jag ser det som mitt uppdrag här i fullmäktige att företräda olika människor och det är en väldigt viktig uppgift. Sedan kan man tycka att jag kommer för sent eller att synpunkterna är irrelevanta eller vad som helst, men jag tycker att det är en viktig roll som vi har, inte minst inom oppositionen, att synliggöra brister som vi blir uppmärksammade på.

Anförande nr 122

Landstingsrådet **Stig Nymån** (KD): Jag kan göra skillnad på sak och person. Jag anklagar inte dig personligen. Partiet var närvarande och var med och beställde utredningen och man var med om det enhälliga beslutet för tio månader sedan. Så jag undrar vad som har hänt sedan dess.

Det enda som har hänt egentligen är att det har skickats brev från ett par organisationer till ett antal personer i landstinget. Jag har träffat dem, inte bara en gång utan ett antal gånger under de år som jag har haft det här ansvaret, vilket jag finner alldeles naturligt.

Dagens beslut leder till att vi kommer att successivt kunna anordna det här med den inriktning som du apostroferar själv när det gäller Socialstyrelsens nationella fördelning av bidrag. Det har vi tittat närmare på för vi har fått tips när vi har studerat det här. Vi har tittat på Stockholms stad och på en del andra landsting och så vidare för att få så god bakgrund till detta som möjligt.

Jag kan inte komma på något landsting som har så väl utarbetade regler och kriterier som just Stockholms läns landsting har.

Anförande nr 123

Helene Öberg (MP): En jättstor sak har ju hänt under de senaste tio månaderna och det är faktiskt valrörelsen. Det kanhända att ni inte har förnyat er partigrupp inom Krisdemokraterna men vi har gjort det rätt rejält i Miljöpartiet och har dessutom fått 50 procent nya ledamöter. Det är ju en stor förändring.

§ 37 Stockholms läns landstings FoUU-strategi**Anförande nr 124**

Landstingsrådet **Stig Nymån** (KD): Fru ordförande! Det är med såväl glädje och tillförsikt som tacksamhet som jag yrkar bifall till landstingsstyrelsens förslag när det gäller ärendet om landstingets forsknings-, utvecklings- och utbildningsstrategi!

Vårt landsting är en av de viktigaste forskningshuvudmännen i landet – utan tvekan. Vi har ett djupt och brett samarbete med Karolinska Institutet, vi har ett växande samarbete med Kungliga Tekniska Högskolan, och på motsvarande sätt samarbetar vi även med två andra akademier, nämligen Handelshögskolan och Stockholms Universitet.

Det kan också i sammanhanget påpekas att landstinget har en viktig roll när det gäller att utveckla hela regionen till att bli ett biomedicinskt centrum, och vi pratar ofta om det i samband med Nya Karolinska och så vidare, men inte minst i anslutning till det här ärendet i dag.

Jag kan också konstatera att trots att det här landstinget också i det här avseendet har varit ett generöst landsting vad gäller forskningsmedel, 350–400 miljoner om året i decennier, men vi har aldrig haft någon strategi, någon vision eller något program som har visat vartåt det här skulle luta. Nu har vi det om några minuter, och det ska vi känna stor tacksamhet för.

Det här innehåller inte så mycket radikalt nytt på området. Det som jag skulle vilja beteckna som nytt, kanske inte revolutionerande men oerhört viktigt för de år som kommer, det är den uttalade strategin att utveckla relationen mellan oss, landstinget som sjukvårdshuvudman, akademien, som jag nyss nämnde i olika schatteringar, och industrin. Det jag då främst tänker på är den medicinsktekniska industrin och läkemedelsindustrin för att vi ska på det sättet kunna bidra till hälso- och sjukvårdens förbättring men också till en fortsatt tillväxt och utveckling av Konungariket Sverige.

Vi har en viktig roll som landsting, som sjukvårdshuvudman och det gäller en mängd områden. Vi skulle kunna ägna dagar åt att tala om vad vi egentligen skulle vilja prioritera. Nu är det så att forskningen är tämligen fri och bör nog så vara för att den ska bli riktigt lyckosam framöver.

Den här strategin handlar i allt väsentligt om en väldigt tydlig inriktning på hälso- och sjukvårdsområdet. Det finns önskemål om, vet jag, att man skulle ta in andra områden på en gång i detta. Det tycker inte jag. Jag tycker att vi i stället börjar här och sedan får vi fortsätta att utveckla detta.

Det som nu kommer att behöva hända är att vi för varje års budgetarbete, planering och finansiering tar in ett tydligt avsnitt om forskning, utveckling och utbildning i våra budgetar. Då följs de naturligen upp av forskningsboks slut också. Detta ligger i linje med en nationell strävan som tog sig uttryck i den här statliga utredningen om klinisk forskning som var färdig häromåret och som vi har tagit intryck av i det här arbetet.

Fortsatt utveckling och fördjupning av relationerna med näringslivet i form av de industriverksamheter som jag nyss nämnde och kanske andra, men framför allt dem, kommer att leda till att vi blir uppmärksammade, att forskningen kan tillföras medel som inte bara vi plockar fram genom skattebetalarnas tillskott till landstinget utan också på många andra sätt.

Utifrån den här strategin ska det nu som sagt bli handlingsprogram för år som kommer. Ett sådant arbete är redan på gång inför 2012 års budget, och om bara ett par månader ska vi debattera den här. Då är det viktigt att det här får precis den uppmärksamhet som det förtjänar.

Jag kan berätta för er att jag i olika sammanhang under den här vintern och vårvintern har varit inbjuden till flera av de här institutionerna. Jag har träffat en del av industriföretagen och jag har berättat kortfattat om den här strategin. Jag har sagt: Nu vill jag att när vi har en strategi för vad vi vill åstadkomma och medverka till, så ska ni vara snälla och utmana oss.

På ett seminarium med ganska brett program som anordnades av Kungliga Tekniska Högskolan strax före jul så skickade jag ut den utmaningen och gav deltagarna min mejladress och fick in ett antal tips och idéer på hur vi skulle kunna gå vidare. En del av dem arbetar nu våra tjänstemän vidare med.

Det är, som sagt, med glädje och tillförsikt som jag yrkar bifall till landstingsstyrelsens förslag vad det gäller landstingets forsknings-, utvecklings- och utbildningsstrategi!

Anförande nr 125

Landstingsrådet Birgitta Sevefjord (V): Tack, för den dragningen, Stig Nyman! Jag håller med dig om att det är väldigt viktigt att det här arbetet kommer i gång på det sätt som det nu har gjort och att vi ska anta den här strategin i dag. Jag vill ändå säga några saker.

För det första tycker jag att det är väldigt bra att det står att forskningen ska inriktas mot de stora folksjukdomarna – det är mycket bra, och det är precis det som vi behöver göra – där förbättringsbehoven också är stora. Så står det i strategin.

En sak tycker jag också egentligen är bra, men jag tror att det hela är felformulerat. Man talar om att stödja hälsoförebyggande arbete, men det är väl inte det vi ska göra – vi ska förebygga ohälsa och bygga hälsa. Vi ska inte förebygga hälsa. Jag tror att man behöver göra en språklig justering, annars hamnar vi helt fel i den här strategin. Det kan du säkert fixa, Stig, när du läser igenom det här. Det står på ett par ställen i rapporten.

Jag tror att vi är överens om vad vi vill göra, men språkligt behöver det justeras lite grand.

Jag tycker också att det är väldigt bra att det står att vi ska anstränga oss för att säkerställa att det hålls hög nivå på folkhälsoforskningen och dess tillämpbarhet i praktisk verksamhet. Där har vi ju i dag en del problem som du, Stig, naturligtvis är väl medveten om. Karolinska Folkhälsoakademien har också skickat ett brev till oss i politiken där man påtalar en del problem som finns när det gäller samarbetet mellan landstinget och KFA. Jag har också väckt en interpellation som jag hoppas att fullmäktige godkänner så att vi kan diskutera de problemen nästa gång på fullmäktige, för här har vi någonting som måste redas ut.

Min allvarligaste invändning mot den här folkhälsostrategin som kanske kommer att lösa sig när vi ska konkretisera den i olika handlingsprogram är att man egentligen inte tar upp, åtminstone har inte jag sett det, det som jag betraktar som det största problem som vi har här i regionen och det är den växande ojämlikheten när det gäller hälsa. Jag kan ha missat det i strategin för jag har inte lusläst den. Jag tycker att det är en jätteviktig fråga som på något sätt borde komma med när vi så småningom konkretiserar detta arbete.

Med detta yrkar jag också bifall till s-v-mp-reservationen när det gäller den här strategin som handlar just om vikten av Huddinge sjukhus och utvecklingen av Södertörn och vikten av att Huddinge sjukhus i den nya sjukvårdsstrukturen kommer att ha en stark forskningsroll.

Anförande nr 126

Landstingsrådet R a y m o n d W i g g (MP): Ordförande, fullmäktige och åhörare! Vi har faktiskt påtalat det här ordet, Birgitta, hälsoförebyggande. Vi har ifrågasatt det, men enligt de sakkunniga som jag har pratat med i utskottet så heter det hälsoförebyggande. Om det är nysvenska eller Orwellska eller vad det är må vara osagt.

Jag ska redan inledningsvis yrka bifall till FoUU-strategin! Jag tycker att det är bra att vi har en strategi. Det är också så att vi har samarbetat mycket rörande den här strategin, det tycker jag också är väldigt bra.

Vi har dock några saker därutöver. Förutom det som Birgitta nämnde om Karolinska Universitetssjukhuset i Huddinge och utvecklingen av den regionala kärnan och forskningens vikt för utvecklingen av den kärnan, så har vi en del andra saker som vi tycker att den här strategin bör kompletteras med. Vi har tagit upp redan nu och vi hoppas att vi kan diskutera det fram till utvärderingen och uppföljningen i sommar.

Till exempel vill vi betona vikten av ett mer multidisciplinärt forskningssätt. Du var själv inne på det, Stig, när du talade om KTH och Stockholms Universitet. Jag hade gärna sett att du hade talat om Södertörns Högskola också apropå Flemingsberg, att du betonar de stora viktiga lärosätena inom länet. Vi samarbetar och samverkar emellertid också med ett antal utanför länet. Vi tycker också att man ska bredda strategin till att omfatta fler områden.

Det är ju så att vi står inför ganska stora utmaningar framöver av ekonomisk karaktär. Vi vet att man säger att vi inte kommer att ha råd att ge vård till alla inom tio–tjugo år om utvecklingen fortsätter som hittills. Alltså bör man komplettera och stärka de bitarna med hälsofrämjande forskning.

Man behöver också ta in mer forskning och utveckling vad det gäller kollektivtrafik som faktiskt är en del av vår verksamhet och integrera det. Det gör man ju med KTH, till exempel.

Handelshögskolan kan ju bidra med hälsoekonomiska angreppssätt inom forskningen och så vidare. Vi säger också att klimatförändringarna och de hälsorisker som är förknippade med dem borde vara naturliga forskningsområden som landstinget ska rikta sig till framöver.

Sedan är det en stor sak som vi också har sett under de år som vi har varit aktiva här. Det är att det i genomsnitt tar 17 år från det att ett resultat kommer fram i forskningen till dess att det används ute i samhället. Någonstans måste vi komplettera strategin, tänker vi, med någon sorts implementeringsplan.

Hur får vi kommuner, staten, andra landsting och näringslivet och enskilda människor att följa de goda resultat som forskning och utveckling frambringar? På den här punkten tycker vi att man behöver en särskild enhet som jobbar direkt mot kommunerna, mot andra myndigheter, andra organisationer och individer för att nå framgång i det hälsofrämjande arbetet.

Du berörde, Birgitta, frågan om den ojämlika folkhälsan som tyvärr blir än mer ojämlik. Det beror många gånger på att många människor som har ohälsa inte vet hur man ska göra för att få bättre hälsa. Det borde vara en viktig del av forskningen att också implementera den, se till att den når de människor som bäst behöver den.

Vi har också framhållit vikten av att integrera barnkonventionen i forsknings-, utvecklings- och utbildningspolicyn. Det är ju barnen som ska växa upp och ta över när vi har gått vidare, så att säga. Då behöver man ta in barnkonventionen i strategin precis som i det övriga arbetet i landstinget naturligtvis.

Det finns fler faktorer som vi nämner som hotar barnens hälsa. Vi har berört det tidigare i dag, nämligen kemikalieexponeringen. Det är också buller, partiklar och annat som forskningen visar är skadligt för hjärtat, skadligt för hjärnan, skadligt för lungutvecklingen och leder till allergier, astma och så vidare – ändå fortsätter vi att använda oss av de medel som vi vet ger ohälsa.

Här krävs det kraftiga åtgärder för att också vi själva som politiker ska ta ett ansvar och säga att det här kan vi inte fortsätta med för det ger ohälsa i framtiden. Jag yrkar bifall till Miljöpartiets reservation i landstingsstyrelsen!

Anförande nr 127

Carl-Anders Ifvarsson (FP): Ordförande! Jag satt ju tillsammans med Stig Nyman och andra och jobbade med den här strategin i FoUU-utskottet under förra mandatperioden. Jag kan bara nämna att jag även då påpekade uttrycket hälsoförebyggande verksamhet. Det är något konstigt med det ordet, men även då sade tjänstemännen att det är så det ska heta. Vi får väl möjligen acceptera det.

Vi har liksom flera andra här, inte minst Stig Nyman, varit inne på att vi i vårt landsting har en väldigt stor satsning på forskning från det här landstingets sida.

Vår forskningssatsning står på två ben, kan man säga. Vi har skyldighet enligt hälso- och sjukvårdslagen att i egenskap av sjukvårdshuvudman bidra till forskning, genomförande av kliniskt forskningsarbete och så vidare, men det andra benet handlar om att vi långt utöver vad vi enligt lag är skyldiga under lång tid har engagerat oss i forskning.

Det kanske är naturligt, för som flera här har berört, har vi en rad akademiska institutioner i den här regionen. Det är inte bara Karolinska Institutet utan en rad andra. Handelshögskolan har nämnts, vi har KTH, självklart Stockholms Universitet, Södertörn. Vi har också de mindre institutionerna Ersta Sköndal och Röda korset som ägnar sig åt omvårdnadsforskning och så vidare.

Det är rätt naturligt att landstinget engagerar sig för att utveckla vård och omsorg så att vi får bra vård och omsorgsverksamhet i våra medborgares intresse.

Vi i Folkpartiet tycker att det är väldigt bra att vi styr upp den här verksamheten genom att vi samlar ihop olika ställningstaganden i det här strategidokumentet och tydliggör det. Vi hälsar alltså med stor tillfredsställelse att vi får riktlinjer för inriktningen av de här forskningssatsningarna.

Det är naturligtvis inte fråga om att styra forskningens genomförande. Jag tror att Stig nämnde det också. Vi ska självfallet ha en helt fri och oberoende forskning, men det är naturligt att vi som stor forskningsfinansiär har synpunkter på prioriteringar och inriktning av den forskning som får vårt stöd.

Då vill jag för min del särskilt understryka den kraftiga prioritering som i policyn görs på den patientnära forskningen. Den forskning som landstinget stöder ska ha en tydlig klinisk inriktning och en tydlig koppling till hälso- och sjukvårdens behov.

Det sägs i dokumentet, och det är säkerligen sant, att gränsen mellan grundforskningen och den kliniska forskningen blir allt svårare att dra. Samtidigt är det så att man kan klargöra skillnaden. Om man går igenom olika projekt så kan man klargöra vad som är praktiskt tillämpbar inriktning och vilka projekt som har grundforskningskaraktär.

Självfallet behövs det i vårt land också väldigt mycket grundforskning, men det måste i första hand vara en uppgift för statliga och andra forskningsfinansiärer att stödja. Landstingets och våra skattebetalares roll måste vara att stödja sådan forskning som är mer direkt tillämpbar för att förbättra vår hälso- och sjukvården, patientsäkerheten och så vidare, alltså med andra ord göra vår sjukvård bättre, effektivare och säkrare.

Det är en sak till som jag vill ta upp och som möjligen har berörts lite grand här. I den gemensamma S-V-MP-reservationen uppehåller man sig mycket vid den roll som Karolinska sjukhuset Huddinge ska ha i de här sammanhangen. Jag tycker att det är att slå in öppna dörrar lite grand. Alliansen har, inte minst på senare tid, i flera dokument väldigt klart och entydigt slagit fast att Karolinska Huddinge även efter det Nya Karolinska Solnas tillkomst ska ha en tydlig ställning som universitetssjukhus med högspecialiserad vård.

För oss är det självklart att Karolinska Huddinge i framtiden kommer att spela en viktig och central roll som ett av våra universitetssjukhus med högspecialiserad vård och med mycket av medicinsk forskning och medicinska utbildningar. Redan i dag har vi till exempel transplantationskirurgi och stamcells forskning vid Huddinge. Så kommer det att förbli, och Karolinska Huddinge kommer som högspecialiserat universitetssjukhus att utvecklas.

Jag tycker att det är lite tråkigt att en del har försökt skära pipor i vassen och sagt att Huddinge kommer att ha en annan roll framöver. Karolinska Universitetssjukhusets verksamhet bedrivs vid två sajter, i Huddinge och i Solna. Man kommer att ha en tydlig roll för högspecialiserad vård, forskning och medicinsk forskning vid båda de här sajterna. Med detta ber jag att få yrka bifall till landstingsstyrelsens förslag!

Anförande nr 128

Landstingsrådet Ilja Batljan (S): Ordförande, ledamöter! Vi kan börja med Karolinska Universitetssjukhuset. Jag kommer att komma tillbaka och lägga fram vårt förslag. Det är nämligen otroligt viktigt att vi nu har en enighet. Jag förmodar att Torbjörn kommer att yrka bifall till detta, för det är viktigt att den överenskommelse som nu finns i brett samförstånd mellan partierna också kommer in i den här typen av dokument. För som Carl-Anders säger har det funnits oro där ute och det är vi här tillsammans som ska säkerställa att den oron stillas och att man ser fram emot att utveckla ett sammanhållet universitetssjukhus på båda sajterna.

Det var inte för att säga det som jag begärde ordet. Jag vill ändå ge dig rätt när det gäller användningen av ordet hälsoförebyggande. Det är helt fel. Det ska stå förebyggande och hälsofrämjande. Det förutsätter ju förebyggande av ohälsa och främjande av hälsa och jag förutsätter också att det, utifrån det som du och Birgitta har sagt, rättas till så att det i alla

dokument framgår väldigt tydligt att det handlar om förebyggande av ohälsa, det vill säga förebyggande och hälsofrämjande. Jag yrkar bifall till förslaget om en sådan förändring!

Anförande nr 129

Carl-Anders Ifvarsson (FP): Tack för det medhålllet! Jag kan också hålla med dig beträffande det som du sade om Huddinge. Det är helt klart att Huddinge ska ha en likvärdig roll som Karolinska Solna i forskningssammanhang. Hur detta ska ordnas rent beslutsmässigt överläter jag åt andra att lösa.

Anförande nr 130

Landstingsrådet Wigg (MP): Bra att Ilija var uppe! Du brukar ju kunna rätta till saker och ting. Det är helt obegripligt att det står kvar, för vi har påtalat det vid ett flertal tillfällen i FoUU-utskottet och fick till svar att det inte var något fel. Men om vi tillsammans kan komma överens om att ändra ordet "hälsoförebyggande" så ska väl inte det vara något problem.

Tillbaka till Carl-Anders. Du säger att "ett flertal dokument" visar att Karolinska universitetssjukhuset i Huddinge ska vara kvar. Jag är den förste att välkomna det i så fall, men då får jag be dig att redovisa i vilka dokument som det står i. Att Karolinska universitetssjukhuset i Huddinge ska vara kvar är ju det vi har efterfrågat under flera års tid, och dessutom att forskningen ska finnas kvar. Var finns de dokumenten?

Skulle det komma ett yrkande om att komplettera strategin med det så ställer vi oss naturligtvis bakom ett sådant yrkande också.

Anförande nr 131

Carl-Anders Ifvarsson (FP): Det allra senaste är – jag antar att även Raymond Wigg är läskunnig och läser Dagens Nyheter – att Alliansen hade en stor debattartikel på DN Debatt om den framtida utvecklingen av hälso- och sjukvården här i länet, och där nämndes alldeles explicit detta om Huddinge. Den var undertecknad av samtliga landstingsråd på Allianssidan. Mycket starkare än så tycker jag inte det kan bli.

Anförande nr 132

Landstingsrådet Wigg (MP): Du får förlåta mig, Carl-Anders, om jag ändå inte anser att en debattartikel – ens i en stor dagstidning – är ett gällande dokument.

Men om Alliansen vill lägga fram artikeln från DN Debatt som ett dokument här i fullmäktige, ställer jag mig bakom det.

Anförande nr 133

Hans Lindqvist (C): Fru ordförande, ledamöter! Jag ska först säga att jag själv ingår i FoUU-utskottet och är glad att Stig Nyman är ordförande där, som har en lång erfarenhet av sjukvårdsfrågor och landstingsfrågor över huvud taget, för här gäller det att se samband mellan sjukvård och vad forskning och utveckling kan göra för att förbättra läget för folk som är sjuka och – ännu viktigare – förhindra att man blir sjuk. Det är klart att det ska heta hälsofrämjande insatser, allt annat blir naturligtvis fel.

Landstinget är alltså huvudman för mycket av forskningen, och vi arbetar för att Stockholm ska bli ett biomedicinskt centrum.

Jag vill också understryka vad Birgitta Sevefjord sade angående ojämlikhet i fråga om hälsa. Det är ju väldigt viktigt att vi, när vi nu tar fram forskningsprogram för att med detta som underlag försöka förbättra folkhälsan, naturligtvis ska ha som mål att minska skillnaderna mellan olika grupper, människor, stadsdelar när det gäller hälsoproblem.

För min del tycker jag att ledorden ska vara hälsofrämjande, medborgar- och patientinriktat, att patientsäkerheten ska vara avgörande – vi ska inte behöva höra att 10, 12 eller 14 procent av dem som ligger inne på sjukhus har fått sina problem på sjukhusen! Det måste gå att hitta samband mellan vad vi forskar kring och undvika att sådant inträffar. Då handlar det om vad som står i dokumentet Patientnära forskning. Som någon sade, kanske Raymond, ska det inte heller behöva ta 17 år från det att man kommer fram till en slutsats teoretiskt till det att det blir verklighet i praktiken. Det ska naturligtvis finnas möjligheter att driva igenom sådant snabbare.

Jag vill också understryka de stora folksjukdomarna. Det måste vara så att vi satsar på bredden när vi går fram för att undvika att folk blir sjuka. Sambandet med miljön är helt avgörande för väldigt många. Landstingets miljöprogram ska ligga till grund för även detta arbete. Utsläpp av mediciner från sjukvården är en väldigt viktig sak, där vi måste se till att inte försvåra eller till och med skapa problem.

Jag vill peka på ett exempel. Framför mig har jag en tidning som heter Aftonbladet – inte för att göra reklam för den. Där står "Svårt sjuka av vaccinet". Ni kanske läste om det i går, att svininfluensan uppenbarligen har skapat problem, om det nu finns underlag för artikeln. Barn tappar smaken, reumatism inträder på småknattar och en del blir till och med förlamade av att vi med stora insatser försökte mota svininfluensan. Vi vet ju inte sambanden, men sådant här måste man naturligtvis ta med när man diskuterar forskning och framtid.

Jag vill också lägga till från vår sida allt som handlar om klimat, vatten och föroreningar. Vi tror att vi har världens bästa skydd mot vattenföroreningar, men det är bara att se till vad som händer i Östersund för ett par månader sedan för att inse att så är det faktiskt inte alltid. Här uppstår också många samband mellan forskning, utveckling och sjukvård.

Jag vill understryka några saker till även om det blir en del upprepningar: samarbete mellan universitetet, KI, KS, NKS och kommunerna. Vi som jobbar aktivt i kommunerna vet att det finns väldigt mycket kunskap i kommunerna och inte minst i näringslivet.

Allra sist, fru ordförande: Stig sade att vi ska bryta ned det här till handlingsprogrammet. Det ska vi göra, men vi ska också bryta ned det till olika kunskapscentra runt om i vår region, och kanske också bredare, där man ser på hela frågan ur ett svenskt perspektiv. Sedan ska resultaten föras över till vårdutbildningarna, så att vi drar nytta av de pengar vi satsar på forskning och utbildningarna för våra sjuksköterskor, övrig personal och läkare tar hänsyn till det goda som forskningen har kommit fram till.

Fru ordförande! Allt från vårt perspektiv och hela landstingets perspektiv bör syfta till att se till att vi får en bättre folkhälsa – det är ju det som hela sambandet mellan forskningen och sjukvården går ut på. Med detta yrkar jag bifall till landstingsstyrelsens förslag.

Anförande nr 134

T o m a s E r i k s s o n (MP): Fru ordförande, åhörare, ledamöter! Jag vill börja med att berömma Hans Lindqvist för hans ansats när han börjar med att säga att det är oerhört viktigt att vi jobbar med att minska skillnaderna i ohälsa mellan de olika delarna av befolkningen. Jag hoppas dock att han är medveten om att det är ett lite större projekt än vad vi kan göra här i dag och kräver en helt annan politik från Alliansen på många fler olika nivåer. Nu tänkte jag att vi skulle koncentrera oss på den här forskningspolitiska strategin, och det är i första hand Stig Nyman jag adresserar det här inlägget till.

Jag vill haka på där Birgitta Sevefjord började, men jag är lite mer otålig och vill inte vänta till en eventuell interpellationsdebatt på nästa möte, utan jag skulle vilja att Stig Nyman här fick möjlighet att svara på en del frågor rörande just forskningen kring folkhälsa och KFA:s roll i denna forskning.

Som nämndes av Birgitta har vi ju fått en del oroväckande signaler från Karolinska om hur man anser att kontakten med politiken, med HSN och med landstinget går till. Det känner jag mig otrygg med och oroad över, och det var utifrån de signalerna som jag läste strategin en gång till. Jag blev då konfunderad över att den faktiskt är relativt innehållslös på den här punkten, förutom att det nämns en rad fina målsättningar. Därför skulle jag vilja att Stig Nyman tar chansen att säga vad de här målsättningarna betyder i praktiken.

Vilken roll får Karolinska folkhälsoakademin med den här strategin? Vad är det vi fattar beslut om i dag när det gäller just den biten? Om nu forskning på hälsa är så viktigt som ni har pratat om tidigare i dag, hur kommer det sig då att just Karolinska folkhälsoakademin – som i så fall borde vara vår viktigaste aktör som ska bedriva den forskningen – endast nämns på en enda plats i hela dokumentet, och då väldigt mycket i förbigående?

Jag skulle också vilja fråga: Betyder meningen om fortsatta ansträngningar för att säkerställa forskningens kvalitet och praktiska tillämpbarhet att vi är missnöjda med den forskning som bedrivs där i dag? Varför är vi i så fall det? Vilken är den framtida inriktning som vi vill att den här forskningen ska ha? Hur ska vi här i så fall kunna se till att kvaliteten på forskningen höjs? Vad är dina tankar i den frågan? Hur den ska kunna göras tillämpbar är ytterligare någonting som jag gärna skulle vilja ha svar på.

Som sagt, utifrån de signaler som har kommit från Karolinska efterfrågar jag vad som egentligen är strategin i den här strategin när det gäller forskning på det hälsopolitiska området. Tyvärr måste jag säga att efter att ha läst den flera gånger ser jag inte vägen – jag ser bara en väldigt massa text!

Anförande nr 135

Landstingsrådet B a t l j a n (S): Ordförande, ledamöter! Låt mig börja med att tacka Stig och forskningsutskottet för ett bra arbete. Trots att vi alltid kommer att ha fler önskemål och trots att vi alltid kommer att vilja utveckla det vidare, tycker jag att det ligger en stor styrka i dokumentet genom att det finns en så stark uppslutning bakom detta. Jag har ändå i det stora hela upplevt att det har funnits en öppenhet, som Stig har stått för, för att aktivt bjuda in alla partier så att det ska bli en så bra strategi som möjligt. Det tycker jag är viktigt. I Stockholms läns landsting är vi inte bortskämda med gemensamma förslag, så jag hoppas vi får fler sådana.

För att det här gemensamma förslaget ska få lite mer krydda tänkte jag faktiskt föreslå två saker. Det ena är att åtgärda det som Carl-Anders och Birgitta har tagit upp när det gäller termen hälsoförebyggande, som ju är lite otymplig. Jag föreslår att man på alla ställen där det står "hälsoförebyggande forskning" byter ut detta mot "forskning om förebyggande och hälsofrämjande insatser". Då blir det både troligen snyggare och mer direkt riktat mot det som vi alla är ute efter.

Sedan föreslår jag under avsnitt 5.3.1 en ny text under första stycket. Den texten har jag faktiskt kompletterat i samråd med Torbjörn Rosdahl, för ingen av oss är ju ute efter att läsa de framtida diskussionerna utan vi vill alla vara väldigt tydliga när det gäller universitetssjukhuset. Vi är också helt överens om att förutsättningarna för arbetet med Karolinska universitetssjukhuset på Flemingsbergsområdet ska hanteras i det kommande budgetfullmäktige. Därför skulle jag vilja lägga de två stycken som finns i Socialdemokraternas förslag, som lyder:

"Det bör betonas att Karolinska Universitetssjukhuset i Huddinge, även då NKS är färdigställt, ska ha en likvärdig viktig roll för regionens akademiska sjukvårdssystem. Landstinget ska ha ett tydligt ansvar för att säkerställa att sjukhuset ges goda förutsättningar att bedriva kvalificerad forskning och utbildning.

I Flemingsbergsområdet finns stor potential att stärka området life sciences och att omsätta forskningsresultat och innovativa idéer till produkter, tjänster och företag.

Universitetssjukhuset i Huddinge utgör en viktig aktör som samverkanspartner till KI, KTH och näringslivet i det arbete som pågår för att utveckla den södra Stockholmsregionen.

”Därutöver skulle jag vilja lägga till, för att klargöra vår intention från oppositionens sida, följande mening: ”Fortsatta förutsättningar för detta arbete ska hanteras i det kommande budgetfullmäktige i juni 2011.”

Ordförande! I och med detta tycker jag att vi från oppositionens sida har försökt bidra till att denna policy, som är väldigt bra, blir tydligare på en punkt som vi alla är överens om och som flera har efterfrågat. Jag yrkar med detta i övrigt bifall till förslaget.

Anförande nr 136

Landstingsrådet N y m a n (KD): Jag tänkte just ifrågasätta Ilija Batljans inlägg, därför att här agerar han som om Karolinska universitetssjukhuset i Huddinge är en egen aktör. Det är det ju inte – det är en del av Karolinska universitetssjukhuset, och det framgår också klart på sidan med avsnittet 5.3 att det är på det sättet. Det är utifrån det som den här texten är skriven. Om man då plockar ut den, bör man i konsekvens med det tala om vilka roller i forskning och utveckling Danderyds sjukhus och Södersjukhuset ska ha, som har vitala roller i dag. Varför ta ut den? Och detta mot bakgrund av att Karolinska i Huddinge inte är en självständig aktör utan en del av Karolinska universitetssjukhuset.

Detta måste klaras ut för att gå vidare.

Och så den tilläggsmening som du kom med! Vi kan inte i en strategi, som ska gälla för en lång tid framöver, tala om ett budgetfullmäktige om två månader. Det är helt ologiskt. Däremot kan vi vara alldeles överens om att det kommer upp – och jag kan lova dig, Ilija, att det kommer upp eftersom det ligger i sakens natur. Nya Karolinska, framtida sjukvårdsstruktur och alltihopa ska ju upp i budgetfullmäktige, så där kommer alla svaren på den frågan.

Tills vidare yrkar jag avslag på Ilija Batljans förslag.

Anförande nr 137

Landstingsrådet R o s d a h l (M): Fru ordförande! Det är alltid lika spännande när Ilija kommer med förslag, för de är oftast konstruktiva. Tyvärr är det alltid i sista minuten. Vi har ju haft möjligheter i beredningar och så vidare att diskutera, men det har inte skett.

Det som Ilija föreslår är inte alltför tokigt, faktiskt, men Stig har en poäng och därför yrkar jag bifall till Stigs avslag.

Nu ser jag inte var Ilija är – jäså, du står vid presidiet; då får man ju ha lite mer respekt! Ilija, jag vill hemskt gärna att vi träffas alla gruppleddare för att diskutera. Det vore bra att kunna gå vidare så snart som möjligt. Den här veckan finns ingen möjlighet för mig, men gärna så snart som möjligt nästa vecka – kanske tisdagen den 29 på förmiddagen? Då har jag tomt, och då skulle samtliga sju gruppleddare kunna träffas och diskutera precis utifrån vad du sade, det Stig föreslår och det faktiskt alla vill. Vi ska räta ut alla missförstånd. Huddinge ska finnas kvar.

Det är också viktigt att veta att det som stod i DN Debatt var den politiska viljeinriktningen. Vår landstingsdirektör har fått ett uppdrag att skriva fram ett tjänsteutlåtande, och det är det vi ska diskutera.

Anförande nr 138

Landstingsrådet **B a t l j a n** (S): De två stycken som jag läste upp har varit kända under hela processen. Men jag är alltid beredd att ta emot minsta finger som sträcks ut när det gäller samarbete. Jag förstår att ni är fyra partier som måste diskutera och samsas, och jag har jag full respekt för detta.

Då tycker jag att vi kan konstatera att nästa steg i det här arbetet blir inbjudan till en gruppledarträff för att både fortsätta diskutera de här frågorna och på det sättet bidra till att strategin för forskning och utveckling fokuseras på att forskningen ska kunna utvecklas på båda sajterna för Karolinska universitetssjukhuset. Vi noterar detta i ett litet särskilt uttalande, att vi accepterar finanslandstingsrådets inbjudan till en sådan diskussion.

För att förenkla återtar vi yrkandet och lägger i stället ett särskilt uttalande där vi noterar att vi kommer att ha överläggningar. Innan dagen är slut kommer vi att bidra med en text kring detta, så att protokollet kan justeras.

Däremot hörde jag inte Stigs svar när det gäller termen hälsoförebyggande. Jag tycker det vore bra om Stig godkänner detta.

Anförande nr 139

A n d e r s L ö n n b e r g (S): Fru ordförande! Ja, hälsoförebyggande har ju varit en sentens som vi har sysslat med i dag, och jag kan säga att det som ligger på vårt bord är ett hälsoförebyggande aktstycke, så till vida att det inte är så ofta vi är överens här i salen och jag tror att det förebygger ohälsa hos alla oss här inne men också att väljarna skänker en tacksamhetens kränka blekhet för att vi kan ena oss omkring någonting. Jag är väldigt glad för att vi har ett aktstycke som vi är överens om.

Det är bra att vi är överens om det här nu, men jag tänkte ändå ägna ett par minuter åt vad vi ska göra framåt. Det är ett antal principer som vi är överens om, men som någon sade: Det räcker inte med att ropa Halleluja – man måste göra det också!

Bland de viktiga uppgifter som vi har framför oss är att titta över landstingets egen finansiering till forskningen. Enligt min bedömning kommer den inte att räcka så som den ser ut, utan vi kommer att ha några års arbete framför oss att höja de anslag som landstinget går in med. Det är självklart att vi ska diskutera hur mycket och i vilken takt, men jag skulle kunna tänka mig att se som ett första steg att 1 procent av våra samlade hälso- och sjukvårdskostnader går till hälso- och sjukvårdsforskning av olika slag, och på fem eller tio års sikt kanske 2 procent ska gå till detta.

En annan punkt är hur vi de facto ska åstadkomma ett samarbete mellan landstinget, näringslivet och akademien om att skapa nya jobb inom hälso- och sjukvården. Det är nämligen så att den forskning vi i dag pratar om är det stockholmarna kommer att leva av om tio år. Det är ett av de viktigaste områdena vi har och som ger de största exportinkomsterna. På en gång har hälso- och sjukvårdens forskning gått från att vara ett slags tärande verksamhet till att vara en investering i framtiden och någonting som kommer att bygga arbetsplatser och sysselsättning – förutom att det också kommer att höja kvaliteten på vården som vi erbjuder medborgarna.

Vi hörde förut om hur svårt det är med det som på forskningssvenska heter translationsforskning, det vill säga hur man inför forskningsresultat i vården. I snitt är det faktiskt elva år det tar, men när det gällde magsårsbehandlingen tog det mycket riktigt 17 år. Vi vet av erfarenhet att om man har en forskningsanknuten hälso- och sjukvård så är den ungefär dubbelt så snabb på att genomföra förändringar som "vanlig" sjukvård som inte har en forskningsanknytning. Det betyder att en hälso- och sjukvård som är forskningsanknuten, som den Stockholm har och som vi kommer att förstärka, kommer att ha vara ungefär sex år mer modern än någon annan hälso- och sjukvård. Det kommer att spara väldigt många liv, och det kommer att spara väldigt många människor från onödiga handikapp och felaktiga vårdresultat. Därför tycker jag också att en av de viktigaste

ohälsförebyggande insatser man kan åta sig är att se till att den kliniska forskningen utökas.

Men även här krävs det en hel del utveckling för att vi konkret ska veta hur vi ska gå till väga och göra Stockholm till en investeringszon för både svenska och utländska läkemedelsbolag och medicinsk-tekniska bolag, så att Stockholm blir en av norra Europas verkliga dynamor för utveckling av bioteknik och hälso- och sjukvård.

Det tredje som står här, att vi ska satsa på de stora folksjukdomarna, är väl i sak rätt. Jag vill dock höja ett varningens finger, för de stora folksjukdomarna är också de stora läkemedelsbolagen och medicinsk-tekniska bolagen intresserade av. Det är ingen större svårighet att få forskningsmedel till de områdena. Men de små sjukdomarna, som omfattar få människor men med mycket besvärliga sjukdomar, finns det inga privata pengar som är särskilt intresserade av. Därför har vi i landstinget ett speciellt ansvar att se till att vi får fram forskningsmedel också för ovanliga, sällsynta sjukdomar.

Slutligen vill jag citera vad August Laugell sade för några årtionden sedan om forskningen: "Den absoluta sanningen undgår oss, men vi ser liksom ett avlägset återsken av den. Det är nästan lika gott att söka sanningen som det är att äga henne. Fången som arbetar på sin flykt känner sig till hälften fri." Eftersom det är vår nu säger jag bara: Släpp fångarna loss!

Anförande nr 140

Ann-Sofi Matthiesen (MP): Ordförande, ledamöter och åhörare – om det finns några kvar! Jag vill också uppehålla mig vid de 17 åren. Jag tror att det kan variera väldigt mycket inom olika delar av forskningen, men det är inte minst viktigt för de områden där man forskar på vad vi gör i landstinget. Där tror jag att det kan ta betydligt längre tid, därför att det är väldigt svårt att få gensvar för nya metoder i det vi gör själva inom landstinget. Vad ska man göra åt det?

Då tror jag det är viktigt att man – både i privat verksamhet och i landstingets egen verksamhet – ser till att man har en god kontakt mellan forskare och dem som faktiskt utför jobbet. Det betyder att forskare bör komma och föreläsa och på andra sätt ha den kontakten. Annars går det inte igenom. Presentationen av nya resultat sker ju i vetenskapliga tidskrifter, och det är inte så många som klarar av att läsa dem, eller har tid eller orkar, så det behöver översättas ut till verkligheten.

Sedan var det här med Barnkonventionen. Det är också viktigt att uppmärksamma att det behövs forskning inom de områden som berör barnen och att den ska ha en hög prioritering. Det gäller inte bara det som har nämnts tidigare utan också forskningen kring barn och omhändertagande av barn.

Det vore bra om man utökade antalet produktioner där man skriver sådant som är direkt riktat till personalen, som är i mer läsbar form. Det är ett annat sätt än att hålla föreläsningar och sådant.

Anförande nr 141

Shasha Padmaperuma (M): Ordförande! Det är mycket glädjande att stå här i dag och se att vi i hyfsad mån ändå kan enas om ett viktigt strategidokument. Det är ju något som vi inte har haft tidigare i landstinget, och det är extremt bra att vi nu faktiskt får struktur på vad vi vill göra med forskningen, som ju är så viktig för våra patienter.

Extra glädjande är det att vi nu också får ett forskningsbokslut, vilket gör att vi kan se resultat av de pengar som vi lägger på forskning och se i vilken mån det gynnar våra patienter och gynnar landstinget i framtiden, om det är det vi vill att pengarna ska gå till. Det gör också att vi faktiskt får en riktigt bra politisk grund för att samtala politiskt om vilka prioriteringar vi bör göra inom landstinget. Det gynnar både våra patienter och våra medborgare.

Anförande nr 142

Landstingsrådet N y m a n (KD): Fru ordförande! Jag ska försöka vara lite rask. Alla svaren finns inte här, men vi återkommer ju i de årliga planerna.

Jag bidrar gärna till att bromsa den språkliga förflackningen – absolut! Så jag lovar här och nu – utan att vi formulerar något speciellt uppdrag – att ta den här språkfrågan till FoUU-beredningen och där se till att vi får ett adekvat språk, för att nu använda ren svenska i det här avseendet.

17 år eller 11 år – jag ska berätta för er att genom sociala medier har man i Amerika fått en ortopedisk metod för operation i handled att vinna global täckning på två år därför att man använder Twitter och Youtube, tror jag det heter. Smart! Det är ett sätt att få ut det till allmänheten fortare.

I går träffade jag en läkare som botar ”vikingasjukan”, som det heter när ringfingret och lillfingret böjer sig in i handen. Hittills har det skett genom öppen kirurgi, med alla de risker det innebär. Snart finns det en spruta att sätta in i mitten på handen, och så är det fixat! Det är hälften så dyrt och dubbelt så effektivt. Innan det kommer en Youtube-film om att mitt finger har blivit rakt igen behöver det inte ens ta två år, det kan gå på ett och ett halvt.

Karolinska folkhälsoakademien tänkte jag inte ta upp här och nu, därför att den är värd mycket mer tid än vad som står till mitt förfogande.

Sedan är jag tacksam för att vi så småningom kunde enas om hur vi ska ha det med de olika sajterna, eller hur man nu uttrycker detta. Jag tror det är angeläget att den här diskussionen förs vidare om hur forskningen ska kunna bedrivas. Jag vet att det finns ett uttalat intresse från inom industrin verksamma företag – läkemedelsindustrin och den medicinsk-tekniska industrin. Bland de främsta medicinsk-tekniska framstegen i världen de senaste 20 åren är alla svenska uppfinningar – men i dag bedrivs ingen som helst medicinsk-teknisk forskning i Sverige. Då gjorde det det, men inte längre, därför att vi på olika sätt har förstört klimatet för den typen av verksamhet.

Den här strategin ska vara ett startskott, som uttrycker att vi nu vänder på den skutan och att det ska bli attraktivt att etablera den typen av forskning i vår region, det vill säga i Stockholms län. Vi har alla möjligheter till det, och intresset är stort. Jag tror att vi möjligen redan innan budgetfullmäktige kommer att kunna visa upp ett och annat konkret exempel – det är för tidigt att säga mer än så, men intresset är tillräckligt stort för att jag ska kunna känna mig väldigt förhoppningsfull och tillitsfull på det området.

Kan vi dessutom berätta att den här strategin antogs i politisk enighet, så stärker det själva strategin, och jag hoppas att det också kan stärka vår sammanhållning som politiska företrädare i regionen för att verka vidare i strategins anda.

Tack för en god debatt så här långt!

Anförande nr 143

A n n - S o f i M a t t h i e s e n (MP): Det var det här med läkemedelsbolagen och andra medicinsk-tekniska bolag. De kan inte bidra när det gäller sådan forskning som rör vår egen verksamhet, så vi får inte tro att det ska räcka med den satsning som de gör.

Anförande nr 144

Landstingsrådet N y m a n (KD): Ingen tror nog att de ensamma kan fixa detta, men om inte vi inser värdet av att ha en god relation mellan industrin, det vill säga leverantörerna, och oss som kunder och med den utgångspunkten utveckla hälso- och sjukvården och förbättra villkoren för våra patienter, då är vi någon annanstans än i den verklighet som det här landstinget är huvudman för. Det är min absoluta mening. Jag vill ha ett fördjupat och breddat samarbete och samverkan med industrin på olika sätt, inte minst när det gäller att

tillföra nya resurser. Det finns sådana möjligheter, och dem kan vi ju inte tacka nej till, för patienternas skull.

Anförande nr 145

A n n - S o f i M a t t h i e s e n (MP): Det menar jag inte heller. Jag menar bara att man måste se till att vi själva satsar på den forskning som inte någon annan är intresserad av – alltså sådant som vi håller på med själva.

Anförande nr 146

Landstingsrådet N y m a n (KD): Då är vi överens på den punkten också – det här kommer att gå till ett fantastiskt enigt beslut så småningom!

Helt rätt är det på det sättet – jag instämmer gärna i det Anders Lönnberg var inne på – att man måste ha förståelse för de här sammanhangen och sambanden. Det finns nödvändiga forskningsområden där industrin inte har en chans i världen att delta därför att den har en verksamhet som kräver att man åtminstone får pengarna tillbaka och får lite över, och då får vi koncentrera oss på det. Jag tror att det i samverkan och samarbete med industrin går att hitta nya lösningar, som ingen har sett ännu, för att också åstadkomma någonting på det området. Jag är alldeles övertygad om det.

Men det fordrar en djupgående och ärlig dialog från ömse håll.

Anförande nr 147

Landstingsrådet W i g g (MP): Det kanske tar lite tid att reda ut det här. Har jag tre minuter? Tack, fru ordförande! Och tack, Ilija, för att du igen lite oortodoxt fick oss på fötter!

Jag ska säga att Socialdemokraterna, Vänsterpartiet och Miljöpartiet har enat sig om att återta reservationen med tanke på vad som har framkommit i debatten. De två styckena i vår reservation som följer på "Det bör betonas att Karolinska universitetssjukhuset" läggs som ett särskilt uttalande i stället, och så lägger vi till en handskriven kompletterande text som jag ska ge till stenograferna: "Med hänsyn till finanslandstingsrådets inbjudan vid landstingsfullmäktige den 22 mars 2011, där han instämmer i ovanstående text och kommer att kalla till gruppledaröverläggningar, har vi beslutat att återkomma med ovanstående förslag i samband med gruppledaröverläggningarna." Då är det löst.

Jag vill också meddela att vår egen reservation, med kompletteringar till FoUU-strategin, kommer att stå kvar. Nu blev det också klart.

Anförande nr 148

T o m a s E r i k s s o n (MP): Stig Nyman, man kanske inte ska märka ord – det kan bli dålig stämning då – men det jag ville säga när jag försökte begära replik nyss var att jag inte har direkt bråttom. Jag vet inte hur det är med dig, men jag måste säga att jag tycker det är en ganska konstig motivering för att inte vilja svara på frågor, att man inte anser sig ha tid. Vad jag vet är inte den här debatten tidsbestämd på något sätt, och jag tror fortfarande att du har möjlighet att sätta upp dig på talarlistan. Så vi borde kunna hinna med det inom rimlig, överskådlig tid här i salen.

Anförande nr 149

Landstingsrådet N y m a n (KD): Jag ska bekänna för er alla, inklusive Tomas, att jag ibland tittar ned i min låda på en gul lapp. Där står det att min tid är begränsad – ja, inte just Stig Nymans, men allas vår tid är begränsad. Till exempel nu – en replik får ta högst en minut. Och så har jag väl gjort av med två inlägg och har en minut kvar. Och jag tycker att KFA är

en för viktig fråga att ta upp under denna enda minut. Tiden är trots allt begränsad, Tomas. Jag beklagar det.

Frågan är angelägen och viktig, men då måste man alltså ta hänsyn till det när det gäller debattid och samtalstid. Jag lovar dig att frågan kommer tillbaka för ett avgörande, förr eller senare – och ju förr dess bättre!

Anförande nr 150

T o m a s E r i k s s o n (MP): I så fall får jag säga att det var synd att du inte nyttjade tiden till att i alla fall ge svar på någon av de frågor som jag hade i dag, för jag tycker faktiskt att det hade varit välförtjänt.

Anförande nr 151

Landstingsrådet S e v e f j o r d (V): Bara för att vara tydlig, är det också så att vi i Vänsterpartiet föreslår landstingsfullmäktige att godkänna förslaget till FoUU-strategi, och därtill har vi en komplettering som ligger med i texten. I övrigt instämmer jag i det som Raymond sade och det han läste upp från det handskrivna papperet.

Jag vill också passa på och säga att jag lyssnade till Anders Lönnberg, som många gånger säger väldigt kloka saker. Han påpekade att det ofta finns mycket pengar till forskning i de stora folksjukdomarna därför att det finns läkemedelsföretag som redan bedriver en omfattande forskning, men att vi för den skull inte får glömma de "mindre" sjukdomarna, som skapar stora problem för de människor som drabbas.

Då kom jag att tänka på några saker som jag ofta har drivit här i fullmäktige. Vi vet till exempel att vi inte har en god vård för dem med kroniskt trötthetssyndrom. Den gruppen är förhållandevis liten, men de drabbade är gravt handikappade av sin sjukdom.

Likadant är det med migränvården. I dag när jag åkte till jobbet råkade jag hamna bredvid en styrelseledamot i Migränförbundet, som berättade för mig att hon ungefär 20 dagar i månaden måste äta tung medicin för att över huvud taget kunna ta sig ur sängen. Vi har ingen bra migränvård här i landstinget. Vi behöver faktiskt satsa på att utveckla den, och också forskningen.

Det är två exempel på områden där människor drabbas hårt men där det i dag inte bedrivs någon omfattande forskning. Där har vi naturligtvis ett ansvar.

Anförande nr 152

J o h a n S j ö l a n d e r (S): Fru ordförande! Jag hade egentligen tänkt nöja mig med att lyssna till denna oerhört givande och intressanta debatt. Jag tror att det vore bra för förtroendet för politiken som sådan, om fler tog del av hur vi, när det gäller så stora och oerhört viktiga frågor som hur vi förhåller oss till forskningen strategiskt och får in den i sjukvården, som politiker faktiskt förmår att resa oss upp och hitta en enighet över blockgränsen och formulera de stora riktlinjerna.

Det jag dock tänkte kommentera kort var den diskussion om KFA, Karolinska folkhälsoakademin, som nu har kommit in. Det har onekligen med forskning att göra, det är en stor och viktig fråga och jag tror att vi är många här i salen som tar del av de signaler som kommer nu och känner oro och osäkerhet för framtiden.

Jag har respekt för att den här debatten inte rymmer möjligheter att föra en djuplodande diskussion om framtiden för KFA. Däremot vill jag göra en liten randanmärkning. Stig Nyman säger att vi naturligtvis kommer att komma tillbaks till den frågan för beslut här i salen. Jag förutsätter att den anda av samförstånd och blocköverskridande samsyn som har rätt här när det gäller strategin också kommer att gälla i fråga om framtiden för Karolinska folkhälsoakademin och att det alltså inte bara är för att återsamlas för beslut som frågan

kommer tillbaks till oss i landstingsfullmäktige utan att det kommer att föras en öppen och lyssnande diskussion även om framtiden för KFA över blockgränsen långt innan det är dags att slå klubban i bordet för ett slutgiltigt avgörande.

Det är ju klart att om forskning och utveckling är en av de stora strategiska frågorna, som vi mår så bra av att samlas runt och peka ut färdriktningen för, så måste ett folkhälsoarbete, ett förebyggande arbete för att öka kunskapsnivåerna, minska ohälsan och minska ojämlikheten i hälsa, vara ett annat sådant område där det är av yttersta vikt att vi samlar oss som politiker och drar upp gemensamma riktlinjer. Jag förutsätter helt enkelt att det inte bara är när beslut ska fattas som vi har anledning att diskutera KFA utan långt innan dess, så att vi förhoppningsvis kan nå framåt gemensamt i framtiden för Karolinska folkhälsoakademien.

Anförande nr 153

Landstingsrådet Nyman (KD): Helt kort kan vi väl berätta för de nya ledamöterna här, Johan, att det var en majoritet som jag tror att du kände dig mer befryndad med än den nuvarande som tog initiativet till tillkomsten av det som kom att heta Karolinska folkhälsoakademien en gång. Sedan hann ni inte riktigt med det förrän väljarna tyckte att vi skulle byta majoritet och vi tog över efter valet 2006. Då försökte vi fullfölja det inriktningsbeslut som föregicks – helt rätt – av ganska djupgående diskussioner. Vi var några på den borgerliga kanten som inte var riktigt lika entusiastiska över den inriktningen som ni var, men vi kom överens om den här inriktningen och den här situationen. Nu har vi råkat i en situation som gör att det finns anledning att ta tag i frågan igen.

Jag vill också kort berätta att det här en gång i tiden hette Samhällsmedicin, och det har funnits på lite olika ställen i landstingets organisation. Det vi har varit dåliga på genom alla år är att ta vara på den kompetens som faktiskt finns där. Om det är anledningen till att KFA nu är ifrågasatt vill jag inte säga ännu. Men frågan återkommer – var så säker!

Anförande nr 154

Johan Sjölander (S): Stig Nyman, jag är mycket medveten om historiken och bakgrunden. Det som är så viktigt är just att de ambitioner som fanns i KFA, att höja den vetenskapliga kvaliteten, att samordna detta och att knyta samman landstingets praktiska arbete för folkhälsa med den yppersta vetenskapliga kompetensen, inte får äventyras. Ambitionen att vi ska ligga i framkant när det gäller folkhälsoarbete och strukturer för både forskning och implementering får inte äventyras i någon sorts konflikt som nu kan tänkas uppstå. Det är där jag hoppas att vi kan tillsammans över blockgränsen fortsätta diskussionen i de här frågorna och att ingenting går förlorat på grund av spänningar mellan Karolinska Institutet och landstinget. Det vore väldigt dåligt för regionen.

Ordföranden: Det har varit en lång och intressant debatt. Det har varit yrkanden och återtagande av yrkanden, och vi ska nu klara ut vilka yrkanden som möjligtvis finns kvar.

När det gäller den term som har varit ifrågasatt har ett förslag varit att låta forskning om förebyggande och hälsofrämjande insatser ersätta en annan term, som inte var så bra. Jag utgår nu från att det inte finns något yrkande om det utan att man förväntar sig att detta tas upp i den vanliga ordningen. Det finns ju också ett referatsprotokoll från våra duktiga stenografer, och där kommer det att synas att vi har haft den här diskussionen. Med detta är vi nöjda på den punkten.

Så finns det ett särskilt uttalande som kommer att skrivas av Socialdemokraterna, Vänsterpartiet och Miljöpartiet – det har i delar lästs upp och vi har förstätt vad det handlar om. Det är egentligen en röstförklaring, skulle man kunna säga. I och med detta finns även från dessa partier ett bifallsyrkande till landstingsstyrelsens förslag. Det finns även ett förslag från Miljöpartiet, men jag tar det som ett särskilt tilläggsförslag.

§ 38 Motion 2009:1 av Lars Dahlberg m.fl. (S) om respekten för internationell rätt

Anförande nr 155

Lars Dahlberg (S): Ordförande, fullmäktige! Det här är en motion som jag nästan skulle vilja påstå att det är svårt att tycka illa om eller att inte hålla med om. Den tar fasta på vikten av att vi i våra upphandlingar ser till att skattepengarna inte används för att finansiera företag som bedriver tvivelaktig verksamhet. Vi skrev motionen mot bakgrund av upphandlingen av tunnelbanetrafiken här i Stockholm, där det blev en debatt kring Veolias engagemang på ockuperad mark i Jerusalem. Vi tyckte att man måste kunna hitta ett sätt att jobba med upphandlingar som innebär att företag som uppenbart bryter mot folkrätten kan uteslutas från upphandlingar. Så har vi återoppat FN:s Global Compact, ett program som Kofi Annan en gång i tiden tog initiativ till. Det intressanta är att Veolia också har anammat Global Compact inom sin koncern – trots det engagemang man hade.

Det som hände när vi uppmärksammade detta är också lite intressant: Veolia tog vår kritik på allvar och ville träffa oss för att diskutera. Vi träffade företrädare för ledningen i Paris, som kom till Stockholm, där vi fick en dragning om hur de jobbade med projektet och vi förklarade hur vi såg på det. Vi hade också med oss medarbetare från Olof Palme-centret och från Diakonia, som också engagerat sig i det här. Vi hade en bra diskussion, och efter ytterligare en tid beslutade Veolia sig för att dra sig ur projektet i Jerusalem.

Det där är nu historia, men det intressanta är i vilken utsträckning vi i vårt omfattande upphandlingsarbete faktiskt kan ta ett mer långtgående ansvar än vad vi gör i dag. Det vi ska räkna med i de stora upphandlingar vi har är att de internationella aktörerna kommer att dyka upp. De gör det i dag, och de kommer att göra det i fortsättningen. Därför måste faktiskt vi i vårt upphandlingsarbete ta höjd för det och utgå från de spelregler som gäller på den internationella arenan. Där är respekten för mänskliga rättigheter och respekten för folkrätten viktiga ingredienser.

Därför har vi lagt motionen, och därför vill vi att landstinget ska gå vidare med detta. Det intressanta är att landstingsstyrelsens förvaltning också tycker det, men det tycker inte majoriteten. I landstingsdirektörens tjänsteutlåtande görs en genomgång av det arbete som pågår med upphandlingsfrågorna, och sedan står det: "Det är svårt att i dagsläget bedöma huruvida FN:s Global Compact-program skulle leda till förändringar av uppförandekoden eller om uppförandekoden kan skärpas beträffande sociala krav i upphandlingar.

Det finns därför skäl för att utreda frågan om respekt för internationell rätt kan infogas i SLLs koncernövergripande upphandlingspolicy med utgångspunkt bl.a. i FN:s Global Compact-program.

Jag har väldigt svårt att förstå varför man inte kan ställa upp på det här. Det är ju en ganska oförarglig skrivning och ett oförargligt förhållningssätt. Det enda landstingsdirektören, som har skrivit under det här, framhåller är att det finns goda skäl att titta på om detta kan förbättra vårt sätt att jobba med upphandlingar.

Men detta säger alltså den borgerliga majoriteten nej till, och det tycker jag är häpnadsväckande. Det torde åtminstone finnas en och annan ledamot i den här salen med borgerlig anknytning som borde ta sig en funderare på om det inte finns en poäng i att vi undviker att använda skattepengar för att finansiera brott mot folkrätten och brott mot mänskliga rättigheter.

Det här är inget stort beslut, det är bara att följa landstingsdirektörens förslag, så tittar landstinget vidare på om det här kan förbättra vårt sätt att upphandla. Bifall till landstingsdirektörens tjänsteutlåtande!

Anförande nr 156

Landstingsrådet **R o s d a h l (M)**: Herr ordförande, ledamöter! Tack så mycket för motionen. Jag tyckte din inledning var väldigt bra, och du gav en intressant bakgrund. På slutet tog du i, och det är ju roligt när det blir politik. Men du har inte helt rätt. Ja, det stämmer att vi yrkar bifall till landstingsstyrelsens förslag, vilket innebär att motionen är besvarad. Men att bara hänga upp sig på FN-initiativet Global Compact tyckte vi var lite för enkelt, för vi har ett skarpare sätt att jobba. Därför tyckte jag det var lite orättvist när du sade att Alliansen inte tar höjd för att respektera folkrätten och mänskliga rättigheter. Det gör vi verkligen. Jag ska ge lite bakgrund.

Global Compact är mycket, mycket bra – men det är ett frivilligt och kostnadsfritt nätverk för att främja ett socialt och miljömedvetet ansvarstagande hos internationellt verksamma företag. Problemet är att det är svårt att kontrollera efterlevnaden hos deltagarna.

Motionen är från 2009, och det har hänt mycket sedan dess. Västra Götaland, Region Skåne och Stockholms läns landsting har jobbat med ett nätverk ända sedan 2007: Inköp med socialt ansvar ger hållbar upphandling. Samtliga landsting och regioner har anslutit sig till det nu, och vi ligger på framkant.

SLL har alltså varit pionjärer i detta arbete. Det är betydligt mycket skarpare än vad Global Compact är, men framför allt är mitt svar till Lars att vi tar det här på allvar. Vi jobbar verkligen med våra underleverantörer. Jag tror att alla här i salen håller med om att vi naturligtvis ska ha en hög moral när vi gör upphandlingar och att vi ska ha kontroll på våra underleverantörer.

Uppförandekoden innebär till exempel att man ska följa nationell lagstiftning, inte använda barnarbete, inte använda tvångsarbete, inte göra sig skyldig till diskriminering, betala lön – lagstadgad nationell minimilön – direkt till den anställde och inte tillämpa veckoarbetstider utöver det nationellt lagstadgade. I länder där föreningsrätten är inskränkt ska vi medverka till att anställda får möta företagsledningen för att diskutera löne- och anställningsvillkor utan negativa konsekvenser. Vidare ska vi ta miljöhänsyn och vi ska ha en arbetsmiljö som överensstämmer med internationella riktlinjer. Man ska acceptera internationella inspektioner från den upphandlande myndigheten.

Detta gör vi också. I och med att vi har detta stora nätverk kan vi åka runt jorden för att till exempel se om det förekommer barnarbete, och det händer ibland. Prioriterade upphandlingar som man undersöker är till exempel instrument och rostfria sjukvårdsartiklar, och där känner jag till att man faktiskt har sagt upp avtal därför att barnarbete har avslöjats – då upphör det direkt! Samma gäller operations- och engångsartiklar. En tredje prioriterad upphandling är handskar, sprutor och kanyler, förbandsartiklar samt textilier. Detta kompletteras nu med läkemedel och IT. Beträffande läkemedel har vi ju på senaste tiden läst om hur kontaminerat det är i Indien runt omkring fabriker. Det ska vi också jobba emot.

Så egentligen skulle jag vilja säga till Lars att i den här frågan är vi överens, och jag tror inte att man vinner på att föra en politik som går ut på att hitta skiljelinjer. Här tror jag det är väldigt viktigt att vi är eniga politiskt, för att verkligen se till att alla ska kunna ha ett värdigt liv och att vi har hög moral och etik när vi gör våra upphandlingar.

Anförande nr 157

L a r s **D a h l b e r g (S)**: Tack, Torbjörn! Jag ger gärna ett erkännande för det arbete som pågår mellan de stora landstingen och regionerna. Det är ett ambitiöst arbete. Men det tar ju inte bort behovet av att ta upp det här perspektivet.

Jag vill gärna instämma i det du säger, och jag är inte ute efter att säga det som pågår redan, för det finns mycket som är bra i det. Vad jag är ute efter är att man ska på ett bättre sätt arbeta in perspektivet internationell rätt. Det är det motionen tar sin utgångspunkt i. Jag

kan tyvärr fortfarande inte riktigt förstå varför det är så svårt att tänka sig att titta närmare på det.

Anförande nr 158

Gunilla Roxby Cromvall (V): Ordförande, fullmäktige! Det är, som Lars precis har sagt, två år sedan den här motionen skrevs. Den skrevs under stora demonstrationer här i Stockholm då vi hade tunnelbaneupphandlingen, och det hade precis blivit känt att Veolia hade ett engagemang och en verksamhet på den ockuperade Gazaremsan. Jag minns det, för SL hade anslutit sig till Global Compact – men inte förrän efter det att upphandlingen hade påbörjats, så vi kunde inte ställa det kravet. Jag minns också att jag när vi skulle få reda på vem som hade vunnit den dyra, stora upphandlingen nästan höll för öronen för att slippa höra att det skulle vara Veolia eller någon annan som hade engagemang som stred mot folkrätt och etiska principer, med mord och annat som äger rum i vår värld. Nu blev det inte så.

Jag håller ändå med Lars om att det här fortfarande är en viktig motion trots att den skrevs för två år sedan. Vi måste tänka på vårt ansvar i den här salen.

Det är ett jättebra arbete som pågår, det erkänner jag också – men vi måste ständigt i våra avtal med dem som utför verksamhet för våra skattepengar tänka på att det inte förekommer bristande respekt för den internationella rätten. Vi har ansvar för skattemedel till sjukvården och den kollektiva trafiken, och det är hela tiden vi i den här salen som i medborgarnas ögon ställs till svars om pengarna går till fel företag.

Därför yrkar vi också bifall till landstingsdirektörens utlåtande i det beslut som finns i dag.

Anförande nr 159

Yvonne Blombäck (MP): Ordförande, ledamöter och åhörare! Miljöpartiet tycker också att det här är en väldigt viktig fråga. Jag kan säga att vi har ändrat oss ifrån diskussionen i landstingsstyrelsen – vi tycker att motionen kan anses besvarad, med hänsyn till den uppförandekod som finns.

Men precis som lyfts av både Lasse Dahlberg och Gunilla Roxby Cromvall, vilket jag tycker blev tydligt när vi hade en dragningsom upphandlingsfrågor vid ett möte för någon vecka sedan, och också utifrån vad Torbjörn Rosdahl anför, är det mycket läkemedel och läkemedelstillbehör som man jobbar med, och sedan har vi ju hela kollektivtrafiksidan som jag också ser som vårt ansvar, och då handlar det om hur vi efterlever uppförandekoden. Den gäller ju hela landstingets verksamhet, och då är det en uppmaning att börja jobba med helheten och inte bara tänka på den ena halvan.

Vi kommer att bevaka detta med den gemensamma uppförandekod som vi har med Västra Götaland och Region Skåne och där Stockholms läns landsting är en stor aktör, så att vi ser till att driva den framåt på det sätt som sägs i papperen. Däremot tycker vi fortfarande att det är upprörande att det tog så lång tid från tjänsteutlåtandet tills motionen kom upp. Det kom 2009, och det är nu 2011. Det är till och med så att två delar i uppförandekoden – läkemedel och IT – har tillkommit efter att svaret skrevs.

Om det nu, av någon outgrundlig anledning, tar så pass lång tid, får man se till att uppgradera underlaget så att det stämmer överens med de regelverk som gäller när diskussionen förs här i salen, så att vi får korrekta underlag när vi fattar beslut. Detta gör att vi kommer att ändra vår reservation till ett särskilt uttalande, och vi vill att det framgår av protokollet i dag.

Vi anser alltså att man kan anse motionen besvarad och kommer som sagt med uppmaningen att man ska efterfölja det man säger.

Anförande nr 160

Ylva Nork (V): Det är olyckligt att den här motionen inte har kommit upp tidigare. Nu fick vi rapporterat senast i Ekot i går om att Securitas, som är upphandlade för att bland annat sköta kontrollerna i tunnelbanan, enligt LO:s och TCO:s biståndsnämnd låter sina arbetare i Indien arbeta under slavliknande förhållanden – de får ingen lön, ingen semesterersättning eller sjukersättning. Jag är ingen expert på indisk arbetsrätt, men jag är ganska övertygad om att slavarbete inte är tillåtet där. Detta visar på vikten av att vi har inte bara en uppförandekod utan också en internationell rätt och att vi tillämpar detta inte bara vid upphandling utan att vi också hela tiden följer upp de avtal som vi har, så att vi följer lagarna hela vägen.

Anförande nr 161

Robert Johansson (S): Ordförande, kära fullmäktigeledamöter! Jag tycker också att detta är en bra motion som Lars, Anna, Göran och Staffan har skrivit. Jag blir lite fundersam med tanke på hur den har blivit behandlad. Även om motionen tillkom under en period då agerandet från en viss aktör vid tunnelbaneupphandlingen var aktuellt kräver inte motionen att något visst företag ska uteslutas från upphandlingar som Stockholms läns landsting eller något av våra bolag utför. Motionärerna kräver inte att idéerna från FN:s Global Compact ska införas i dag.

Det man yrkar på är ett bifall till landstingsdirektörens utlåtande, det vill säga att frågan ska utredas vidare. Det betyder inte, precis som Lars sade, att vi anser att det som görs i dag är dåligt, men det kanske saknas något.

Bifall till landstingsdirektörens utlåtande!

Anförande nr 162

Anna Kettner (S): Käre landstingsstyrelsens ordförande! Nu är jag höggradigt förvirrad. Det blir jag i och för sig ibland, men den här gången beror det på dig. I den handling som jag här fått skriver landstingsdirektören att "SL:s upphandlingspolicy går i dag längre än SLL:s koncernövergripande policy vad gäller frågan om socialt ansvarstagande." Du sade ju tvärtom! Det får ni allt ta och reda ut, tycker jag.

Jag tror dessvärre att det är landstingsdirektören som har rätt. Det hade varit bättre om det var du, Torbjörn Rosdahl.

Det står i vår uppförandekod till exempel att man ska följa nationell lagstiftning. Det betyder att man till exempel inte ska tillåta längre veckoarbetstid än den nationella lagstiftningen medger. Det finns länder som tillåter att deras medborgare arbetar under vad vi här i Sverige, och då inte bara de fackliga parterna, skulle uppfatta som slavliknande förhållanden. Det finns nationell lagstiftning som tillåter att människor utsätts för sådant stendamm at de dör i stenlunga.

Global Compact är mycket mer långtgående än vår upphandlingspolicy eller vår uppförandekod.

Jag känner också en viss oro inför att man ska följa upp detta. Vi har ju svårt att ens ha koll på om Swebus tar betalt för för många bussturer. Då tror jag att det blir svårt att hålla koll på förhållandena i ett stort antal länder.

Låt mig ta läkemedel som ett exempel. Där måste man ta miljöhänsyn. Det innebär inte att man kan undvika kraftig miljöförstöring i till exempel Indien där våra läkemedel produceras. Det är en väldig kontaminering på gång, och det har rapporterats mycket om det.

Jag blev mycket glad när Anders Knape som nyvald i SKL höll sitt linjetal för snart fem år sedan. Då talade han om hur viktigt det är att vi tar vårt konsumentansvar som de stora upphandlare vi är. Vid den tiden stod inte Moderaterna här i salen för samma hållning, men jag gillar att det nu pågår ett arbete i SKL. Men precis som det står i landstingsdirektörens utlåtande ligger SL långt framför, och det beror på ett arbete som påbörjades för sex-sju år sedan. Jag vet inte om du kommer ihåg vilken häxan surtant som då var ordförande i SL?

Jag är orolig för att den här motionen kan leda till att man gör något sämre i SL, eftersom man då menar att det är onödigt med Global Compact. Nu har ju arbetet lett långt, och man har en bättre förutsättning att kontrollera företags agerande än vad ett antal andra regioner, landsting och kommuner i Sverige har.

Torbjörn Rosdahl, kan du vara snäll och ta reda på vad som är sant – det som står i den tryckta handlingen eller det du just sade? Jag skulle vara tacksam om du gör det. Det skulle underlätta.

Anförande nr 163

Landstingsrådet Rosdahl (M): Till att börja med vill jag hålla med Yvonne Blombäck om att underlag bör vara uppdaterat. Så är det, och där är vi överens.

När det gäller om jag är mer förvirrad än Anna är nog svaret att jag var det den här gången. Jag var inte medveten om att jag läste fel. I mina papper står det precis som du sade. Vi är alltså helt överens om att SL har en upphandlingspolicy som är mer långtgående, och vi är stolta över den. Jag minns inte vem som var ordförande, åtminstone inte med den titulatur som du använde.

[Anna Kettner: Jag står för det.]

Vi vill också säga att vi bestämt upplever att Stockholms läns landsting har ett arbete som är mer långtgående än Global Compact. Vår uppfattning går alltså precis tvärtemot det du sade, Anna. Där är vi inte överens.

Inom det nya miljöprogrammet pågår ett arbete för att utvidga detta även till sociala frågor. Trafikfrågor har vi ju kompletterat med – jag drog några exempel – men även sociala frågor.

Jag tycker att ni motionärer har rätt i slutsatsen att det är möjligt att ställa etiska krav vid offentliga upphandlingar. Däremot finns det inget som säger att ett förespråkande av Global Compact-programmet skulle innebära något utöver den uppförandekod som gäller i Stockholms läns landsting. Om jag tolkar detta lite gnälligt skulle jag kunna säga att det känns som om vi varje gång vi träffas måste komma med något nytt, vässat och lite detaljartat. Här har vi ett program där det framgår vi anser att det ska vara hög moral och etik, och vi anser inte att man måste tala om varje gång man kommer på något nytt. Vi har en helhetssyn.

Avslutningsvis vill jag säga att det är positivt att ni motionärer och övriga som har talat här engagerar er i en sådan viktig fråga. Jag vill också vara stolt över att vi i Stockholms läns landsting har varit så framsynta att vi redan har en uppförandekod som motsvarar vad ni eftersträvar.

Anförande nr 164

Anna Kettner (S): Nu blev det en sådan där vittnesbördsstund. Det är okej, Torbjörn, vi kan vara lika förvirrade. Men faktum är att det är viktigt att vi visar att det här betyder något.

Jag har lärt mig att kvalitetsutveckling handlar om ständiga förbättringar. Därför tycker jag att vi varje gång vi träffas ska försöka bli lite bättre. Om du tittar i handlingen ser du att vår uppförandekod är mer inriktad på detaljer. Dessutom är den skriven på ett luddigt sätt – till

exempel ska vi godkänna nationell lagstiftning när det gäller miljöskydd. Vi vet ju att det finns länder som inte har någon sådan lagstiftning, och då kan man alltså skita i det enligt vår uppförandekod, medan Global Compact har tio ganska vida definitioner som man ska följa upp.

Om du vill göra det du säger, Torbjörn, ska du komma över till vårt gäng. Vi jobbar med att inte vara petiga i detaljerna utan se till helheten. Du är välkommen för den goda sakens skull, ska du veta! Vi måste jobba med detta, för det handlar om vår trovärdighet. Det handlar om att barn i Indien förgiftas för att våra barn i Stockholm ska få mediciner. Det är inte okej för mig. Precis som när det gäller diskriminering här i Sverige kommer jag att göra dig besviken med att vara angelägen om att ta upp de frågorna varje gång vi ses.

§ 39 Motion 2009:16 av Lars Dahlberg (S), Yvonne Blombäck (MP) och Gunilla Roxby Cromvall (V) om att alla ska älska AB Storstockholms Lokaltrafik (SL)

Anförande nr 165

Yvonne Blombäck (MP): Ordförande! Det här är en underbar motion. Jag tror att alla egentligen delar uppfattningen att alla ska älska SL, men så fungerar inte verkligheten. I svaret från Christer Wennerholm skriver man att ambitionerna ska öka och att investeringarna i kollektivtrafiken ska öka. Man skriver om andelen resenärer som är nöjda och glada. Det handlar om trygghet, sade vi förut, men det handlar också om punktlighet. Det är vi alla överens om.

Men nu minskar punktligheten faktiskt. An 2010 års redovisningar framgår att man inte når de uppsatta målen. Man når inte heller upp till målen när det gäller kundnöjdheten, för den minskar också. Trängseln på bussar och tåg ökar. Utbudet möter helt enkelt inte efterfrågan. Vi har dock en resandeökning, och att vi har ett ökat antal personer som reser brukar Christer Wennerholm framhålla, men andelen ökar inte. Och trots allt detta når vi inte de uppsatta målen.

Den här motionen väckte Miljöpartiet, Socialdemokraterna och Vänsterpartiet i valrörelsen. Den baserades på vår gemensamma plattform, som innebar en hög ambitionsökning när det gäller kollektivtrafiken.

Trafikplan 2020 visar att kollektivtrafikandelen kommer att minska med de investeringsobjekt som Alliansen fattade beslut om 2009. Man kan se det på bilden här. Normalt sett brukar grön färg innebära något positivt medan röd färg innebär att det går bakåt, men på den här kartan är det tvärtom. Den röda klutten som motsvarar Ekerö kommun är det enda stället i hela länet där SL beräknar att kollektivtrafikandelen kommer att öka fram till 2020. På alla andra ställen i länet kommer kollektivtrafikandelen att minska.

Detta diskuterade vi när vi debatterade trafikförsörjningsplanen för länge sedan. Detta har jag och andra i oppositionen fortsatt att tala om, men Wennerholm fortsätter trots det att säga att man satsar mer än alla andra, men det stämmer inte. Enligt de siffror som ligger minskar allting. På investeringsidan fattas det 500 miljoner kronor – en halv miljard – för att man ska kunna upprätthålla dagens utbud, och det är i sig redan en för låg siffra. Kollektivtrafikandelen kommer att fortsätta minska, och ni har inga pengar till ett ökat trafikutbud framöver. Kan Christer Wennerholm trolla med knäna? Det blir oerhört spännande att se vad han kan göra åt detta.

Vi yrkar alltså bifall till vår motion. Vi står fast vid ambitionen att alla ska älska SL; för det är en viktig nod i vårt samhällssystem. Det märkte vi i interpellationsdebatten tidigare. När busstrafiken stannar kommer folk inte till jobbet, och det är likadant när tunnelbanan stannar. Därför är det viktigt att satsa på detta. Folk står i dag packade som sillar på alla fordon. Jag får in klagomål. Jag vet inte hur Christer Wennerholm har det, men det är många som hör av sig till mig och säger att vi måste göra något. Det gäller både röda linjen,

gröna linjen, bussar, lokaltåg och över allt. Därför yrkar jag bifall till motionen. Det blir spännande att höra vad Christer Wennerholm har att svara.

Anförande nr 166

Gunilla Roxby Cromvall (V): Ordförande, fullmäktige! Alla ska älska SL, skriver vi i motionen, och det måste innebära att alla också ska åka med SL. Det är naturligtvis bra att folk går eller cyklar, men bilisterna vill vi få över till SL och få dem att åka kollektivt. Det handlar om kvalitet, nöjdhet, smidighet och standard. Inte minst handlar det om att lösa problemen med överfulla vagnar i tunnelbanan och på busslinjer.

Det handlar om kvalitet. Andelen nöjda resenärer minskar. Befolkningen ökar, men vi har inte byggt ut kollektivtrafiken i motsvarande omfattning. Sysselsättningen i vårt län har ökat. Antalet skolbarn i trafiken har ökat kraftigt i och med att man inte går i skola hemmavid utan åker med SL för att ta sig till skolan. Det gör att det är knökfullt över allt.

Tunnelbanans punktlighet sjunker. Resenärernas nöjdhet i tunnelbanan sjunker. Kostnaderna för tunnelbanan ökar dock. SL:s kostnader ökar skyhögt. Pendeltågen är det rent bedrövligt för. Bara 34 procent, alltså var tredje pendeltågsresenär, är nöjd med tidhållningen. Bussarna har stora framkomlighetsproblem, och många kommer inte med på bussen för att det är knökfullt.

Detta händer i Moderaternas styre av SL-trafiken. Det som är nytt och som aldrig tidigare har hänt är att vi ställer in trafiken när det snöar i vårt län. Det har det gjort många gånger förr, men det har aldrig tidigare hänt att vi har ställt in all busstrafik. Det har heller aldrig tidigare hänt att vi har ställt in tunnelbanan, som man gjorde förra året.

Störningsinformationen har krackelerat trots att man säger att detta är högsta prioritet. Vi vet alla att den inte fungerar när vi behöver den som bäst.

Man ser inte SL:s hela behov i vårt resande. Det handlar inte bara om att välja mellan att ta bilen eller att åka kollektivt. Man gör ju flera saker på samma dag, så det handlar inte bara om att ta sig till sitt jobb eller sina studier. I gles trafik kanske man väljer bilen från början. Därför måste den kollektiva trafiken utökas om vi alla ska kunna älska SL, och det vill vi ju att alla ska göra. Då måste spärmlinjerna vara öppna. Då måste det finnas en trafik som fungerar och är tillgänglig för alla. Då måste det finnas fungerande information om störningar, vilket inte finns i dag, i synnerhet inte för oss som åker buss på andra ställen än de stora knutpunkterna.

Senare i dag ska vi debattera Slussen, denna sunkiga miljö. Det finns många sunkiga miljöer i kollektivtrafiken. Standarden måste förbättras om vi ska få bilister att släppa sin tillvaro i bilen.

Vi behöver utöka den kollektiva trafiken kraftigt, inte minst Spårväg Syd och tunnelbana till Karolinska. Vi måste ta bort zongränser och installera betalningsautomater på alla bussar, så att det faktiskt är möjligt för alla att betala för sin SL-resa. Vi måste möjliggöra av- och påstigning genom alla busssörrar, så att det blir smidigt att resa med bussen. På fyrans buss i dag går en tredjedel av körtiden åt till biljettvisering. Vi måste ha en mycket högre standard, till exempel Internetuppkoppling, och varför inte flexibla bord i inredningen, där man kan sitta och arbeta under tider då det inte är så många passagerare med på bussen.

För att få fler att älska SL, vilket vi vill, yrkar jag bifall till motionen, som är gemensam för Socialdemokraterna, Vänsterpartiet och Miljöpartiet.

Anförande nr 167

Lars Dahlberg (S): Ordförande, fullmäktige! Ett varumärkesarbete handlar inte bara om trafikutbud eller enskilda kampanjer som man kan läsa om i SL:s tjänsteutlåtande om den här motionen. SL räknar upp ett antal olika aktiviteter. Varumärket byggs av alla de olika delar som kollektivtrafiken tillsammans bildar.

SL:s sätt att sköta biljettkontrollen, eller hur SL:s entreprenör gör det, påverkar SL:s varumärke. Möjligheterna att använda hissar och rulltrappor påverkar varumärket. Bussförarnas bemötande påverkar det, särskilt om det är någon typ av problem när man ska ta sig av eller på bussen. Slussen, som vi kommer att återkomma till senare, och miljön där påverkar SL:s varumärke. Och för att ta något väldigt aktuellt: När det är stora störningar i trafiken påverkas varumärket av SL:s sätt att hantera dem och SL:s arbete efteråt med att bygga upp förtroendet igen.

Vi upplever att det saknas ett samlat helhetsgrepp i SL där man försöker få de olika delarna att samverka för att stärka SL:s varumärke och på det sättet vinna fler resande i kollektivtrafiken. Av SL:s vd har vi fått redovisat en utveckling som har varit under de senaste 10-15 åren, där trafikutbudet har ökat och kostnaderna har ökat ännu kraftigare, men där vi inte kan se att resandet har ökat på samma sätt. Här finns det en differens. En del arbete återstår att göra för att det ökade trafikutbudet också ska leda till ett ökat resande, och det handlar om att stärka SL:s varumärke, så att människor upplever att det är mer intressant att närma sig detta i stället för att använda bilen.

Det är den typen av arbete vi efterlyser i vår motion. Därför säger jag precis som de andra: Bifall till motionen! Nu ska vi ha fler som reser med kollektivtrafiken, Christer!

Anförande nr 168

Ann-Sofie Mattiesen (MP): Det händer ju att det går på tok, och det har varit vanligt i vinter. Då är det något behövs för att folk ska få förtroende för SL, och det är att man får reda på hur det ligger till. Nu kan man i och för sig gå ut på nätet och få information, men det kan man inte göra när man står ute på en busshållplats. Det går heller inte att ringa, för det är för många som ringer.

Man borde kunna ha ett nödfallssystem när det går riktigt illa och kanske åka ut med små lappar eller på något vis visa för trafikanterna att det inte är normalt. Nu i februari stod folk i timmar och frös – det var fruktansvärt kallt – och även om man gick till tunnelbanestationerna kunde man inte få någon information om bussarna skulle gå eller inte. Jag efterlyser bättre och mer direkt information när något inte fungerar.

Dessutom tror jag att man skulle kunna få reda på en hel del saker om man vände sig mer till trafikanterna och frågade dem mer ordentligt än man gör i dag. De som går runt på bussarna finner inte svaren på frågorna. Det finns många tips som trafikanterna kan ha och som man från SL:s sida borde ta till vara bättre.

Anförande nr 169

Lars Carlsson (C): Ledamöter och åhörare! Jag vill yrka bifall till landstingsstyrelsens förslag. Först vill jag reagera på Gunilla Roxby Cromvalls inlägg där hon talade om snön och att inte bussarna gick. Vi har 26 kommuner i länet, och det föll mellan 40 och 60 cm snö på några timmar. Jag tycker att entreprenörerna gjorde helt rätt som ställde in bussarna. Det var helt livsfarligt att köra. Naturen och snön gör man inget åt i det sammanhanget.

Man skriver i svaret att motionärerna "hänvisar till bland annat privatiseringar och utförsäljning som en orsak till en splittrad bild av SL". Det spelar ju ingen roll om det är egen personal eller om det är en entreprenör som kör. Det är lika viktigt att SL:s egen personal och bussar sköts på rätt sätt. Snön kan man inte råda över. Man ska köra bussarna säkert, och bussbolagen och entreprenörerna valde att ställa in eftersom det var för mycket

snö. De 26 kommuner som ansvarar för snöröjningen måste koordinera sig bättre, och det kan inte landstinget göra så mycket åt.

Anförande nr 170

Gunilla Roxby Cromvall (V): En av de 26 kommunerna är Lidingö. I går eller i förrgår hörde jag att Lidingö gärna hade plogat om de av bussentreprenörerna hade fått reda på var det saknades plogning någonstans. Naturligtvis behöver man inte ställa in all busstrafik i hela länet. Man kan faktiskt höra av sig till väghållaren och se till att det blir plogat.

Vi har diskuterat detta i trafiknämnden. Många kommuner klarade av att ploga, och de skulle säkert ha prioriterat plogning om de hade fått veta var det brast någonstans. Det var alltså inte bara snöns fel.

Anförande nr 171

Lars Carlsson (C): De facto räcker det med att en nyckelkommun inte sköter plogningen för att det ska vara kört. Det är knappast SL:s fel.

Anförande nr 172

Gunilla Roxby Cromvall (V): Fast på Lidingö är det en enda väghållare som plogar, och man hade gärna plogat om man hade fått besked om var det behövdes.

Anförande nr 173

Landstingsrådet Christer G Wennerholm (M): Herr ordförande, fullmäktigeledamöter! Den här dagen med fullmäktige är väldigt spännande. Ibland undrar man om man inte skulle försöka slå sig samman med den där Saida eller någon annan för att förstå vad det egentligen är som ni är ute efter. Det behövs nämligen något medium som hjälper till.

Om man läser er motion så ser man ju att den handlar om varumärkesbyggande. Men sedan kan man konstatera att allt upphör. Ni sitter där allihop. Var har ni ert gemensamma alternativ? Hur ska ni uppnå det som ni kritiserar oss för att inte uppnå?

Yvonne fladdrar iväg som vanligt och pratar om hur mycket mer pengar hon har än alla andra genom orealistiska svängar om hur hon ska använda trängselskatten. Jag tror att de som sitter där är överens med dem som sitter på den där kanten.

Kom igen nu! Ni har ju inte de där gemensamma visionerna och pengarna.

Dessutom är det ju så att jag inte är någon stor anhängare av att slösa med skattemedel och alla möjliga undersökningar och så vidare, men varför ska ni ropa efter något som redan är gjort? Det är nämligen så att det finns en eftervalsundersökning som ser ut så här. Har ni inte tillgodogjort er den? Det är synd för i sådant fall hade debatten blivit lite annorlunda.

Jag ska läsa lite ur den eftersom ni inte har läst den. Attityder till SL och kollektivtrafiken, mina vänner, och det handlar också om gubbarna i min ålder som sällan sätter sin fot i kollektivtrafiken tillsammans med resenärerna som använder den. Vet ni vad de tycker?

När det gäller kollektivtrafiken så är den ofta ett bra alternativ när jag ska resa inom Stockholms län. Så säger samtliga, oaktat partifärg. 93 procent tycker att det är ett föredömligt och bra alternativ. Det är ett ganska bra varumärkesbyggande. Den rörelse som hade 93 procent av de tilltänkta kunderna som var nöjda med den produkt som den skulle sälja, skulle säga att de är på en ganska bra marknad. Här finns det nog affärer att göra.

Sedan kan man fortsätta med att se vad människor säger om trygghet, där är det 78 procent av samtliga. På frågan om det är prisvärt är det 76 procent, att SL:s nattrafik är bra säger 75 procent av alla invånare i Stockholms län. Så kan man fortsätta.

Det är rätt intressanta siffror. Jag kommer att ha respekt för era synpunkter när ni har ett gemensamt program för hur ni ska genomföra det här varumärkesbyggandet, man det har ni ju inte. Det enda ni har är ett kitt som säger att ni har synpunkter på vad vi gör.

Presentera då ett gemensamt alternativ till det! Annars är ni inte trovärdiga. Lars har inte samma alternativ som Yvonne, det vet vi ju. Yvonne trollar med knäna och använder trängselskattepengar som ingen någonsin kommer att sätta i händerna på henne för att bygga ut kollektivtrafiken mer än vi andra.

Ni får nog leva med att det under de kommande fyra åren är vi som kommer att leverera utbyggd kollektivtrafik på ett sätt som ni aldrig gjorde. Ni gjorde inte det.

Det är anmärkningsvärda siffror i denna eftervalsundersökning, mina vänner, som ni borde ha läst. Det innebär att de som tidigare har suttit och snackat skit om kollektivtrafiken vid middagsborden, som aldrig använde den, helt plötsligt har insett att kollektivtrafiken är bra. Då har man kommit ett bra steg på väg för att få nya kunder och nya resenärer.

Det är lite spännande siffror som ni borde ha läst, men det har ni inte gjort.

Anförande nr 174

Yvonne Blombäck (MP): Christer Wennerholm, det är så bra med dig för du älskar att använda siffror. Det är så att det är jättespännande att höra att det är 93 procent av dem som deltog i eftervalsundersökningen som tycker att kollektivtrafiken är så fantastiskt bra. Då vet ju inte du hur många som har svarat på den frågan, för det framgår inte i eftervalsundersökningen. Det kan ju vara tre personer eller tio. Av dem tyckte 93 procent att den är så himla bra! Och då kanske det var gubbar som tror att den är bra fastän de kanske aldrig åker.

Det är ju så i verkligheten, Christer, att andelen personer i hela Stockholms län som reser med kollektivtrafiken och faktiskt väljer den är 23 procent. Det är den verklighet du har, och du har väldigt svårt att möta behovet.

Jag som reser varje dag, som inte har någon bil, och som faktiskt möter människor där ute som är fruktansvärt upprörda varje dag just för att de inte ens får sitta, vare sig hem eller till jobbet, deras behov kan du inte möta och det är där jag tycker att du ska lägga din kraft.

Anförande nr 175

Landstingsrådet Christer G Wennerholm (M): Herr ordförande, fullmäktigeledamöter! Jag möter dem varje dag. Jag mötte dem framför allt för ett halvår sedan. Det gjorde hela Alliansen. Då framgick det med all önskvärd tydlighet att de inte delar din verklighetsbeskrivning.

Jag tror att det ibland är bra att vara lite försiktig innan man svartmålar en verksamhet, för varumärket SL är inte fullt så illa åtgånget som ni vill göra gällande.

Vi har problem med att det varit två kraftiga vintrar som vi inte har sett maken till på väldigt länge, men jag tycker att du är nonchalant och om det är någon som är raljant så är det du, Yvonne, när du kastar ett löjets skimmer över den eftervalsundersökning som regionplanekontoret har gjort. Jag tror att vi alla tycker att den är gjord seriöst. Annars skulle de aldrig ha presenterat de svaren, de siffrorna. Det där tycker jag att du ska ta tillbaka.

Anförande nr 176

Yvonne Blombäck (MP): Christer Wennerholm, jag ville bara betona att du inte vet hur många som har svarat på undersökningen, men du använder den som om det vore sanningen och verkligheten.

Verkligheten är den att du i din budget saknar en halv miljard för att ens kunna upprätthålla dagens nivå. Hur du ska lösa det problemet säger du inte, varken på det mötet då budgeten lades för några veckor sedan i trafiknämnden eller här i talarstolen.

Du ägnar dig hela tiden åt att försöka hugga av benen på mig. Jag hade vunnit valet vilket jag inte gjorde. Jag konstaterar ju att den halva miljarden är precis lika mycket som intäkterna av trängselavgifterna. Det rådde ingen tvekan inom oppositionen som lade motionen att de pengarna skulle gå till kollektivtrafik. De pengarna har inte du.

Jag vill verkligen veta, Christer Wennerholm, hur du tänker. Det är inte så att jag svartmålar SL på något sätt, men jag ser att vi har stora problem. Det finns stora behov, och jag ser inte vilka initiativ som du tar för att lösa de problemen.

Anförande nr 177

Landstingsrådet Christer G Wennerholm (M): Herr ordförande, fullmäktigeledamöter! Till skillnad från Yvonne Blombäck så har vi gemensamt med regeringen ett investeringsprogram med infrastruktur på 100 miljarder. Du har ju ingenting tillsammans med någon annan, för du ställde dig vid sidan om de prioriteringarna.

Du vill ju inte bygga Förbifarten, men alla andra vill göra det. I och med är det ju faktiskt kört för din del. Du kommer ju aldrig att kunna förverkliga de här luftsloppen för du ska regera ihop med någon annan. Och den andra stora parten som du ska regera tillsammans med har ju redan gjort upp med mig och Alliansen, så det är ganska jobbigt för din del.

När det gäller underlaget så är det 3 000 personer som har deltagit i undersökningen. Det är betydligt fler än vad som anses vara seriöst i många andra sammanhang då man har 1 500 eller 700 personer som underlag i en mätning av vad folk tycker.

Anförande nr 178

Lars Dahlberg (S): Ordförande, fullmäktige! Det som vi tre förenas av, vi som har skrivit motionen, är ambitionen att få fler att åka med SL. I det sammanhanget tror vi att det finns en del ytterligare att göra när det gäller att bedriva ett professionellt arbete med SL som varumärke.

Min motfråga till dig, Christer, efter dina argument här, är: Anser dina kompisar i PR-branschen att SL bedriver ett professionellt varumärkesbyggande? Det skulle vara intressant att veta.

Anförande nr 179

Landstingsrådet Christer G Wennerholm (M): Herr ordförande, fullmäktigeledamöter! Mina socialdemokratiska vänner i PR-branschen tycker att det finns en hel del att göra, och det är vi överens om. Det tycker för övrigt de moderata också. Jag lyssnar på dem som är duktiga på detta, men nu handlar ju inte er debatt här om motionen, det var ju det jag inledde med att säga. När Lars har den här försonliga tonen så kan jag också ha det.

Ni använde motionen till att måla upp hur lite pengar vi har, hur lite vi gör och hur eländigt det är. Men det är ju inte riktigt det som det här handlar om.

Det här handlar ju mer om det som eftervalsundersökningen från regionplanekontoret handlar om, det vill säga hur vi påverkar människors attityder. Vi kan säkert debattera vad som har påverkat dem, men människors attityder, medborgarnas attityder har förändrats,

det vill säga farbröder i min ålder som aldrig skulle prata väl om kollektivtrafik tidigare gör det i dag, och det är en anmärkningsvärd och bra första förändring.

Anförande nr 180

Gunilla Roxby Cromvall (V): Christer G, det är ju roligt att det i eftervalsundersökningen är så många som säger att de är positiva till den kollektiva trafiken.

Det jag sade i mitt förra anförande är att man också måste visa att det faktiskt är så, men det är ju inte så. Bilismens andelar ökar och kollektivtrafikandelarna minskar. I länet har vi ytterst få som reser kollektivt, troligtvis för att de inte kan åka kollektivt om det inte ska ta hur lång tid som helst eller hela dagen.

Pendeltågen har varit mycket försenade. Hur många av dessa resenärer är det som i stället tar bilen för att de ger upp hoppet om att pendeln kommer att gå? Jag har hört på radio att när det snöar är det allt fler som använder bilen för att de inte längre litat på att SL ska klara av att köra trafiken. Därför har vi varit helt överens om att anta utmaningen att fördubbla andelen kollektivtrafikresenärer i Stockholm. Det var vi helt överens om, vi som skrev motionen. Då kan alla visa att de älskar SL.

Anförande nr 181

Annik a Hjel m (MP): Torbjörn Rosdahl undrade vad som var meningen med det här och vad vi var ute efter. Vi är förstas ute efter det som motionen handlar om, varumärket. Det är ju det som är meningen. Men det är ju inte varumärket i sig som är viktigt eller att en massa farbröder sitter hemma och tycker att kollektivtrafiken är bra även om de aldrig åker kollektivt. Det viktiga är ju vad som verkligen sker, att det blir fler som reser kollektivt. Det är ju liksom det som är syftet med att bygga ett varumärke. Vi ser ju att det inte är fler. Andelen kollektivresenärer minskar. Det är bekymmersamt.

Vad gör man då? Att stärka ett varumärke långsiktigt handlar ju om att få verksamheten fungera bra. Omfattningen av verksamheten är givetvis väldigt betydelsefull, och då behövs det pengar och investeringar. Majoriteten av den här församlingen är dock mer intresserade av att satsa på förbifarter och bilism än på kollektivtrafik. Det tycker jag är bekymmersamt.

Om man ska läsa högt ur rapporter så finns det en punktlighetsrapport som jämför punktligheten och hur många stopp det har varit i trafiken mellan 2009 och 2010. Där kan man läsa att antalet stopp har ökat i både tunnelbane- och pendeltågstrafiken. Då handlar det faktiskt inte alls bara om vintermånaderna utan det är generellt under hela året.

När det gäller punktligheten så har den sjunkit i både pendeltågs- och busstrafiken. Det här är inte så mycket att vara stolt över, så jag förstår inte varför Wennerholm är så himla stolt. Det räcker ju faktiskt inte med att några farbröder som svarar på en enkät är nöjda, utan det måste ju faktiskt också vara så att verksamheten och trafiken fungerar. Om man hade som mål att förbättra både punktligheten och icke inställd trafik så ser vi att det är någonting som ni misslyckades med, över hela linjen. Det som var någorlunda bra var lokalbanorna, med undantag för Saltsjöbanan där det var riktigt illa. Det tycker inte jag är så mycket att vara stolt över. Och det var inte bara vintermånaderna utan det gällde hela året. Jag tycker att vi ska bifalla den här motionen.

Anförande nr 182

Landstingsrådet Christer G Wennerholm (M): Herr ordförande, fullmäktigeledamöter! Det anmärkningsvärda med siffrorna är ju att det är alla våra resenärer och de som inte reser som är tillfrågade. Det är ett urval av befolkningen i Stockholms län, det är 3 000 personer som har svarat på frågor.

Det innebär att av dem som du säger är så fruktansvärt missnöjda säger 93 procent att det är oerhört bra att åka kollektivt och att det är prisvärt. De säger att det är tryggt. De gillar att trafiken går punktligt.

Sedan finns det toppar och det finns botten, men en sak är fullständigt klar och det är att den botten som ni var nere på har vi lämnat. Vi kommer förhoppningsvis inte att komma tillbaka dit. Vi har ägnat fyra år åt att bygga punktlighet och trygghet och över tid fluktuerar punktligheten och tryggheten i vår egen statistik, men det är inte tillnärmelsevis så som det var när ni lämnade ifrån er makten.

Anförande nr 183

A n n i k a H j e l m (MP): Det är ju faktiskt en mindre andel av dem som har svarat på enkäten – om de motsvarar något slags tvärsnitt av befolkningen – som faktiskt reser kollektivt. Jag är en av dem som faktiskt reser kollektivt varje dag, flera gånger. Varken jag eller dem som jag träffar är särskilt nöjda när vi står där och väntar. Någon gång får man ta tre tag för att åka fem stationer för att tågen är inställda och krängel. Det är trångt och man får inte sittplats, man kan få stå i tjugo minuter. Det är besvärligt.

Att stå och vara stolt när siffrorna visar att mycket har blivit sämre och man har en underbalanserad budget tycker jag är magstarkt.

Anförande nr 184

Landstingsrådet Christer G Wennerholm (M): Det är också fantastiskt att höra att det helt plötsligt nu finns nya budgetprinciper i den här församlingen – budgetarna skulle vara framlagda när de kommer från nämnderna. Majoriteter har i evinnerlig tid gjort så att man skickar dem vidare till beredning centralt. Sedan kommer det en budget från Alliansen, det kommer du att få se den här gången också. Den kommer inte att vara underbalanserad. Så kommer inte verkligheten att se ut.

Jag bara gratulerar er till att fortsätta att inbilla er själva att det ser ut så som ni så gärna skulle vilja att det ser ut. Då kommer det inte vara speciellt svårt att vara i majoritet här. Var i stället konstruktiva. Titta på och gläds åt att det har skett förändringar åt rätt håll och gör som dem som jag möter.

Jag får inte skäll av våra resenärer och av medborgarna i den här regionen. Då hade jag inte stått här nu. Däremot säger de: Ni har gjort en hel del mycket bättre, men det här kan du också göra så att det blir ännu bättre. Med den attityden tror jag att man kommer långt.

Anförande nr 185

A n n i k a H j e l m (MP): Det här är en uppvisning i positivt tänkande. Man tittar på de siffror som är positiva och så tar man fasta på dem. Och så tittar man bort från det som inte är lika positivt, det vill säga utvärderingen av förra årets verksamhet.

Det kanske är bra, det finns många som talar för att man ska tänka positivt och påverka utvecklingen genom det. Jag hoppas att det går bra. Jag hoppas också att man jobbar lite på att faktiskt få utvecklingen att bli annorlunda, och det krävs resurser för det. Jag ser väldigt mycket fram emot fler satsningar på kollektivtrafiken, både när det gäller att få de pengar som fattas i den slutgiltiga budgeten men också ytterligare satsningar och utbyggnad.

Anförande nr 186

Y v o n n e B l o m b ä c k (MP): Ordförande! Jag vill återgå till det som vi talade om för en liten stund sedan just för att Christer Wennerholm då också berörde länsplanen, den överenskommelse som ni har träffat med er regering. Vi står inte bakom de objekten. Det var just den länsplan som visades på kartan nyss, som visar att konsekvenserna är att kollektivtrafikandelen kommer att fortsätta att minska fram till år 2020. Det var det som vi

såg som ett resultat redan då, och det var det som vi protesterade emot. Därför var vi inte överens med er om den länsplan som ni har fattat beslut om, Christer Wennerholm.

Därmed kan vi komma tillbaka till den punkten. Då är det så att i det andra regeringsförslaget – det som då fanns som ett alternativ och som nu är borta, det har du helt rätt i – så fanns det mer pengar avsatta just till kollektivtrafiken. Det är väl det som vi kritiserar.

Jag ser jättemycket fram emot att få se vilket budgetförslag som du ska lägga fram, eftersom du redan i dag har en halv miljard för lite för att över huvud taget kunna upprätthålla den nivå som finns och som redan i dag är överfylld. Det är ju ett gigantiskt behov. Den uppfattningen tror jag att vi delar, men frågan är om vi har olika lösningar på det problemet.

Ett stort bekymmer är just trängselavgifterna. Folkomröstningen i Stockholms stad gav ändå till resultat att man ville att de pengarna också skulle tillföras kollektivtrafiken, men dem har du lovat bort till Förbifart Stockholm i minst trettio år framåt.

Jag tycker att det är ett otroligt stort bekymmer. Jag kommer inte att släppa den frågan, Christer Wennerholm, för vi ser från vårt parti att de pengarna så otroligt väl behövs till kollektivtrafiken och vi vill också att vi politiker, oaktat vilken sida man står på, ska lyssna på en folkomröstning och faktiskt respektera resultatet.

Det resultatet var väldigt tydligt, man ville att pengarna skulle gå till kollektivtrafiken. Nu gör de inte set, och vi ser att det finns hål i budgeten innan ni ens har kommit fram till att det ska bli möjligt att sitta var man än reser, när man än reser. Behovet är stort.

Jag ser fram emot de konstruktiva förslag som du ska lägga fram, Christer Wennerholm. Jag längtar efter dem.

Anförande nr 187

Michael Stjernström (KD): Herr ordförande, fullmäktige! När jag läser den här motionens rubrik så tycker jag att det här är ett positivt anslag: alla ska älska SL. Jag såg fram emot en positiv debatt här i dag, men det blev tyvärr inte så. Det blev mer på temat "Vi ska tvinga alla att älska SL", för så ungefär uttryckte sig Yvonne. Men det brukar inte vara en framkomlig väg i demokratin Sverige att tvinga folk till saker och ting.

Vad det handlar om är att ha positiva förslag. Från Vänstern kommer här en hel katalog av negativa påståenden staplade på varandra. Det kommer även från Miljöpartiet och sossarna. Därför är jag rätt så glad för att ni inte är ansvariga för den här verksamheten, för man bygger inte ett varumärke som positivt om man bara är negativ. Ni borde veta bättre som också sitter med i verksamheten och vet vad som sker inom SL.

Det är också mycket märkligt att Yvonne Blombäck, som är en erfaren och rutinerad politiker, här försöker avkräva Alliansen ett budgetförslag. Du vet mycket väl att budgeten antas i juni. Skulle jag avkräva dig er budget? Har du en budget i fickan i dag eller har ni en gemensam budget? Ta fram den nu. Det är lika rimligt som att be att vi ska redovisa vår budget här i dag. Det är mycket konstigt att en erfaren politiker inte har lite koll utan i stället försöker vilseleda väljarna och dem som till äventyrs lyssnar på den här debatten att vi i dag skulle föra en budgetdebatt här. Så är det ju inte.

Den här motionen har blivit ett slags allmänt trafikpolitiskt gnäll i stället för en debatt om framtidsfrågor.

Det underskott som har nämnts finns i förvaltningens utkast, men vi kan inte stå här i dag och säga exakt hurdan budgeten kommer att vara, men jag kan väl lova så pass mycket att det inte kommer att vara underskott när vi lägger fram vår trafikbudget här i juni. Den kommer åtminstone att vara i balans.

Anförande nr 188

Yvonne Blombäck (MP): Om det är någon som sprider negativa vibbar så tycker jag ändå att de ramlade från talarstolen nyss, och jag var extremt apotroferad.

Jag ser inte framför mig att jag vill tvinga folk att resa med SL, det är inte en politik som jag driver. Däremot skulle jag vilja att folk vill resa med SL i högre grad. Jag önskar också att folk kunde resa med SL i högre grad, men utbudet är inte utformat på ett sådant sätt att alla kan det, för det går inte bussar, tåg eller båt där man bor när man behöver resa, så väldigt ofta måste man åka med egen bil eller så får man lösa det på annat sätt. Det är stor skillnad på hur vi ser på det hela.

När det gäller budgeten är det ändå så att det är ni som sitter med makten. Den budget som lades fram lades med hänsyn till den budget som ni själva tog för några månader sedan. Det var det som man utgick ifrån. Jag känner mig alltså trygg.

Anförande nr 189

Gunilla Roxby Cromvall (V): Michael Stjernström, jag tror att du lyssnade till mitt anförande som en viss potentat läser Bibeln. Jag behöver inte upprepa den negativa utveckling som jag beskrev. Sedan finns ju allt det här positiva, alla förslag som vi rödgröna faktiskt hade. Naturligtvis har vi ännu bättre förslag i Vänsterpartiet. Nu blev ju inte det valresultatet men om det hade gått igenom så hade alla som älskat SL också kunnat åka med SL, vilket de inte kan i dag.

Anförande nr 190

Stella Fare (FP): Herr ordförande! Bara en kort kommentar till den här debatten som har varit väldigt fantasifull, om jag ska uttrycka mig snällt.

När jag kom in i fullmäktige för några år sedan hade ju debatten om SL under lång tid kännetecknats av ett envetet käbbel. Det var verkligen inte seriöst, det var mycket bråk och få konkreta aktiviteter.

Vi har nu med stolthet kunnat se tillbaka på fyra år som har visat att det här med att bygga varumärke är något seriöst. Jag tror att alla som håller på med PR eller marknadsföring vet att man konstant måste fylla det med ett innehåll.

När ni inom oppositionen talar om SL får jag en känsla av att ni tror att det handlar om att sälja tvättmedel eller chips. Det är ett enkelt tyckande, men det som vi har gjort under fyra år som ni tydligen inte har sett är att vi har gnetat oss framåt hela tiden med att öka kvaliteten, och vi har satsat enorma resurser på kollektivtrafik och det har visat sig att det lönar sig.

SL mäter oavbrutet kundnöjdheten. De har faktiskt försökt undvika detta åtagande som gäller varje månad, men det har de inte fått för vi vill ha svar på vitt exakt vad resenärerna tycker. Och i alla studier som görs tycker vi att vi har kunnat se en förbättrad kundnöjdhet som har ökat hela tiden trots alla dessa svåra motgångar som vi också haft, till exempel med vädret.

Den väldigt positiva utvecklingen som innebär att länets invånare ökar så enormt mycket gör att antalet arbetsresor ökar och att vi har väldigt fulla tåg och bussar på morgnarna. Det är nämligen inte alls som Yvonne Blombäck säger att det alltid är trångt, när man än reser och hur man än reser, utan det är ju då folk ska till sina jobb som vi har den här enorma trängseln.

Det är just därför som vi nu bygger ut systemet och avlastar tunnelbanan genom att satsa på spårtrafik ovan jord. Vi kommer att satsa på expressbussar som går i en egen korridor och har mycket bättre framkomlighet. Vi satsar på nya signalsystem i tunnelbanan. Över huvud

taget gör vi väldigt stora investeringar samtidigt som vi underhåller systemen. Det är det här gnetandet som fyller varumärket SL med verkligt innehåll.

Det är det det handlar om. Det är ingen glamorös verksamhet där man kommenderar folk att älska SL, för det är klokast och bäst. Vi ger något i gengäld.

När man hör er tala känns det som en verksamhet som påminner om något som man ser på ett reklamslag i TV 4. Jag skulle vilja säga att det är långt därifrån. Vi kan verkligen leda i bevis att det vi har gjort har haft effekt, till skillnad från de år när ni styrde och då folk verkligen var missnöjda. Men nu ser vi bit för bit en ökad nöjdhet, trots alla utmaningar.

Bifall till landstingsstyrelsens förslag!

Anförande nr 191

Yvonne Blombäck (MP): Stella Fare! De objekt som du lyfter upp är vi helt överens om. Det är ingen skillnad mellan oss där. Det vet du också. Och vi vill gå längre. Det som bekymrar mig är just det att vi trots de insatserna inte klarar målen om resandeökning och inte klarar målen om att få fler människor att lämna bilen och resa kollektivt. Det är precis det som bekymrar mig, och det är det jag ställer frågor om: Hur ska ni lösa det?

Ni kan tycka att det är jättebesvärande att vi står på den här sidan och lyfter upp de problemen. Men det är väl just det politiken är till för och oppositionen är till för.

Du säger att det inte alltid är trångt. Jag kan i alla fall säga att jag många gånger står upp både i tunnelbanan och i bussar på kvällar och helger, mitt på dagen, sent på kvällarna och i rusningstrafiken. Du är otroligt välkommen att prova!

Anförande nr 192

Stella Fare (FP): Jag skulle vilja bestrida det du säger. Alla mätningar visar att det är mycket ojämn beläggning i trafiken. Det är ett dilemma som vi har att kämpa med. I en storstad kommer det alltid att vara trångt under rusningstid. Det finns ingen storstad i hela världen som inte har trängsel under den tid då människor reser till och från sitt arbete. Det är en stor utmaning.

Sedan gäller det att få trafiken att användas under den tid då människor inte använder den för arbete. Det är den andra utmaningen. Jag vill gärna återkomma till det, för det är en seriös frågeställning som behöver belysas.

Var inte så populistiska! Det är det jag vill säga. Var seriösa! Att bygga varumärke är en seriös verksamhet som man inte ska underskatta.

Anförande nr 193

Yvonne Blombäck (MP): Om det sista är vi helt överens, Stella Fare. Det är en seriös verksamhet. Det är det som även jag ägnar mig åt.

Fritidsresandet ökar – det vet vi. Det är dilemmat. Ofta stannar man och gör något annat på vägen hem. Väldigt ofta när jag har varit på möten här är klockan halv tio. Då är kön till min buss så lång att jag på en gång kan säga att om jag går ut när bussen kommer och inte står och väntar – om jag står och väntar en kvart innan får jag sittplats – då vet jag att jag får stäplats.

Du är otroligt välkommen, Stella Fare! Ut i verkligheten och kolla läget! Det är precis så här det ser ut.

Anförande nr 194

Anna Sehlín (V): Herr ordförande! Jag är lite förvånad över debatten, att det har varit sådana svängningar och att majoriteten fortfarande, precis som Yvonne har varit inne på, inte ger något svar beträffande det jättestora problemet att andelen kollektivtrafikresenärer minskar och att andelen bilresenärer ökar. På något sätt känns det som att det är grunden för problematiken framöver.

Det finns en problematik med trängsel, men det finns också en problematik med att det måste ske utbyggnader för att fler ska kunna resa kollektivt. Man måste kunna tänka så att människor inte behöver ta bilen. I många lägen är ju bilen det mest effektiva färdmedlet just nu.

Sedan tänkte jag på detta med att vara ute i verkligheten: Även jag möter jättemånga resenärer som inte litar på SL och inte litar på att de ska komma fram i tid. De har sett att tågen är försenade, att det är trångt och att man kanske inte kommer med bussen.

Om man nu ska prata om varumärke: Människor måste kunna lita på att om de tar SL kommer de fram i tid och får resa bekvämt. Annars kommer de att fortsätta att ta bilen, och bilresandet kommer att öka. Men det finns ingen möjlighet att öka bilresandet i länet, eftersom vägarna inte klarar det.

Debatten har snöat in på kundnöjdhet och annat. Men var är lösningen beträffande kollektivtrafikandelen, och var är lösningen när det gäller att människor ska kunna lita på att komma fram i tid dit de ska med kollektivtrafiken?

Anförande nr 195

Stella Fare (FP): Det är en av de svåra frågeställningar som vi har. Jag vill bara påminna om att vi nu till vårt stöd i SL har ett stort antal kvalificerade och duktiga samhällsplanerare.

Den trafikplan som man har citerat ur har kommit just som ett utslag av deras verksamhet, där de lyfter upp dessa frågor. Samtidigt som antalet resenärer ökar och trängseln ökar och vi bygger ut systemet så fort vi kan – det är ingen snabb procedur – är ändå andelen resenärer, det vill säga fördelningen mellan kollektivresande och privatbilism, rätt konstant. Hur hanterar man då det?

Tanken är att de forskare och samhällsplanerare som vi har tagit in i SL-organisationen ska börja närstudera det mer intensivt och titta närmare på hur man i länet kan se skillnader och vad man skulle kunna göra för att minska efterfrågan på korta singelresor i bil, som står för en del av ökningen.

Det är en seriös frågeställning. Men jag vill hävda att vi verkligen har tagit ett steg framåt för att få frågorna mer belysta.

§ 40 Motion 2009:25 av Lars Dahlberg (S) om att inrätta expressbussar i väntan på Spårväg Syd**Anförande nr 196**

Lars Dahlberg (S): Ordförande! Den här motionen tar sikte på en av kollektivtrafikens stora svagheter, nämligen tvärförbindelserna i Stockholms län mellan de olika spårssystemen. Det är särskilt tydligt när det gäller området mellan Kungens Kurva och Flemingsberg.

Det är ingen ny fråga. Den har varit uppe återkommande. Det är egentligen här som grunden för projektet Spårväg Syd finns. Vi har två regionala kärnor, som bland annat pekas ut i RUFs, och de kommer att växa och ha stor betydelse för södra länets utveckling. Den ena kärnan är kring området Kungens Kurva och Skärholmen, och den andra kärnan är kring området Flemingsberg, Huddinge sjukhus och Södertörns högskola.

Det vi är ute efter i vårt parti är att det ska finnas effektiva och snabba förbindelser mellan de två områdena. Om det finns det kommer man att stödja utvecklingen på det sätt som RUFSS pekar ut. Med de snabba expressbussar som vi vill ha skulle man på ett bättre sätt svara upp mot det behovet.

Jag tycker att det är bra att SL jobbar med linje 865, och jag tycker också att det är positivt att Trafikverket ser över möjligheten till signalprioriteringar. Linje 865 kommer säkert att föra med sig ett ökat resande. Men den expressbuss som vi ser framför oss tror vi på ett ännu bättre sätt skulle kunna värva resenärer.

Vi och jag – jag är ensam motionär – står fast vid förslaget att inrätta expressbussar och yrkar bifall till motionen.

Jag tycker naturligtvis att det känns positivt att läsa om SL:s pågående arbete kring tvärförbindelsen. SL pekar också ut att ett beslut om att bygga ut spårvägen skulle kunna innebära att de sträckor där det i dag är problem med framkomligheten för busstrafik skulle prioriteras ännu bättre.

I kölvattnet av motionsbehandlingen – jag förutsätter att Christer kommer att framhärda att landstingsstyrelsens förslag är bättre än mitt – hoppas jag att majoriteten kommer att närma sig Spårväg Syd med lite högre fart och kanske också leverera ett besked i frågan, vilket skulle kunna föra med sig att man vidtar ytterligare åtgärder för att snabba upp busstrafiken mellan de två viktiga delarna av södra länet.

Bifall till motionen!

Anförande nr 197

Gunilla Roxby Cromvall (V): Även för Vänsterpartiets del vill jag yrka bifall till motionen, som är viktig. Vi delar verkligen önskemålet att påskynda det moderatledda SL:s prioritering av Spårväg Syd.

Nya linjedragningar möjliggör för oss stockholmare att bo och arbeta på nya platser. Man kan inte bara titta på vilka som reser mellan punkt A och punkt B i dag. När vi till exempel byggde tvärbanan blev det fler som åkte med den jämfört med vad man hade trott. Det beror på att vi plötsligt får nya livsvillkor och kan bo och arbeta på nya platser.

På Södertörn och i söderort är det otroligt lång restid, och ofta tvingas vi in till centrum för att sedan åka ut igen. Det finns väldigt få tvärförbindelser, och det finns inga snabba tvärförbindelser, som de expressbussar som socialdemokraterna nu lyfter fram. Det är jätteviktigt.

Jag ska ta några exempel. Att ta sig från Älvsjö till Skärholmen tar i dag minst 40 minuter med den kollektiva trafiken, med de byten man måste göra. Det kan jämföras med en bilresa på bara 5 minuter. Naturligtvis skulle en expressbuss inte gå lika fort som en bil, eftersom den måste stanna några gånger, fast inte så många gånger. Men den skulle säkert kunna gå på tio minuter. Det skulle möjliggöra att fler kan lämna bilen och inte använda den.

En annan resa som tar oerhört långt tid är från Skärholmen till Flemingsberg, för att kanske byta till pendeltåget där. Det räcker inte med 30-minuterstrafik. Jag tror att 10-minuterstrafik är mycket viktigt för oss att ha på väldigt många linjer. Det möjliggör för oss att sedan göra smidiga byten. Har vi 30-minuterstrafik och pendeltåget går bara en gång i kvarten och kanske är försenat eller bussen till pendeltåget var försenad är det inte så bra.

Det handlar om att tänka nytt. Inrätta en expressbusslinje med 10-minuterstrafik som är en riktig expressbuss, det vill säga inte stannar så ofta! Jag är helt övertygad om att det kommer att ge massor med nya resenärer. Och det behövs, för vi behöver förstärkning i trafiken på tvärs, vi som bor i söderort och alla som bor på Södertörn.

Bifall motionen, tycker Vänsterpartiet!

Anförande nr 198

Yvonne Blombäck (MP): Ordförande! Gunilla Roxby Cromvall var inne på tidsskillnaderna. Det anknyter till den debatt som vi hade tidigare. Vad är det som gör att folk fortfarande väljer bilen i så mycket högre grad, trots att det finns ett ganska stort utbud av kollektivtrafik i Stockholms län?

Det är just därför att de resor som man behöver göra tar så lång tid. Det handlar inte om resorna till och från Stockholm, för de går fortfarande hyfsat fort, utan andra typer av resor, som de tvärregionala resorna, som tar i snitt tre gånger så lång tid med kollektivtrafik som med den egna bilen, fast det är extremt stora skillnader. Det gör att den typen av resor lockar för få resenärer i förhållande till vad vi skulle önska.

Därför delar Miljöpartiet Lars Dahlbergs uppfattning i motionen, så jag yrkar bifall till den.

Det finns ett stort behov genom de människor som behöver resa tvärregionalt. Det handlar om mer än 50 procent av alla resor i Stockholms län. Men där finns det väldigt dåligt utbyggd kollektivtrafik, eller också tar den som finns så pass lång tid att man har svårt att utnyttja den på ett smart sätt.

Om man skulle skapa sådana tvärbindinger som en expressbuss – det behövs förhållandevis lite pengar för att skapa en sådan – då kan människor hitta alternativa resvägar. Det skulle bidra till att man avlastar de centrala snitten på ett sådant sätt att jag tror att alla skulle uppleva både ökad trivsel och ökad kundnöjdhet. Det skulle också förhoppningsvis bidra till att ännu fler skulle välja att resa med SL. Därigenom skulle man stärka varumärket SL, och kanske skulle alla börja älska SL på sikt.

Det är precis vad det handlar om. Men sedan saknas medlen. Vilka pengar har ni? Finns det ambitioner inom Alliansen för att upprätta en snabb tvärförbindelse på till exempel Södertörn? Även ni vill ju bygga Spårväg Syd. Det har vi pratat om många gånger, och den finns i alla fall med när ni pratar, även om det inte finns pengar i nuläget.

Om man tidigt skapar detta stråk visar man människor att det går bra kollektivtrafik där, och då börjar folk använda den. När det sedan byggs spår är den rutten redan intränad. Det är ett sätt att bygga ett varumärke, ett konstruktivt sätt som skulle skapa fördelar på alla miljöplan och kundnöjdhetsplan.

Det blir intressant att höra om någon från den andra sidan kommer att gå upp och prata om detta.

Anförande nr 199

Karl Henriksson (KD): Ordförande, ledamöter! Jag kan instämma i väldigt mycket av det som de föregående talarna har sagt. Vi behöver bättre tvärtrafik på Södertörn. Vi behöver både spår och expressbussar.

Men expressbussar – oavsett om de heter buss 865 eller något annat – behöver också bra vägar för att kunna komma fram. Där har vi ett problem som det ser ut i dag. Oavsett hur få stopp de har kommer de att behöva gå på Glömstavägen, som inte är speciellt framkomlig stora delar av trafikdygnet.

Det tar tid. Eniros och andras beräkningar av hur lång tid man ska räkna med att resan tar stämmer inte med verkligheten. Expressbussar kräver expressvägar. Det behövs ny infrastruktur på Södertörn. Det behövs både Spårväg Syd och Södertörnsleden.

Med det vill jag yrka bifall till landstingsstyrelsens förslag.

Anförande nr 200

Yvonne Blombäck (MP): Det var en spännande inledning av Karl Henriksson, men avslutningen blev ack så beklämmande.

Det finns ett fantastiskt exempel. Det är ett exempel som de Värmdöbor som sitter i salen känner till. Det fanns en vägsträcka som var ganska smal: Grisslingakerkan. Det var hopplöst att komma fram där för ett antal år sedan. Sedan kom vi i kommunen på en smart idé och drev Vägverket framför oss. Det är ju inte alltid köer åt bägge håll. Man kan utnyttja körfälten på olika sätt genom att skapa reversibla fält.

Jag är helt övertygad om att man med ganska små medel skulle kunna skapa framkomlighet just för bussarna, för det tror jag är det viktiga i det här fallet. För att få folk att välja kollektivtrafiken ska man se till att det är den som får framkomlighet. Det kan vara vägrenar eller annat som man kan utnyttja för att skapa framkomlighet för busstrafiken. Vi kan jobba konstruktivt tillsammans för det – det är jag helt övertygad om.

Anförande nr 201

Karl Henriksson (KD): Ordförande! Det var flera som viskade till mig att Yvonne nog inte har åkt på Glömstavägen. Det är bara två filer. Det finns inga vägrenar att tala om.

Det behövs en ny väg där. Det behövs en Södertörnsled. Det är olyckligt att Miljöpartiet fortsätter att motarbeta de nödvändiga infrastruktursatsningarna på Södertörn.

Anförande nr 202

Yvonne Blombäck (MP): Grisslingakerkan var också bara två körfält. Det går, Karl Henriksson! Vi kan ta den utmaningen tillsammans. Det går om man vill!

Anförande nr 203

Gunilla Roxby Cromvall (V): Så spännande, Yvonne! Du och jag kom på precis samma tanke. Det finns något som heter kollektivkörfält. Villaägarna i Älvsjö skulle jubla om det blev körfält för bussarna på Älvsjövägen, så att de blev av med mycket trafik. De är väldigt upprörda över det. De skulle bli jättegglada. Det skulle behövas, så att bussarna kommer fram.

Såvitt jag minns är Glömstavägen naturmark väldigt mycket, så det är bara att anlägga ett ytterligare körfält för att släppa fram bussen.

Efter valet äger ni makten i många delar av länet, så ni har kompisar så att ni kan lösa planfrågorna. Släpp fram bussen, så blir det expressbussar, och så kommer de som åker kollektivt fram snabbt! Det är viktigt inte minst med tanke på föregående debatt om kollektivtrafikandelarna som minskar.

Anförande nr 204

Stella Fare (FP): Herr ordförande, fullmäktige! Jag ser verkligen fram emot maj månad, när den utredning som SL har jobbat med när det gäller Spårväg Syd ska vara klar. Då får vi lite mer och färskare uppgifter om behovet av och de möjliga dynamiska effekterna av en ny spårförbindelse. Spårväg Syd har fått en nästan mytologisk ryktbarhet och har uppfattats representera att man verkligen vill satsa på den södra länsdelen.

Jag är väldigt positiv till spårförbindelser. Men när man ska göra en sådan jätteinvestering – det är ingen liten investering utan handlar om 14 stationer och 18 kilometer spårväg – ska man verkligen veta vad man gör.

Idén har en gång kommit från samhällsplanerarna på regionplanekontoret, som ville skapa bättre förutsättningar för vad man kallade de regionala kärnorna i RUFs:en. De regionala kärnorna har varit mycket omdebatterade i regionplanenämnden de senaste fyra åren. Allt detta behöver verkligen ha en bra och analytisk utredning, som vi också kommer att få.

En buss är jättebra för att pröva ut och lite grann se vilken efterfrågan det finns. Men det är klart att en buss inte kan jämföras med spårtrafik, som har helt andra dynamiska effekter. Det vet vi när vi byggde tvärbanan. Då blev det en helt annan skjuts, och många fler valde den förbindelsen jämfört med vilka som antagligen hade valt en bussförbindelse i samma sträckning. Det är svårt att jämföra dessa två olika saker.

Det finns en annan investering som man har talat om länge men som aldrig har förverkligats. Det är en förbindelse mellan Hagsätra och Älvsjö. Den förbindelsen är en felande länk, och den behöver komma till.

Historiskt har vi ärvt systemet att alla vägar ska leda in till Stockholms innerstad och att vi har så väldigt dåliga kommunikationer på tvären. I just den här delen är det uppenbart att man tänkte fel en gång i tiden när man tänkte att tunnelbana och pendeltåg inte skulle tangera varandra. Det blev väldigt tokigt. Vi behöver skapa kontaktpunkter. Det är en av de saker som fattas i Stockholm. Som sagt var har det sina historiska skäl.

Jag är nyfiken på vad utredningen kommer att visa. Helt uppenbart är att vi behöver bättre kommunikationer. Men vi ska också vara medvetna om att det är ett mycket stort åtagande att bygga 18 kilometer spårväg och att man måste veta vad man gör innan man sätter spaden i marken.

Jag hoppas att ni inte börjar misstänkliggöra mig för att jag vågar säga dessa saker. Jag vill bara vara mycket tydlig med att det är lätt att vissa investeringar får en symbolisk prägel. Men man måste ändå ställa dem mot andra investeringar som kan vara likvärdiga, så att man får den absolut bästa nyttan.

Anförande nr 205

Yvonne Blombäck (MP): Stella Fare! Regionala kärnor är ett antaget begrepp i RUFs:en som vi själva har fattat beslut om, så det är inte omdebatterat i dag. Du kanske inte delar den uppfattningen, men dina andra kamrater har den uppfattningen bestämd och beslutad.

Sträckningen Hagsätra–Älvsjö är en del av Spårväg Syd i Miljöpartiets planer. Vi har gått längre än vad ni gör. Vi ser er investering, som du kallar jätteinvestering, som ett första steg. Vi ser att behovet av tvärförbindelser på Södertörn är större än bara mellan Flemingsberg och Skärholmen, som är en delsträcka i ett mycket bredare perspektiv.

Det är kul att du, Stella Fare, säger att man ska ha bra underlag innan man fattar beslut om stora investeringar. Jag skulle önska att ni var lika tydliga på vägsidan som kraven uppenbarligen är på kollektivtrafiksidan.

Anförande nr 206

Stella Fare (FP): Man kan förutse att det finns oerhört många behov de närmaste åren och att vi inte utan vidare kan snyta pengar ur bakfickan för 18 kilometer ny spårväg – jag bara gissar att det kommer att vara lite knepigt att göra det.

Du sade, Yvonne, att ni har med förbindelsen mellan Hagsätra och Älvsjö i Spårväg Syd. Ja, man kanske kan se det som en första etapp, om man så vill. Det handlar om 1 300 meter, och det skulle vara en otrolig förbättring för många om det gick att få den förbindelsen.

Kanske är det där man ska börja. Vi får se vad utredningen visar. Självfallet behöver vi bättre tvärkommunikationer i Stockholms län.

Anförande nr 207

Yvonne Blombäck (MP): Det är härligt att vi börjar bli överens i den sena timmen. Det är precis det bekymret som jag har tagit upp i flera timmar.

Nu ska vi få pengar till de nödvändiga utbyggnadsbehov som finns inom kollektivtrafiken. Då prioriterar ni från Alliansen två mil tunnel under Lovön, medan vi prioriterar kollektivtrafik i form av spår där de behövs.

Anförande nr 208

Landstingsrådet Wennerholm (M): Herr ordförande, fullmäktigeledamöter! Debatten handlar om ett angeläget behov av att bygga ut tvärförbindelser. Det är där förstärkningen kommer att kunna skapas på många olika ställen i vårt län, för att förbättra kollektivtrafiken och möjliggöra för människor att – i stället för att först åka in till centrala delar av staden för att sedan åka ut i annan riktning – kunna ta sig på tvären mellan olika förbindelsesystem.

Det har redan beskrivits vad som har hänt. Det finns en bussförbindelse som startade i augusti i fjol som är ett första steg för att förverkliga det motionen handlar om,

Men för att det verkligen ska kunna komma till stånd behöver vi, som flera tidigare har sagt, ha signalprioriteringar i vägkorsningar och en utbyggd kapacitet på vissa av de vägar som i dag, skulle jag tro, är alldeles för klena dimensionerade för att ens skapa busskörfält på för att det ska kunna bli en riktig snabbuslinje.

Så fort det finns framme kommer vi att kunna förverkliga en snabbare transport med buss. På sikt blir det, som också har sagts, ett första steg när det gäller att se vad vi kan göra i fråga om en utbyggnad av Spårväg Syd.

Med det, herr ordförande, yrkar jag bifall till landstingsstyrelsens förslag.

Anförande nr 209

Johan Wahlstedt (S): Eftersom jag är nygammal ersättare kanske det hör till god ton att presentera sig. Jag är civilingenjör på sektionen Väg och vatten och har hållit på med trafik på olika sätt. Jag jobbar på en firma som heter Ramböll som trafikutredare och ingenjör. På halvtid doktorerar jag på Teknis – bussprioritering genom signaler är verkligen bra – och sysslar med lite annat, som ångbåtar och spårvagnar, men det är mest hobbyjobb.

Beträffande Spårväg Syd är det väl bra att börja med en busslinje i halvtimmestrafik på den sträckan. Men jag tycker att man ska sikta på något mer, inte bara att måla om ett körfält.

Om man verkligen vill visa att man ska bygga en spårväg här kan man väl göra en del av de investeringarna som man behöver, bland annat se till att man får en snygg in- och utkörning vid Huddinge sjukhus i stället för att man ska svänga vänster och snurra och krängla runt.

Bygg ett par viadukter! Det kostar pengar, men om vi ändå ska bygga en spårväg här och vill göra det, börja då med att göra satsningar i infrastruktur som man kan köra en buss på. Gör dem på några få punkter. Det borde vara en riktig expressbusslinje.

Även förslaget om Älvsjövägen är väl bra, men börja med att göra något nu! Bifall till motionen!

§ 41 Motion 2009:33 av Yvonne Blombäck (MP) om att införskaffa fler biljettautomater och bättre kortläsare i kollektivtrafiken

Anförande nr 210

Yvonne Blombäck (MP): Ordförande! Jag konstaterade nyss att jag egentligen tycker att det var bra att det i dag låg en packe med motioner i trafikfrågor som gränsar till varandra. Det har varit en angelägen, viktig och stundtals mycket bra debatt.

Frågorna anknyter verkligen till varandra. Jag läser i svaret på min motion på första sidan andra stycket: "SL arbetar aktivt med att utveckla olika former för biljettvisering." Man ska nu jobba med att ta fram en lönsamhetskalkyl och se på förutsättningarna.

Som jag ser det handlar det då om att säkra intäkterna för SL genom att se till att det finns apparater som kan läsa av de alltmer populära sms-biljetterna. De går inte att läsa av i dag – jag vet inte om alla känner till det. Inte ens de som kontrollerar biljetterna har apparatur så att de kan läsa av och säkerställa att biljetten är äkta.

Då kan jag inte låta bli att göra en tankekoppling: Hur väljer vi att investera de pengar som finns? Vi i Miljöpartiet hade valt – det har vi skrivit i budgetar, skrivelser och att-satser under ganska många år, ända sedan 2007 – att se till att det fanns apparater som på ett rättssäkert sätt kunde läsa av sms-biljetterna.

Vi skulle också se till att det var möjligt för människor utanför spårsystemet att köpa biljett. Det är inte möjligt i dag, långt efter det att motionen lades. Det finns många delar i vårt län där det är upp till en halvmil för att köpa en biljett.

Vill man få ökade intäkter, vill man göra det enkelt, vill man att folk ska älska SL och välja kollektivtrafiken framför andra färdmedel, speciellt bilen, måste man jobba med att på olika sätt skapa bättre förutsättningar.

Att se till att det finns biljettautomater och kortläsare på ett mycket smartare sätt än i dag skulle vi från Miljöpartiets sida se som något otroligt enkelt att lösa. Det handlar om hur man väljer att investera pengarna. Vi ser att detta är något som skulle gynna hela Stockholms län. I stället väljer Alliansen att för de pengarna sätta upp spärrar som bara försvårar och, som vi ser det, skapar *gated communities* i tunnelbanesystemet.

Jag yrkar självfallet bifall till motionen, för det är en viktig motion. Vi vet också att giltigheten för biljetter och kanske framför allt mobilbiljetterna, som många ungdomar använder, skapar mycket konflikter, framför allt ute i busstrafiken, där bussförarna sitter ensamma och möter alla de som är upprörda. Det kan också vara så att batteriet i mobilen har tagit slut på vägen och att man inte kan visa att man har en biljett. Det finns massor med olika vittnesmål.

Detta skulle vara ett sätt att enkelt lösa problemet. Det finns sådana apparater. Det visste jag inte när jag började titta på den här frågan – jag trodde att det inte fanns. Det finns sådana apparater, men dem har SL inte valt att investera i.

Vi tycker absolut att man måste göra ett omtag här. Man måste skapa bättre kollektivtrafik genom att investera i sådana apparater och se till att det går att köpa biljetter överallt i länet.

Bifall till motionen!

Anförande nr 211

Gunilla Roxby Cromvall (V): Som ni har sett i handlingarna stöder Vänsterpartiet den här motionen från Miljöpartiet. Det är en angelägen motion. Det handlar om det enkla och det smidiga i att resa. Det handlar om att det på många håll i vårt län är jättesvårt att köpa biljetter. Yvonne har precis pratat om sms-biljetter, så det handlar om en prioritering och att säkra intäkterna.

Hemma hos mig – jag bor tio minuters bilresa från Stockholms city – får jag gå ungefär tio minuter för att hitta en biljettautomat. Vi har bara bussar där jag bor. Jag kanske har ovanligt nära till att köpa biljett, om jag nu inte har SL Access-kort, vilket jag naturligtvis har. De som inte har det får gå väldigt långt. På många håll i vårt län får de gå ännu längre.

Varför kan man inte köpa biljetten på bussen? Varför kan man inte gå på och av bussen vid alla hållplatser? Varför kan man köpa biljetter bara på tunnelbanestationer? Varför är inte tunnelbanestationer och knutpunkter med bussterminaler hopbyggda, som i Liljeholmen, där man kommer in i systemet och sedan reser enkelt och smidigt?

Det är en oerhörd bristvara i vårt län och i många förorter som ligger nära Stockholms innerstad. Vi har ingenstans att köpa biljetter!

Ta bort viseringstvänet från bussförarna! Det har jag sagt tidigare, och jag säger det igen. Bussföraren ska köra bussen säkert. De har en mycket angelägen arbetsuppgift och ska inte bry sig om detta med betalning eller inte. Det gör inte tunnelbaneförarna – de visarar inte alla som ska gå på tunnelbanan. Det gör inte heller tvärbanelförarna – de visarar inte. Det finns andra som kan visa och kontrollera, och framför allt kan resenärerna faktiskt visa sig själva.

I stället för de höga glasdörrspärrarna, installera i stället kortläsare även på bussarna och gör det möjligt att köpa biljetter på bussarna, så att det blir tillgängligt för oss alla!

Bifall till motionen!

Anförande nr 212

Vivianne Gunnarsson (MP): Ordförande, ledamöter! Är det någon av er som brukar gå på buss 1 vid Hötorget? Det gör jag rätt ofta. Då är det ganska många som kommer från olika länder som försöker ta sig på bussen men inte kommer på. Varför det? Jo, de vet inte hur de ska få tag i en biljett.

Likadant är det åt andra hållet när kryssningsfartygen kommer in. Vi har varje år 150 kryssningsfartyg till Stockholms frihamn, och vi har varje dag en båt från Tallinn, en annan från Riga, en tredje från Åbo och Helsingfors. Nu i sommar kommer vi också att få en från Sankt Petersburg.

Varje dag vimlar det omkring turister med sina väskor och vet inte var busshållplatsen är och kan inte betala. De kommer inte på bussen över huvud taget och kan inte handla någon biljett förrän de kommer till tunnelbanestationen.

Jag hade tänkt ställa en fråga om det, men frågestunden tog slut. Detta är ett ypperligt tillfälle att ta upp detta igen, att det måste finnas möjligheter för alla. Stockholm ska vara en tillgänglig, trevlig och bra turiststad. Stockholm är en miljöstad. Det är ett tråkigt sätt att hälsa turisterna och andra som kommer hit för att kanske träffa släktingar och andra genom att säga: Nej, ni får inte åka, utan ni får ta er väska och gå 2 kilometer till tunnelbanestationen.

Jag tycker att det borde finnas möjligheter att köpa biljetter i Frihamnen, antingen i själva hamnen eller på båtarna. Det kan vara till exempel ett dagskort som man köper när man är på konferens. Varsågod, det är ett bra tips för bättre turistinformation!

Anförande nr 213

Landstingsrådet Wennerholm (M): Herr ordförande, fullmäktigeledamöter! Det finns mycket att göra på det här området. Jag kan börja där Vivianne slutade. Det kanske inte riktigt berörs i motionssvaret.

Det finns all anledning att fundera kring hur man kan samarbeta bättre med till exempel färjebolag och andra. När det gäller våra kryssningsfartyg ägnar man sig ibland åt det våra revisorer tycker är så förskräckligt, nämligen informell styrning. Det innebär att styrelsen eller styrelsens presidium tycker att man ska se till att vidta åtgärder,

En sådan har varit att se till att vi blir mer aktiva överallt där det pågår aktiviteter i vår region. Jag tycker att SL ska finnas inte bara i en fast anläggning på Mässan och vid Älvsjö, där man ofta har värddar. Där det är större aktiviteter ska SL finnas med och marknadsföra våra biljetter och sälja dem.

Kryssningsterminaler är självklart ett sådant ställe, och det är på väg fram. Ombord på båtarna borde det finnas bra information, och man ska kunna köpa kort för olika lång tid som man är i land som turist.

En annan utveckling som jag ser fram emot mycket är att vi ska sluta att ägna oss åt vissa saker. Jag är, mina vänner, ganska trött på att ha ett helt kortfodral i fickan när man i stället skulle kunna samla informationen på det man redan har. Därför kommer SL att titta på om man i framtiden skulle kunna använda ett vanligt betalkort och ladda det för att göra sina enkla resor, om man inte är en trogen resenär och har 30-dagarskort och SL Access.

Det tycker jag är ett bra exempel på en utveckling där man ger bättre service till våra resenärer. Då kan man dra det kortet mot sitt bankkort när man reser. Det kommer väl också att bli möjligt med SL Access att kunna ladda ett sådant kort. Men det blir ännu mer geschwint för våra användare om man kan göra det direkt mot sitt eget bankkonto. Då behöver man inte gå långa sträckor.

Sedan är jag den första att beklaga att man av arbetsmiljösäl, av någon anledning just i Stockholm, inte längre får sälja biljetter på bussarna. Det är beslutat av Arbetsmiljöverket, och det kan vi inte göra så mycket åt. Det var därför vi vidtog de tillfälliga åtgärderna i form av biljettautomater i busskurer och liknande. Det är klart att den situation som då uppstod innebar att det blev svårare för våra resenärer. Det kan man bara beklaga. Det är inte mycket vi kan göra åt det.

Vi får matcha det precis på det sätt som Vivianne talade om i fråga om turister, där det gäller att tänka modernt på hur vi ska kunna utveckla system där vi kanske rent av använder våra vanliga betalningsmedel för att också betala kollektivtrafikresan, om man inte är en trogen resenär som köper 30-dagarskort.

SL håller på att pröva – Yvonne var inne på det – ett system för att läsa av mobiltelefoner. Ett sådant prov kommer att vara klart under innevarande vår, så får vi ser vart det leder och vad en sådan investering skulle kosta. Det återkommer vi till.

Anförande nr 214

Y v o n n e B l o m b ä c k (MP): Ordförande! Till synes är detta en fråga där vi är överens. Det verkar inte finnas olika uppfattningar om att det finns mycket att göra, även om vi har kommit en bit på väg. Därför skulle jag önska att vi kunde vara eniga i den här frågan och bifalla motionen.

SL har getts i uppdrag att investera i nya kortläsare som är anpassade för både SL Access och sms-biljetterna. Bussarna ska också ges första prioritet.

Jag vill också att SL ges i uppdrag att investera i flera automater för köp och laddning av biljetter, där områden i länet med de största bristerna ges första prioritet.

För att en motion ska anses besvarad ska man ha uppfyllt stora delar av det motionären kräver, men så är det inte i dag. Vi konstaterar alla gång på gång att det fortfarande finns stora brister. Tycker vi alla att detta är en viktig fråga borde vi gemensamt bifalla motionen.

Jag delar uppfattningen att det finns mycket att göra för att saluföra SL. Europeiska trafikantveckan är ett sådant tillfälle, där man kan föra fram SL som ett ypperligt alternativ och saluföra biljetter.

Ska vi ha det som betalkort eller om betalkortet ska gälla, då är det en stor grupp som ställs utanför. Det är de som av olika skäl inte får ha betalkort. Det kan möjligen vara ett komplement.

Ett enkelt sätt att lösa problemet med att man inte får köpa biljetter på bussarna är faktiskt att införskaffa automater, som jag säger. Det gör det möjligt att köpa biljetter även på bussarna eller i anslutning till bussarna på ett sådant sätt som gör att bussförarna slipper sköta detta.

Jag kan konstatera – det tror jag också att Christer Wennerholm håller med om – att sedan Accesskortet kom och vi fick kortläsarna vid framdörrarna är det otroligt mycket bättre för bussförarna. Vi skulle gärna se att sådana läsare fanns även vid baktörrarna, så att man kunde gå på både fram och bak, för det snabbar ju på påstigningen mycket.

Jag skulle verkligen önska att vi var så pass överens om att behovet är stort och att det fortfarande finns mycket att göra att det kunde bli bifall till motionen.

Anförande nr 215

A n n i k a H j e l m (MP): Ordförande, ledamöter! Det tycks finnas en viss samsyn om att det behövs bättre möjligheter att köpa biljetter, kort och färdbevis av olika slag för folk som bor långt från stationer och bättre möjligheter för tillfälliga resenärer, framför allt turister från andra länder, som inte har någon möjlighet att vara insatta i de krångliga system som vi har nu.

Då kan jag inte låta bli att tänka på att det kostar pengar att köpa de nya apparater som behövs och som faktiskt är en förutsättning för att få flera att åka och att det ska vara lätt att åka kollektivt. Om man sansade sig när det gäller de 140 miljoner som man ska investera i inköp av nya, krångligare spärrar, då skulle man kunna satsa de pengarna på att i stället göra det lätt att åka genom att folk kan köpa biljetter.

Det är två olika synsätt. Ska vi underlätta för folk att betala? Ska vi göra det lätt att resa? Eller ska vi satsa på mer kontroll och mer svårforcerade spärrar även för dem som har biljett? Det är en viktig skillnad i hur man ser på hur man utvecklar resandet inom SL.

Jag yrkar förstas bifall till motionen.

§ 42 Motion 2009:35 av Lars Dahlberg m.fl. (S) om ett rent och snyggt Slussen

Anförande nr 216

L a r s D a h l b e r g (S): Ordförande! Motionen har kommit till med utgångspunkt från den verklighet som möter Nacka- och Värmdöbor varje dag när de ska resa kollektivt till och från sina jobb.

Jag är en av dem som har varit nere vid Slussen och kampanjat ett antal gånger. Det är intressant att notera vilka enorma volymer resenärer det handlar om. De resenärerna möts av – det är svårt att låta bli att ta i ordentligt – en kloakliknande miljö.

Det har skett en del förbättringar, vilket tas upp i motionssvaret. När vi har jobbat med den här kampanjen har vi sett att det har skett en del målningsarbete och en del uppsnygning. Men detta är fortfarande likafullt en ovärdig miljö för SL:s resenärer. Det går att göra en massa kopplingar till den tidigare varumärkesdiskussionen och en massa andra saker.

Jag kan bara konstatera att Slussen är en sådan miljö som våra resenärer inte ska behöva möta i kollektivtrafiken.

Det är intressant att föredragande landstingsrådet väljer att dra en parallell till projektet vid Östermalmstorg. Det visar hur olika SL:s resenärer behandlas. Det kan man ha en rad olika synpunkter på. Jag tycker att det är bra att man har satsat på Östermalmstorg och gjort insatser där. Men man blir förbannad när man ser den miljö som finns vid Slussen och som våra resenärer ska möta. Ni som inte har varit där är säkert välkomna dit.

I motionssvaret skriver man att staden och SL har rätt ut en del avgränsningar, för att klara ut vem som är ansvarig för vad. Så är säkert fallet. Men om man ska ta sig i gången från Slussen in mot Gamla Stan så märker man att det stinker av urin där nästan alla dagar i veckan. Man kan fortfarande se papperskorgar vara överfulla från den ena dagen till den andra, utan att det sker någon tömning. Och det är fortfarande så att det springer runt rättor i området.

Det är en ovärdig miljö för SL:s resenärer.

Slussen ska byggas om. Det är säkert många som är glada över det, även om det finns en och annan som helst skulle vilja att Slussen fortsätter att se ut som den gör. Men de allra flesta av oss inser att detta inte kan fortsätta.

Fram till den dag då ombyggnadsarbetet kommer i gång måste det göras mer än vad som har gjorts hittills. Det är vad motionen handlar om.

Jag kan välja en enskildhet för att vara väldigt konkret. I svaret redovisas att det har gjorts en del saker. Men ett av våra förslag är att man ska inrätta fler offentliga toaletter. Kommer det att bli fler offentliga toaletter vid Slussen, så att man åtminstone i någon mening kan få bort den del av nedsmutsningen som bristen på toaletter leder till? Det skulle vara intressant att få ett svar på det i dag.

Bifall till motionen!

Anförande nr 217

Yvonne Blombäck (MP): Den här motionen har initierats av mina socialdemokratiska kamrater i Värmdö. Jag är en av de ungefär 100 000 resenärer som reser till och från Slussen varje dag från Nacka och Värmdö. Det är intressant. Jag brukar rätt ofta tänka: Vi är ett luttrat släkte. Vi står upp som packade sillar på bussarna och kommer till eller åker från Slussen hela tiden. Vi klagar inte så högljutt. Har ni tänkt på det? Men vi är många!

Jag delar alla uppfattningar i motionen, och för Miljöpartiets del yrkar jag bifall till motionen.

Så sent som när de här handlingarna kom ut och motionen skulle komma upp tänkte jag på en sak. Om jag tittar mig omkring är det inte klottersanerat, utan det ser fortfarande förskräckligt ut. Det är klotter i trappan upp vid Pressbyrån. Jag går från bussarna trappan upp till 3:ans buss och sedan tillbaka ned. Trapporna är dessutom trasiga på flera ställen. Det är inte bara otrevligt, utan det är också en riskfylld trafikantmiljö.

Det finns en massa nät i taket som ska göra att betongen inte ska ramla i huvudet på oss när vi står där nere. Vi lever med det. Förstår ni vad vi försöker förklara? Ni som inte har varit där, ta en promenad förbi och stanna upp och titta er omkring! Det är absolut en av de mest förskräckliga miljöer som finns i Stockholms kollektivtrafik – det går inte att komma ifrån.

Det blev bakslag i Stockholms stad, eftersom det inte blev något beslut om att gå vidare med det förslag till ombyggnad som vann. Frågan är: Hur många år till kommer det att ta innan Slussen byggs om? Och när man väl har tagit det beslutet, hur många år till kommer det att

ta tills det är gjort? Hur många år till ska Värmdö- och Nackabor behöva vistas i den här miljön?

Det är klart att vi måste göra något. Vi kan inte bara stillasittande säga att det inte är vårt problem utan att vårt problem är att se till att den värsta smörjan hålls borta. Det räcker inte!

Bifall åtminstone den här motionen! Och ta definitivt ytterligare krafttag från den här politiska församlingen, som har ansvaret för hur kollektivtrafiken fungerar generellt!

Anförande nr 218

Lennart Nilsson (FP): Ordförande, ledamöter! Vi som reser och passerar Slussen varje morgon på väg till jobbet mötte för lite drygt ett år sedan en massa socialdemokrater som hade en kampanj med tummen upp för ett renare Slussen. Det hjälpte väl lite grann, ungefär som när jag försöker städa hemma.

Sedan dess har det verkligen hänt saker, även om jag kan hålla med om att det långt ifrån är bra i dag. Men genom förändrade rutiner och förbättrat samarbete med Stockholms stad har det blivit något renare.

Vi måste samtidigt vara medvetna om att detta är Sveriges näst största järnvägsstation och Sveriges största busstation. Det är otroligt många människor som passerar här på väldigt liten yta. Som säkert alla här är medvetna om är miljön väldigt sliten och har funnits länge. Det är alltså en miljö som är mycket svår att underhålla.

Om en miljö upplevs som sliten och nedgången leder det tyvärr till att människor uppför sig sämre och skräpar ned mer och klottrar mer, och man använder förmodligen området i högre grad som toalett.

Förutom att ytterligare förbättra städrutinerna har vi alla ett gemensamt ansvar för att så fort som möjligt se till att vi får en ny bussterminal och en ny anslutning till tunnelbanan vid Slussen, en ny bussterminal som faktiskt är fin och vacker och det bästa vi åstadkomma. Då tror jag att människor som reser från Nacka och Värmdö kommer att ta vara på den bättre.

Därför säger jag: Tummen ur i den här frågan i stället för tummen upp!

Anförande nr 219

Gunilla Roxby Cromvall (V): Det är tur att man får gå upp i talarstolen lite då och då. Jag har en stegräknare på mig, eftersom jag är med i en tävling, men jag har inte gått så många steg i dag. Men det var inte det jag skulle prata om.

I somras var jag med på ett möte med kommunpolitiker på Slussen. Jag bodde förut på Värmdö och flyttade därifrån för 35 år sedan. Det ser likadant ut i dag, men alltfler reser.

Den sunkiga miljön har funnits otroligt lång tid. Jag vet inte om det är drygt 40 år som den här provisoriska lösningen har funnits, och den kommer att finnas väldigt länge till. Som det har sagts tidigare: Det är den allra största stationen i hela Sverige. Jämför då med standarden på centralstationen i Gävle, Göteborg eller någon annanstans, så ser man hur otroligt sunkigt det är.

Men det är inte bara detta. Det är en ovärdig miljö. Det är kallt och blåsigt nere vid Slussen, och det är skitigt och man är rädd för att få fågelträck på sig. Det är också livsfarligt att ta sig över gatorna, för det kommer bussar hela tiden, och det är ofta svårt att hitta bussar. När jag för ett tag sedan skulle resa till Älta hade jag problem att hitta vart jag skulle ta vägen. De som reser från Slussen varje dag kanske hittar, men sällanresenärer har svårt. Det är mycket som måste göras.

Det står här att det har påbörjats städning, men det är inte tillräckligt. Det här är en mycket angelägen motion som också vi i Vänsterpartiet vill yrka bifall till. Vi vill att alla ska älska SL, även de som bor i Nacka-Värmdö och som reser till Slussen. Sedan har jag en stilla undran varför ingenting har hänt. Kan det ha att göra med att marken ägs av Stockholm men att det inte är så mycket stockholmare som reser därifrån utan mest de som bor i Nacka och Värmdö? Jag vill minnas att politiker från dessa kommuner sade att de var villiga att gå in och fixa till något, fast jag vet inte säkert.

I alla fall är det ett bra förslag från Socialdemokraterna. Bifall till motionen! Gör något åt Slussen nu!

Anförande nr 220

Anna Sehlén (V): Jag vill också yrka bifall till motionen och säga att det måste ske något nu. Det går inte att vänta på ombyggnaden, som ju kommer att ta lång tid och är osäker.

En annan sak som man skulle kunna göra redan nu och som Vänsterpartiet har föreslagit vid ett flertal tillfällen är att införa öppna spärmlinjer. Vill man inte införa öppna spärmlinjer på hela Slussen, till exempel vid Södermalmstorg, skulle man åtminstone kunna göra det mellan Saltsjöbanan och bussterminalen och upp till tunnelbaneperrongerna. Resenärerna från Nacka-Värmdö eller Saltsjöbaden har troligtvis redan viserats på bussen eller tåget, och det blir en dubbelvisering när de ska in i tunnelbanesystemet. Tar man bort spärrarna blir det lättare att gå emellan, och man får en mer tillmötesgående kollektivtrafik. Det kanske också något uppväger den sunkighet som möter resenärerna från Nacka-Värmdö och Saltsjöbaden.

Anförande nr 221

Curre Hansson (S): Som vanligt har jag några bilder jag tänkte visa. Jag var en av dem som drog i gång kampanjen Tummen upp för ett rent och snyggt Slussen. Jag ska inte orda så mycket, för jag tycker att alla här har vittnat om hur det har sett ut och ser ut.

För de människor som kommer dit på morgnarna framstår Charlie Chaplins-filmen Moderna tider som rena spaanläggningen. Det är gigantiska köer när folk ska upp till tunnelbaneperrongerna, och det är ett rent under att man inte klär sönder varandra i trapporna. De stackare som ska gå ned med barn eller liknande gör sig icke besvär.

Besök Slussen mellan halv åtta och halv nio på morgonen! Alla kommer då att inse att vi måste göra något. Det är nästan så att ni skulle få arvode för att göra ett sådant besök.

Tack, Christer, för att du försöker ta dig an Slussen. Jag bjussar lite på det.

I internationell arbetsmarknadspolitik har vi Big Mac-index, men på Slussen har vi ett annat index, nämligen Langbys papperspelle. Det här är vad som möter Erik Langbys väljare från Nacka och våra väljare från Värmdö. Jag har tagit ett foto på den där papperskorgen. Jag har varit där senaste veckan och plåtat på morgonen. Här kan ni se hur den såg ut de olika dagarna. Den är överfull varje dag, och på ett av fotona är det till och med någon resenär som har sopat in massor med fimpar under den. Så ser det ut på morgonen när Nacka-Värmdö-resenärerna kommer till Slussen.

Jag tycker att det är bra att du säger att det ska städas 2011, Christer. Nu kan vi väl ändå ta ett krafttag tillsammans för att få en snyggare papperspelle som Erik Langby kan visa upp för Nackaborna? Det här är ju inte värdigt.

Nu hoppas jag att vi kan enas om att snygga till, åtminstone så att vi kan städa. Sedan kan vi fortsätta diskutera om att gå vidare och införa mer service och så vidare. Kan vi inte enas, Christer, om att först städa upp och att ta det andra sedan?

Anförande nr 222

Veera Jokirinne (MP): Hej! Detta är min första gång i talarstolen här i landstinget. Jag är i vanliga fall juriststudent vid Stockholms universitet.

Jag bodde tidigare på Värmdö och pendlade in till stan. Jag upplevde Slussen som obehaglig och otrygg och kände en frustration över att sådana platser alls finns i Stockholm. Vi säger ofta att Stockholm är så vackert, trivsamt och tryggt, men det gäller inte Slussen. Jag tänker på mina släktingar från Finland – de heter också Jokirinne – som först får se Djurgården och Gamla stan, men för att de inte kan köpa biljett på busshållplatsen får de promenera till Slussen, och där känns det som att de måste ha gått vilse. Vad är det för en plats? Då får jag förklara att man inte har byggt om på ett tag och att det är därför det ser ut som det gör.

Det är inte så svårt att göra det snyggt, i vart fall tills Slussen byggs om. Jag undviker Slussen, för platsen känns otrygg, och det gör min sambo också, och han är en stor och stark man. Jag tror inte att det handlar bara om att jag är ung och söt tjej, utan jag är en människa som känner sig otrygg. Därför yrkar jag bifall till motionen.

Anförande nr 223

Hans Lindqvist (C): Fru ordförande, landstingsledamöter! Jag åker också över Slussen nästan varje dag. Det har jag gjort sedan 1973. Dessvärre vet jag hur det ser ut. Jag åker ofta vid halv åtta eller alv nio på morgonen. Man vänjer sig vid det, men det är absolut inte bra, och jag håller med alla som har varit uppe här och kritiserat hur Slussen ser ut och berättat om vilken känsla man får när man är där.

Det är trist att stationen ska se ut som den gör, med pissoar i korridoren och i trappan upp, för det är faktiskt så. Man kan inte vänta tills Slussen byggs om. Med den debatt som pågår och med stadsplaner som ska antas och så vidare kommer det att ta ytterligare tio år, och jag tänker inte vänta så länge. Det tror jag inte heller att någon annan vill. Det är klart att man måste göra något, och det är bra att motionen kommer upp. Men motioner har inga pengar i sig, utan det handlar om att vi ska samarbeta. Här är det staden och landstinget som måste samarbeta och se till att det blir bättre.

Det ska dock sägas att det har blivit lite bättre. Jag åker ju där nästan varje dag och kan se att där det var mycket pink förut är det nu lite mindre, och det har blivit lite bättre med papperskorgar och så vidare. Men det är alldeles för långsamt och för segt.

De förslag som har kommit fram här vill jag backa upp på alla sätt, och Veera beskriver bra vad man känner när man kommer dit för första gången. Men jag hör också på Christer, och jag vet att vi håller på att göra saker. Det är ju ingen som tycker att detta är en oviktig fråga.

Låt mig ta ett exempel. Man kan jämföra med en flygplats, som man passerar några gånger om året. Vi som passerar Slussen gör det flera gånger i veckan. Då är det mer än oacceptabelt att det ser ut som det gör. Det är bara att se till att vi blir bättre. Jag instämmer med vad som står i motionen, men jag yrkar inget bifall för jag vet att det pågår mycket redan. Jag backar upp Christer och vet att nästa gång vi debatterar detta finns det ännu fler bra förslag om hur vi ska hantera denna fråga.

Anförande nr 224

Stella Fare (FP): Ordförande, fullmäktige! Jag begär ordet som stockholmare. Gunilla Roxby Cromvall nämnde ju Stockholms stad. Det är helt sant att Slussen är en stadsplane fråga som Stockholms stad har vändats över i årtionden. Problemet är ju att allting hänger ihop. Busstrafik, tunnelbanetrafik, gångtrafik och vägtrafik samlas i Stockholms hjärta. Slussen ligger ju ungefär där Stockholm grundades.

En ombyggnad av ett sådant ställe beslutar man inte om i en handvändning. Stockholm slutade rusta upp och underhålla Slussen någon gång på 1970-talet, och det ser vi konsekvenserna av nu. Varför man slutade upp att underhålla stadsmiljön då är en

intressant frågeställning. Det var mycket som förföll under rekordåren. Man byggde nytt, men man underhöll inte det gamla.

När jag var barn åkte man buss till Nacka-Värmdö från Borgmästargatan. Det var i gatunivå. Jag vill minnas att det på den tiden var en rätt trevlig upplevelse. Men precis som många har varit inne på är den bussterminal som vi har i dag ett provisorium. Den är inte värdig. Det är egentligen bara Saltsjöbanan som har en bra anslutning till tunnelbanan, men bussarna har det inte. Jag håller helt med om det.

Två saker är viktiga att säga. Man ska inte göra det för lätt för sig, för den här frågan är komplex. Det är klart att man inte sätter i gång en gigantisk ombyggnad bara för bussresenärernas skull när det är så mycket annat som står på spel, inte minst vyn ut mot Saltsjön och Mälaren. Men om kommunerna hade haft ett starkare inflytande över kollektivtrafiken tror jag att SL genom åren skulle ha kunnat driva de här frågorna bättre. Det har ju inte skett. Jag har ofta undrat varför SL är så passivt i diskussionen om Slussen. Faktum är väl att man inte har det mandatet eftersom detta är en stadsplanefråga.

Denna konflikt kommer ofta upp. Den som har ansvaret för markens planering har inte ansvaret för trafiken. Jag står fast vid att kommunerna i länet bör ha ett större inflytande över kollektivtrafiken. På Slussen blir det extra tydligt att detta är en brist. Bifall till landstingsstyrelsens förslag!

Anförande nr 225

Landstingsrådet **W e n n e r h o l m (M)**: Fru ordförande, fullmäktigeledamöter! Jag skulle vilja påstå att jag är den i den här församlingen som vistas vid Slussen oftast och vid olika tider på dygnet. Jag har en ganska god kunskap om hur det ser ut vid olika tider på dygnet.

Jag håller helt med om att det är förfärligt att en del människor tydligen gör sina behov i gångar vid Slussen. Men på min morgonjogging möter jag de grabbar som åtgärdar det med högtryckssprutor. Dem ser inte ni andra. De tar bort urin, smuts och damm som finns där, så ibland får jag ta omvägar på min joggingrunda ned på Skeppsbron, mot Dramaten. När jag är på väg tillbaka är papperskorgarna tomma.

Problemet är dock att papperskorgarna är alldeles för klena för de mängder som kommer senare, och det ser jag när jag åker till Landstingshuset. Dessvärre är det också samma tjänstemän som har sett till att Slussen har fått förfalla som ser till att busstrafiken inte kan fungera mellan Gamla stan och Tegelbacken. Man har kommit på den fantastiska åtgärden att ställa upp cementblock, vilket gör att det tar 40 minuter att ta sig från Slussen till Tegelbacken med buss. Om man som jag bor vid Tjärhovsplan får man alltså byta och ta tunnelbanan från Slussen och konkurrera med andra om platsen där.

Det görs alltså en mängd insatser. Stella Fare har rätt i det hon säger om arbetsmetoden. Man har på tjänstemannanivå bestämt sig för att man ska åstadkomma några politiska beslut. Det har lett till några av de mest fantastiska utvecklingarna av stadsbyggnadskonsten i den här staden. Brunkebergsåsens försvinnande och bankpalatsens utbredning vid Sergels torg är exempel på det: Se till att det inte finns några pengar för underhåll, så att allt blir i så dåligt skick att man tvingar dem att riva! Det är exakt samma sak som sker här.

För mig som gammal officer, som är van vid att det går att ta fram stridsvagnar på 53 ton med hjälp av tillfällig bromateriel är det helt fantastiskt att vi har kunnat hamna i en situation där vi inte kan köra buss nr 2 rakt fram över Slussen, utan i stället ska man åka ned framför statyn av Bernadotternas anfader och stå i kö för att sedan svänga ut på Skeppsbron. Det kan bara bero på det som Stella pekade på, nämligen att någon bestämde sig för att här ska vi djävlar i mig – förlåt – här ska vi inte underhålla trafikapparatens.

Jag kan inte underlåta att ge en kommentar till er socialdemokrater, som ju har ett borgarråd som tycker att man ska renovera Slussen i dess nuvarande utformning. Det skulle knappast påskynda processen med att få ett bättre och modernare Slussen. Tyvärr är väl den

tid förbi då man skulle kunna göra något åt den trafikapparaten. Men ett renoverat och väl fungerande Slussen skulle vara en ganska genialisk trafikapparat. Den kommer nu att försvinna och ersättas av en gigantisk fyrvägskorsning, där vi ska se till att det åtminstone går att köra spårvagnar på broarna i framtiden.

I väntan på beslut – antingen det blir Thomas Rudins renoverade Slussen eller något annat – ska vi se till att det går att göra något så bra som möjligt av Slussen som bytespunkt. Det är dock inte så lätt för dem som står med högtryckssprutor varje morgon och ser till att det som andra lämnar efter sig försvinner. Jag begriper inte hur man är funtad om man, som en del, går in på McDonalds vid Slussen och köper en påse mat, och sedan bara släpper skräpet i trappan när man har ätit färdigt. Det finns också ett personligt ansvar som vi ska förmedla i våra relationer med kunder och resenärer. Bifall till landstingsstyrelsens förslag!

Anförande nr 226

Lars Dahlberg (S): Christer, tänker du medverka till att det blir fler offentliga toaletter vid Slussen?

Anförande nr 227

Landstingsrådet Wenerholm (M): Om du följer med mig på den klubb vid Slussen som jag brukar gå till ska jag visa dig var många av de offentliga toaletter som ingen använder finns.

Anförande nr 228

Lars Dahlberg (S): Jag tror att jag ska avböja den där inbjudan. Men om det nu finns offentliga toaletter som inte används får jag modifiera frågan: Tänker du medverka till att vi får tillgängliga och funktionella toaletter vid Slussen som folk använder?

Anförande nr 229

Landstingsrådet Wenerholm (M): Fru ordförande, fullmäktigeledamöter! När det gäller utvecklingen av bytespunkten är tunnelbanestationen Östermalmstorg ett första bra exempel. Den miljön var fruktansvärt karg, trist och ruggig och har nu blivit mycket bättre. Där finns alla former av service i dag, till exempel ett bibliotek och annat.

Det finns offentliga toaletter vid Slussen. Det är bara att beklaga att de inte används. Vi får väl gemensamt upplysa om var de finns. På SL-dagen 2010 var Magdalena Ribbing och talade om vett och etikett i kollektivtrafiken. Hon var beredd att skriva en liten bok om det. Vi kanske skulle kunna låta henne göra det. Det handlar om hur man behandlar varandra i kollektivtrafiken och i gaturummet. Jag tycker inte att man kissar offentligt på trottoaren. Det kan vi ta till protokollet. Det tycker jag att vi ska uppfostra stockholmarna att sluta med!

§ 43 Motion 2009:21 av Lena-Maj Anding m.fl. (MP) om projekt med djurstödd terapi inom psykiatrisk verksamhet och beroendevård

Anförande nr 230

Ann-Sofi Matthiesen (MP): Ordförande, ledamöter och åhörare! Jag vill först yrka bifall till motionen. Problemet här är ju inte att det inte finns en mängd goda exempel, det finns ju väldigt många goda exempel. De kan bilda ett gott underlag för att göra ytterligare studier som är mer planerade och kan betraktas som en sådan sak som vi kan lita på.

Jag tror i och för sig att man kanske kan sammanställa tillräckligt mycket av den information som finns för att kunna lita på det här ändå, men jag tycker att det är viktigt att vi ser till att vi genomför studier som ger oss säkerhet i det här fallet. Det finns också många policyer som vi behöver utveckla, men vi måste sätta i gång och få ett besked om effekterna av de här metoderna.

Det finns en sak som inte riktigt framgår av materialet som jag råkar känna till, och det är att det inte bara är så att det finns exempel där man har haft det här på olika ställen och använt djur på det här sättet. Det finns också vetenskapliga förklaringsmodeller rörande varför det här skulle kunna vara effektivt. Det finns en person som heter Kerstin Uvnäs Moberg som är fysiolog. Hon har också skrivit förklaringsmodeller för detta. Det stärker ytterligare grunden för den här metoden.

Anförande nr 231

Landstingsrådet Birgitta Rydberg (FP): Väldigt många vittnar om att det är positivt att använda djur i vården.

Jag var häromdagen på Noaks ark. Där berättade deras psykoterapeut om verksamheten och visade upp deras terrier som finns med i terapisoften. Den kan vara lite lugnande och tröstande när man vill ha något att klappa på då man känner att något är väldigt tungt och jobbigt. Visst kan djur i vården passa in när det gäller psykiatrisk behandling.

Jag tycker att det är väldigt bra när verksamhet hittar sådana här praktiska lösningar – inte minst när det gäller äldre som ju sällan är allergiker kan det vara väldigt bra att använda djur i vården.

När det gäller yngre personer i personalen så kan ju tyvärr hindret vara att någon i personalgruppen är allergisk och det kan vara ett praktiskt problem.

Motionen föreslår inrättande av ett projekt och riktlinjer för djurassisterad terapi och man vill införa psykiatriska signalhundar i landstinget. Trots att jag är väldigt positiv till att man använder djur i vården tycker jag att det inte ännu är riktigt läge att införa riktlinjer, för risken är då ganska stor att man skapar hinder och restriktioner som försvårar.

När vi utformar riktlinjer så brukar de bygga på forskningsresultat, men i dag finns väldigt lite forskning. Därför tycker jag att det är svårt att på bred front införa riktlinjer, men det är fritt fram att söka forskningsstöd för projekt.

Jag tycker att det vore bra om det funnes verksamheter som ville söka forskningspengar för att kunna genomföra projekt och skapa den evidens som kanske finns, för många av oss tror att det har en positiv effekt. Det är först därefter som jag tror att frågan om riktlinjer bör hanteras. Där är vi inte i dag. Med detta vill jag yrka bifall till landstingsstyrelsens förslag!

Anförande nr 232

Catrin Mattsson (C): Centerpartiet anser att djurterapi är ett intressant utvecklingsområde, inte minst inom psykiatrisk verksamhet, men även inom äldresjukvården. Som motionären anför, och det står även i landstingsstyrelsens förslag till beslut, finns det flera positiva erfarenheter av detta. Det finns mycket som tyder på att till exempel hundar och katter kan lindra stress och oro.

Centerpartiet tycker också att det är positivt om exempelvis Centrum för psykiatrforskning kan studera detta närmare.

Vi vill också poängtera att det inte finns något förslag om avslag på den här motionen. Det finns i grunden en positiv ansats till det här ämnet. Centerpartiet anser därför att det finns anledning att följa denna utvecklingsfråga på sikt och står därför också bakom landstingsstyrelsens förslag till beslut.

Anförande nr 233

Marie Åkesdotter (MP): Jag vill börja med att yrka bifall till Miljöpartiets viktiga hälsofrämjande motion!

I svaret var det svårt att uttolka vad Alliansen ville. Pågår det arbete eller ska det påbörjas verksamhet eller slår vi in öppna dörrar eller vill ni inte sätta ned foten?

Nu har det framkommit lite fler saker här i talarstolen, men i det skriftliga svaret säger man sig först vara positiv till fler försöksverksamheter med djur inom psykiatri, beroendevård och annan vårdverksamhet om etiska aspekter på patientsäkerhet kan tillgodoses. Landstingsstyrelsen säger också att det är angeläget att försöksprojekt genomförs med vetenskapligt stöd.

Förvaltningen skriver att det finns beprövad erfarenhet och hänvisar till många positiva effekter.

Däremot har det gjorts alltför få vetenskapliga studier för att man ska kunna hävda evidens.

Med tanke på att vi har 1,3 miljoner katter i Sverige, 730 000 hundar, 300 000 hästar och många andra sällskapsdjur så kan vi ändå med sunt förnuft konstatera att vi mår bra av djur. Våra sällskapsdjur ger oss trygghet, lockar till lek, fysisk aktivitet, social interaktion och de leder till ökad självständighet. Djuren bidrar till att lösa spänningar, sänka puls och blodtryck, minska smärta, stimulera läkning, öka välbefinnandet och minska stress. Djur ökar helt enkelt livskvaliteten och främjar hälsan.

Den här motionen har tre att-satser, och även om ni hakar upp er på det här med riktlinjer så kan ni ju bifalla två av att-satserna. Genom att bifalla motionen så kan vi nämligen bidra till ökad forskning och i förlängningen till ökad evidens, alltså det som tycks vara det som ni hänger upp er på. Jag yrkar bifall till motionen!

Anförande nr 234

Ann-Sofi Mathiesen (MP): Jag vill lägga till en sak till det som sades av Marie.

Innan man gör ett vetenskapligt försök av sådana här saker så får man ju ett etiskt tillstånd och man får tillstånd av olika slag. Man gör ju inte de här studierna utan att göra dem på ett sådant sätt att det är säkert för patienter och så vidare. Det löser sig av sig självt i och med att man söker tillstånd och det måste man göra. Annars räknas inte forskningen.

§ 44 Motion 2009:34 av Ingela Nylund Watz m.fl. (S), Raymond Wigg m.fl. (MP) och Birgitta Sevefjord m.fl. (V) om förbättrad patientmat genom införande av Hälsökök

Anförande nr 235

Lars Dahlberg (S): Det här är det tredje ärendet under dagen som anknyter till kosthanteringen i landstinget.

För vår del har vi valt ett förhållningssätt där vi vill ta chansen, skulle man kunna uttrycka det, att få en nystart här i landstinget beträffande kosthanteringen. I det inbegriper vi också det här ärendet.

För vår del yrkar vi bifall till landstingsstyrelsens förslag! Det gör vi utifrån vår bedömning att den här motionen, som är en alldeles utmärkt motion och som vi i alla delar fortfarande står fast vid, kommer att tas om hand av den kommande måltidsutredningen. Den kommer vi att följa upp på olika sätt.

Från socialdemokratiskt håll står vi bakom landstingsstyrelsens förslag.

Anförande nr 236

Landstingsrådet **Anna Starbrink** (FP): Ordförande, fullmäktige! Jag begär inte ordet för att jag har så väldigt mycket mer att säga om mat och måltider just denna dag. Vi har ju i någon mån behandlat den här motionens innehåll redan när vi fattade beslut om måltidsutredningen, precis om Lars Dahlberg var inne på.

Jag menar att den här utredningen ska ta ett brett grepp om sjukhusmaten, och då vore det enligt min mening fel att sätt ned foten och säga att vi avgränsar det hela och satsar på det som motionärerna kallar för hälsokök. Jag delar alltså inte rakt av uppfattningen att vi per automatik ska införa den modellen.

Jag vill att sjukhusen själva ska ta ansvaret för måltiderna. På precis samma sätt som de tar ansvar för övriga delar av sjukvården ska de naturligtvis utgå från patienternas behov också. Allt detta känns det som om vi redan har diskuterat i dag. Jag nöjer mig nu med att yrka bifall till landstingsstyrelsens förslag!

Anförande nr 237

Landstingsrådet **Raymond Wigg** (MP): Fru ordförande! Tack, Anna! Vi vill göra de här sammanträdena mer kreativa, och det kanske vore lämpligt att koppla ihop den här motionen med de övriga ärendena för nu kommer den som lök på laxen eller jätten efter degen eller något sådant. Det vore bra att kunna göra det på ett kreativt sätt.

Nu är vi här, och vi närmar oss dags ände, och det är ändå så att vi i Miljöpartiet till skillnad från Socialdemokraterna som nöjer sig med att få motionen besvarad, tillsammans med Vänsterpartiet står fast vid att yrka bifall till vår egen motion. Vi är naturligtvis glada över att majoriteten föreslår att fullmäktige ska överlämna motionens synpunkter och förslag till måltidsutredningen.

Om man bara tittar på rubrikerna så ser man ju att den undernäring som finns i dag är kostsam för samhället. Vad patienterna säger i dag om kosten är viktigt liksom det Hälsokök som vi hoppas ska ge patienterna makt över maten. Och Hälsokök ska vara hjärtat i ett hälsofrämjande sjukhus.

Vi är med i nätverket Hälsofrämjande sjukhus. En av de viktigaste punkterna i att-satserna i motionen är ju att vi tycker att det nya Karolinska Universitetssjukhuset självfallet ska ha ett kök som inte kallas Hälsokök utan ett lokalt produktionskök, vilket det inte är i dag. Det är en att-sats som vi vill ska ställas under särskild proposition, och hoppas naturligtvis att få hela fullmäktige med oss på detta.

Jag tänker inte förlänga dagens sammanträde mer genom att tala om mat, ekologisk mat, närodlat och så vidare. Jag yrkar bara bifall till motionen!

Anförande nr 238

Håkan **Jörnehed** (V): Ordförande! Finns det så mycket mer att säga om mat och kost just den här dagen? Det är väl i så fall att man ska införa Hälsokök. Kanske man ska hålla vad man lovar, för vi har ju lovat det här sedan den 19 november 2009, och vi har ju lovat det sedan valrörelsen, och då är det ju en självklarhet att vi måste yrka bifall till vår egen motion.

Jag tycker också att den här motionen är rätt så bred och tar ett stort grepp, och därför är det självklart att den ska bifallas.

När vi bygger för framtiden så har vi också diskuterat den nya sjukvården och de nya sjukhusen och högspecialiserad vård. NKS, framtiden enligt mig, består av Hälsokök och därför, precis som Raymond Wigg sade, så ska vi anta att-satsen om att NKS utformas med att konceptet Hälsokök ryms på sjukhuset och det förslaget ska ställas under särskild

proposition för då får alla partier bekänna färg och stå för vad ni egentligen tycker nu när vi bygger nya sjukhus.

Därmed yrkar jag bifall till motionen, det gemensamma förslag som Vänsterpartiet och Miljöpartiet lade i landstingsstyrelsen!

Anförande nr 239

Hans Lindqvist (C): Fru ordförande! Det här är fortsättning på förmiddagens debatt om kök och mat. Den här motionen är lika viktig som de andra. Den ska också överlämnas till måltidsutredningen, och synpunkterna och förslagen i motionen ska naturligtvis beaktas när man överlämnar den till måltidsutredningen. Det vill jag verkligen understryka.

Jag vill också säga att det är ett gediget arbete som ligger bakom detta. bara man läser motionen så ser man att den studerar område efter område, det är inte tu tal om annat.

Jag vill nämna ett exempel som ingen har nämnt tidigare. Jag tycker att förslaget att vi ska titta på hur privata entreprenörer får vara med när man gör upphandlingar på sjukhusen är utmärkt.

Vi har restauranger som är beredda att ställa upp med à la cartelistor, vi har cateringfirmor som är utmärkta på att jobba med till exempel äldreomsorgen. Ni har det säkert i era hemkommuner också. Här finns det faktiskt möjligheter att se lite bredare på frågan och det nämns också i motionen som ett exempel.

Det här får vi ta till oss i måltidsutredningen. Bifall till landstingsstyrelsens förslag!

Anförande nr 240

Landstingsrådet Anna Starbrink (FP): Ordförande! Jag vill bara kommentera det som sägs om Nya Karolinska. Uppmärksamma läsare av våra handlingar har ju noterat att det är en del av den utredning som vi tillsatte på förmiddagen, den ska även studera frågan om hur vi ska hantera måltiderna på Nya Karolinska.

För min del kommer det här inte vara något bekännande av färg, för jag tycker att vi ska ta ett seriöst grepp om de här frågorna. Det är just därför som vi ska ha den här utredningen.

Jag noterar att både Håkan och Raymond är väldigt ivriga. Det är väl en positiv egenskap. Men hejda er lite nu och låt oss göra den här utredningen noggrant från början. Låt oss där se vilka möjligheter som för Nya Karolinska Sjukhuset så att vi får en bra hantering av kost och måltider där också.

Anförande nr 241

Håkan Jörnehed (V): Anna den här frågan var ju uppe till diskussion förra mandatperioden. Ska det ingå ett kök i den nya byggnaden? Ni har ju varit tydliga med vad ni tycker. Jag tänker att utredningen kanske kommer fram till att det ska vara ett kök på Nya Karolinska Sjukhuset, men då är det alldeles för sent. Därför ska vi ta ställning till den frågan i dag.

Anförande nr 242

Landstingsrådet Raymond Wigg (MP): Anna, jag vill bara instämma i det som Håkan säger. Det som har sagts i hela arbetet med Nya Karolinska, när det blev aktuellt att diskutera vilken matförsörjning, vilken kostförsörjning man ska ha på sjukhuset, var att Nya Karolinska inte ska ha ett produktionskök. Restauranger kan det finnas, kom man fram till så småningom. Det tackar vi för.

Det kan vara entreprenörer som driver detta produktionskök, men det viktiga är ju att det här är för patienternas skull.

Det beslut som gäller fram till dess att måltidsutredningen kommer fram till att det ska finnas ett kök på Nya Karolinska är att det *inte* ska finnas ett sådant. Det är därför vi lägger förslag i vår motion om att det *ska* finnas ett produktionskök enligt Hälsoköksmodellen på Nya Karolinska.

Anförande nr 243

Landstingsrådet Anna Starbrink (FP): De som har varit med i den här debatten några gånger vid det här laget kanske kommer ihåg att vi hade just den här diskussionen om Nya Karolinska förra gången.

Det finns inget beslut om hur det ska vara med mat och måltider på Nya Karolinska. Däremot finns de fysiska förutsättningarna att välja om man ska ha ett kök där utrymmet finns. Det är inte alls så att den utredning vi gör nu blir meningslös och att beslut är fattade. På den punkten har ni fel.

Förteckning över talare
(siffrorna avser anförandets nummer)

Landstingsrådet Hellmark Knutsson (S) 2:1, 3, 7, 64, 66, 68
Landstingsrådet Wennerholm (M) 2:2, 6, 53, 55, 57, 65, 67, 69, 71, 73, 82, 84, 86, 88, 90, 92, 173, 175, 177, 179, 182, 184, 208, 213, 225, 227, 229
Gunnarsson Vivianne (MP) 2:4, 212
Landstingsrådet Andersson (C) 2:5
Lindell Rolf (S) 2:8, 46, 48, 50
Holmberg Staffan (S) 2:9, 81, 83, 85
Blombäck Yvonne (MP) 2:10, 70, 72, 74, 87, 89, 91, 159, 165, 174, 176, 186, 188, 191, 193, 198, 200, 202, 205, 207, 210, 214, 217
Landstingsrådet Wigg (MP) 2:11, 14, 17, 36, 94, 100, 102, 106, 108, 126, 130, 132, 147, 237, 242
Landstingsrådet Rydberg (FP) 2:12, 15, 19, 21, 23, 231
Dahlberg Marie-Helene (MP) 2:13, 16
Landstingsrådet Sevefjord (V) 2:18, 20, 22, 39, 44, 125, 151
Matthiesen Ann-Sofi (MP) 2:24, 140, 143, 145, 168, 230, 234
Öberg Helene (MP) 2:25, 27, 30, 116, 119, 121, 123
Landstingsrådet Nyman (KD) 2:26, 29, 31, 115, 118, 120, 122, 124, 136, 142, 144, 146, 149, 153
Jörnehed Håkan (V) 2:28, 32, 37, 42, 75, 77, 79, 95, 103, 105, 112, 114, 117, 238, 241
Dahlberg Lars (S) 2:33, 40, 96, 101, 155, 157, 167, 178, 196, 216, 226, 228, 235
Mattsson Catrin (C) 2:35, 41, 232
Landstingsrådet Starbrink (FP) 2:34, 38, 43, 76, 78, 80, 93, 99, 104, 107, 111, 113, 236, 240, 243
Landstingsrådet Batljan (S) 2:45, 128, 135, 138
Landstingsrådet Broberg (M) 2:47, 49, 51
Hjelm Annika (MP) 2:52, 54, 56, 181, 183, 185, 215
Roxby Cromvall Gunilla (V) 2:58, 60, 62, 158, 166, 170, 172, 180, 189, 197, 203, 211, 219
Landstingsrådet Reinfeldt (M) 2:59, 61, 63
Lindqvist Hans (C) 2:97, 109, 133, 223, 239
Åkesdotter Marie (MP) 2:98, 110, 233
Ifvarsson Carl-Anders (FP) 2:127, 129, 131
Eriksson Tomas (MP) 2:134, 148, 150,
Landstingsrådet Rosdahl (M) 2:137, 156, 163
Lönnberg Anders (S) 2:139
Padmaperuma Shashika (M) 2:141
Sjölander Johan (S) 2:152, 154
Nork Ylva (V) 2:160,
Johansson Robert (S) 2:161
Kettner Anna (S) 2:162, 164
Carlsson Lars (C) 2:169, 171
Stjernström Michael (KD) 2:187
Fare Stella (FP) 2:190, 192, 195, 204, 206, 224
Sehlin Anna (V) 2:194, 220
Henriksson Karl (KD) 2:199, 201
Wahlstedt Johan (S) 2:209
Nilsson Lennart (FP) 2:218
Hansson Curre (S) 2:221
Jokirinne Veera (MP) 2:222